

Η μεγάλη δίκη τού βιαστή

Κωνσταντίνος Κ. Χατούπης

www.sitarithra.gr

Η μεγάλη δίκη τού βιαστή

Εκείνο το πρωί ο Κουντέσκου ξύπνησε μ' έναν φρικτό πονοκέφαλο. Παρέμεινε, όμως, στο κρεβάτι κοιτώντας επίμονα το κουρτινόξυλο που βρισκόταν τοποθετημένο ακριβώς στον απέναντι τοίχο, πάν' απ' το μοναδικό παράθυρο τού διαμερίσματός του. Οι κουρτίνες καλύπταν όλο το τζάμι και λόγω της πυκνότητας τού υφάσματος, έν' αδύναμο φως έφτανε μέσα στο υπνοδωμάτιο δημιουργώντας την εντύπωση ότι ακόμα δεν έχει ξημερώσει. Ξεκίνησε να μετράει τους κρίκους απ' τους οποίους κρεμόταν η κουρτίνα· πίστευε ότι αυτό το μέτρημα θα έκανε πιο υποφερτό το βασανιστήριο τού πόνου ίσως γιατί θα του αποσπούσε την προσοχή του από τούτη την έντονη ενόχληση.

Όμως ο πόνος δεν υποχωρούσε στο ελάχιστο κι όσο κι αν συνέχιζε το μέτρημα δεν θα κατάφερνε τίποτα. Ήταν φανερό ότι έτσι θα πετύχαινε μόνο να καθυστερήσει στο ραντεβού που του είχε ορίσει ήδη εδώ και μια εβδομάδα ο Γενικός. Αυτό τον γέμιζε μ' ανησυχία όχι μόνον γιατί ο προϊστάμενός του ήταν αυστηρός και δεν επέτρεπε καμμία απόκλιση, ούτε στο ελάχιστο, από καθετί προγραμματισμένο απ' αυτόν, αλλά κυρίως γιατί ο ίδιος ο Κουντέσκου λόγω ανατροφής ήταν άνθρωπος τού καθήκοντος τ' οποίο έπρεπε να εκτελεί πάντα με στρατιωτική πειθαρχία, όποιο κι αν ήταν αυτό, είτε ήταν ανατεθειμένο απ' τον ίδιο ή απ' τους ανωτέρους του. Δεν θα μπορούσε να διανοηθεί ποιες θα ήταν οι επιπτώσεις εάν αργούσε σ' αυτό το ραντεβού. Έπειτα, ποιος θα τον τιμωρούσε περισσότερο; Ο Γενικός ή ο ίδιος ο εαυτός του; Σε κάθε περίπτωση κάποιος θα τον τιμωρούσε και θα του ήταν αβάσταχτο να εκτεθεί στον ανώτερό του, λόγω μιας πιθανής του αργοπορίας κι ασυνέπειας, ή να τα βάλει με τον ίδιο του τον εαυτό και να πειστεί ότι δεν έκανε σωστά το καθήκον του γεμίζοντας, έτσι, μ' ενοχές.

Μ' αυτόν τον τελευταίο συλλογισμό πετάχτηκε απ' το κρεβάτι και χωρίς να ταχτοποιήσει τα στρωσίδια κατευθύνθηκε γοργά στο λουτρό κι αμέσως μετά στην γκαρνταρόμπα του για να βρει τ' ανάλογα ρούχα. Όση ώρα ετοιμαζόταν, ο πονοκέφαλος γινόταν και πιο έντονος, ιδιαίτερα όταν σηκώθηκε απότομα απ' το κρεβάτι. Αυτό τού χάλαγε τη διάθεση δραματικά κι όσο κυλούσαν τα λεπτά τής ετοιμασίας, όπου όλα γινόντουσαν μηχανικά, χωρίς λάθη και καθυστερήσεις, η αδιαθεσία του αυτή τού προκαλούσε ένα σωρό μαύρες σκέψεις. Στην πραγματικότητα μια ήταν η μαύρη σκέψη κι όλες οι άλλες προερχόντουσαν απ' αυτή.

Ο Κουντέσκου δούλευε ως κατώτατος υπάλληλος σε μια υπηρεσία τού υπουργείου χαρτών και σφραγίδων που πολλές φορές η εκάστοτε κυβέρνηση επιχειρούσε να την καταργήσει. Οι μέθοδοι διεκπεραίωσης των διαφόρων υποθέσεων αυτού τού τμήματος ήσαν απηρχαιωμένοι κι αυτό επιβράδυνε σημαντικά και πολλές φορές παρακώλυε κιόλας τις εργασίες τόσο της εν λόγω υπηρεσίας όσο κι εκείνων των τμημάτων, των άμεσα σχετιζόμενων μ' αυτήν. Όμως, οι εμπειρογνώμονες έκριναν ότι δεν έπρεπε να κλείσει γιατί προέβλεπαν ότι θα ερχόταν κάποτε η εποχή που θ' αυτοματοποιηθούν και θα εκσυγχρονιστούν κάπως τα μέσα. Για την ώρα, πάντως, δεν υπήρχε καμμία άλλη υπηρεσία που επροτίθετο ν' αναλάβει τις ευθύνες τής προαναφερόμενης και ν' αυξήσει περαιτέρω τον ήδη μεγάλο όγκο εργασίας της.

Η δουλειά του ήταν να ταξινομεί, βάσει αριθμού πρωτοκόλλου, όλα τα έγγραφα που ερχόντουσαν απ' τα άλλα υπουργεία, αφού πρώτα τα σφράγιζε κι ένα ένα τα έβαζε με προσοχή και χωρίς να τσαλακωθούν στις γωνίες τους στον αντίστοιχο φάκελο. Ο φάκελος χώραγε ίσα-ίσα το έγγραφο κι απαιτούνταν

λεπτοί χειρισμοί για να μην προκύψει κάποια μικρή ζάρα. Τα έγγραφα ήταν διαφορετικών μεγεθών κι έπρεπε ο Κουντέσκου να βρίσκει εκείνο τον φάκελο που ταίριαζε ακριβώς με τις διαστάσεις τού εκάστοτε εγγράφου, πράγμα που έκανε τη δουλειά τής φύλαξης τους στον κατάλληλο φάκελο, χωρίς να προκληθεί το ελάχιστο τσάκισμα, ένα επαχθές και κυρίως χρονοβόρο έργο.

Δεν επιτρεπόταν να μπει μικρό έγγραφο ακόμα και σε λίγο μεγαλύτερο φάκελο γιατί αυτό ετιμωρείτο παραδειγματικά απ' τον τμηματάρχη, ο οποίος ανέθετε σ' άλλους υπαλλήλους του να ελέγχουν τη δουλειά τού Κουντέσκου. Αυτοί στο τέλος τής μέρας έπαιρναν τους φακέλους και ψηλαφίζοντας με προσοχή έναν έναν ήταν σε θέση να πουν αν είχαν τσαλακωθεί τα έγγραφα, αν είχαν μπει βιαστικά στους φακέλους ή αν είχαν μπει σε λάθος φάκελο. Όση ώρα κρατούσε ο έλεγχος ο Κουντέσκου έπρεπε να ήταν παρών προκειμένου ν' ακούσει στο τέλος τ' αποτέλεσμα τής λεπτομερούς αυτής ψηλάφησης κι έπειτα είτε να επιστρέψει στο σπίτι του ανακουφισμένος που δεν είχαν γίνει λάθη είτε, σε περίπτωση παρατυπιών, να παραμείνει εκεί μέχρι να διορθώσει ο ίδιος τα λάθη και στη συνέχεια να του ανακοινωθεί η τιμωρία, που στην περίπτωση αυτή ήταν η άυξηση, εκ μέρους τού τμηματάρχη, του όγκου των προς διεκπεραίωση εγγράφων στο διπλάσιο για την επόμενη εργάσιμη μέρα.

Ο Κουντέσκου ύστερα από χρόνια σ' αυτή τη θέση ακόμα δεν είχε καταφέρει να επισπεύσει τους ρυθμούς, καθώς σχεδόν κάθε χρόνο τυπώνονταν καινούργιες σειρές χαρτών και φακέλων σε μεγέθη διαφορετικά απ' αυτά τής προηγούμενης χρονιάς. Έτσι ο Κουντέσκου μέχρι να συνηθίσει τα νέα μεγέθη, άλλα καινούργια μεγέθη εισάγονταν στα υπουργεία μ' αποτέλεσμα να μην προλαβαίνει να προσαρμόσει τους ρυθμούς διαχείρισης των εγγράφων και των φακέλων στα νέα δεδομένα. Οι ανώτεροί του του ανακοίνωναν ότι αυτό γινόταν για ν' ανανεώνουν το ενδιαφέρον του και να σπάνε κάπως τη μονοτονία αυτής του της εργασίας, αλλά ο Κουντέσκου πάντα είχε την υποψία ότι θέλανε να του δυσκολέψουν το έργο –μια υποψία που δεν μπόρεσε ποτέ να επιβεβαιώσει φυσικά, αλλά πάντα στριφογύριζε στο μυαλό του, ειδικά όταν ανακοινώνονταν τα νέα μεγέθη.

Η δουλειά αυτή γινόταν κάθε μέρα στο υπόγειο τού υπουργείου, σε μια αίθουσα γεμάτη χαρτοθήκες που ξεκίναγαν λίγο πιο πάνω απ' το πάτωμα και φτάνανε σε ύψος μέχρι το ταβάνι. Η ιδιότυπη τοποθέτηση των χαρτοθηκών στον χώρο σχημάτιζε έναν μικρό λαβύρινθο όπου στο κέντρο του βρισκόταν το γραφείο τού Κουντέσκου. Από εκεί ξεκίναγαν είκοσι ομόκεντρες χαρτοθήκες σχήματος τετραγώνου των οποίων η περιφέρεια μεγάλωνε όσο πηγαίναμε απ' τις εσωτερικές στις πιο εξωτερικές χαρτοθήκες. Τόνοι ολόκληροι από τέτοιους φακέλους ήταν στοιβαγμένοι στα ράφια, όπου κάθε περίπου μισό μέτρο υπήρχε ένα χάρτινο ταμπελάκι που πληροφορούσε συνοπτικά τον ενδιαφερόμενο για το περιεχόμενο των φακέλων τού οικείου ραφιού.

Ο Κουντέσκου δούλεψε είκοσι χρόνια σε τούτο το υπόγειο μα η δουλειά αυτή δεν του άρεσε όχι μόνον γιατί δεν του προξενούσε κανένα ενδιαφέρον αλλά κυρίως γιατί ήταν μια δουλειά μη δημιουργική· μια δουλειά όπως οι περσότερες σ' αυτόν τον κόσμο που υποχρεώνεται να τις κάνει κανείς μόνον για βιοποριστικούς λόγους· μια δουλειά που αν δεν υπήρχε η βιοτική ανάγκη δεν θα την έκανε κανένας νοήμων άνθρωπος σ' αυτή τη ζωή, ακόμα κι αν του προσέφεραν όλο το χρυσάφι τής γης.

Απ' τη στιγμή που θα περνούσε το κατώφλι τού υπουργείου, ο Κουντέσκου μεταμορφωνόταν σε μια αυτόματη μηχανή, καμωμένη για να κάνει μ' ακρίβεια

ακριβώς τα ίδια πράγματα χωρίς δυνατότητα καμμίας παρέκκλισης. Δεν χρειαζόταν επομένως να σκεφτεί κάτι άλλο πέραν απ' το να εκτελεί απaráλλαχτες κινήσεις επί πέντε ημέρες την εβδομάδα.

Η πηγή τής δυστυχίας του ήταν αυτός ο αυτοματισμός και ταυτόχρονα η ενοχλητική έγνοια μήπως και κάνει το λάθος να φέρει εις πέρας τις καθημερινές εργασίες με τρόπο έστω και λίγο διαφορετικό απ' τον συνηθισμένο, ανεξάρτητα αν αυτό δεν απέβαινε αντιπαραγωγικό για την υπηρεσία και για το υπουργείο, γενικότερα. Όσες φορές είχε προτείνει στον τμηματάρχη του αλλαγή τού τρόπου δουλειάς για να διευκολυνθεί και να επισπευσθεί αυτή, ο τμηματάρχης πάθαινε υστερία και τον απέπεμπε κακήν κακώς επειδή είχε το θράσος ν' αμφισβητήσει τις εδώ και πολλά χρόνια καλά δοκιμασμένες μεθόδους τού υπουργείου.

Στο τέλος συμβιβαζόταν μ' αυτά που του επέβαλλε η ανώτερη αρχή κι εκτελούσε βάσει προδιαγεγραμμένου πλάνου. Τότε όμως άρχιζε να τον τρώει μια άλλη έγνοια: Αφού έπρεπε να γίνεται η δουλειά μέσα στ' αυστηρά πλαίσια των μεθόδων τού υπουργείου, κάθε αστάθμητος παράγοντες που τον έβγαζε εκτός αυτού του πλάνου –όπως για παράδειγμα μια αλλαγή διάθεσης ή κάποιος άλλος συνάδελφός του, έτοιμος ν' ανακατευτεί στα πόδια του και να τον αποσυντονίσει έστω και για λίγο– τον έκανε να νιώθει άσχημα με τον εαυτό του γιατί η εργασία δεν θα ολοκληρωνόταν τελικώς όπως προγραμματίζε ή τον έκανε να αισθάνεται έναν ανεξήγητο φόβο, ότι αφού τη μια φορά αστάθμητοι παράγοντες τον αποσυντόνισαν και δεν τον άφησαν να εργαστεί σύμφωνα με το πλάνο, η κάθε επόμενη φορά θάναυ γεμάτη μ' εκπλήξεις δυσάρεστες (έτσι ονόμαζε αυτός τους αστάθμητους παράγοντες).

Τούτη η σκέψη, λοιπόν, τον τυραννούσε κι αυτό το πρωινό όπως τα περισσότερα πρωινά και δεν μπορούσε να καταλάβει αν ο φρικτός πονοκέφαλος ήταν η αιτία τής αδιαθεσίας του και κατ' επέκταση αυτής του της σκέψης ή το αποτέλεσμα της. Μέχρι να βράσει το γάλα, έψαξε να βρει παυσίπονο αλλά θυμήθηκε ότι το τελευταίο το είχε καταναλώσει πριν από δύο ημέρες. Πήγε προς το παράθυρο και τράβηξε τις κουρτίνες να μπει φως στον χώρο. Ίσως αυτό να του άλλαζε κάπως τη διάθεση, όμως είχε έντονη συννεφιά και το φως που έμπαινε ήταν θαμπό κι αρρωστιάτικο. Στη συνέχεια άνοιξε και το παράθυρο ν' αναπνεύσει καθαρό αέρα κι έβγαλε το κεφάλι του για τα καλά έξ' απ' το διαμέρισμα τού έκτου ορόφου όπου ζούσε από τότε που πέθανε η μάνα του κι η οποία του το είχε κληροδοτήσει. Το κτήριο βρισκόταν πάνω σε μια πλατιά και μακριά λεωφόρο, η μεγαλύτερη τής πόλης, που οδηγούσε κατευθείαν στο υπουργείο χαρτών και σφραγίδων. Όλα τα κτήρια κατά μήκος αυτής της λεωφόρου ήσαν του ίδιου ύψους και πλάτους, της ίδιας κατασκευής και του ίδιου χρώματος, ένα κεραμιδί κάπως ξεθωριασμένο απ' τις πολλές βροχοπτώσεις και την έντονη υγρασία.

Αρχικά έριξε μια ματιά στον δρόμο που ήταν τελείως άδειος από τροχοφόρα κι ύστερα στα δύο πεζοδρόμια ένθεν κι ένθεν της λεωφόρου όπου περπάταγαν ένα σωρό άνθρωποι, κατευθυνόμενοι όλοι τους προς το τέλος της. Εν συνεχεία έστρεψε το βλέμμα του πέρα μακριά, προς τη μεριά τού υπουργείου, και διαπίστωσε ότι η ατελείωτη αυτή ουρά ανθρώπων χανόταν μέσα σε μια καταχνιά, πράγμα που τον παραξένεψε γιατί τέτοιο ατμοσφαιρικό φαινόμενο δεν θυμόταν να είχε εμφανιστεί και ποτέ στην πόλη. Πήρε μια βαθιά ανάσα, κοίταξε τον ουρανό, ξανά τα πεζοδρόμια με τους ανθρώπους κι ύστερα για άλλη μια φορά το τέλος της λεωφόρου προς την καταχνιά κι η ίδια σκέψη για την δουλειά κυριεύσε το μυαλό του και του προκάλεσε αυτή τη φορά ένα σφίξιμο στο στομάχι.

*
**

Η ατμόσφαιρα είχε αρχίσει να ψυχραίνει απότομα κι η συννεφιά ολοένα και πυκνωνε. Θα βρέξει σύντομα ως φαίνεται κι η απεργία των δημόσιων μέσων μεταφοράς με υποχρεώνει τώρα να περπατήσω· είναι κι εκείνος ο καταραμένος πονοκέφαλος που μ' έχει καθυστερήσει σημαντικά και πρέπει να βιαστώ τώρα, είπε από μέσα του και κοίταξε το ρολόι του καθώς έβγαινε απ' την κεντρική είσοδο τού κτηρίου. Η πόρτα, ένα μεγάλο βαρύ μεταλλικό ορθογώνιο, άνοιγε κατευθείαν στο φαρδύ πεζοδρόμιο τής λεωφόρου. Όλ' οι περαστικοί φόραγαν μαύρες ή γκρι ρεντιγκότες που φτάναν μέχρι τον αστράγαλο, ενώ στο κεφάλι φορούσαν ρεπούμπλικες, μαύρες ή γκρι κι αυτές. Βάδιζαν με τον ίδιο περίπου βιαστικό ρυθμό κι είχαν συγκεντρωμένο το βλέμμα λίγα μέτρα πιο μπροστά· πού και πού έβλεπες και κάποιους να βαστάνε στο δεξί τους χέρι από μια κλειστή ομπρέλα ή έναν μαύρο χαρτοφύλακα.

Κάθε λίγο και λιγάκι βγαίνανε απ' τα παρακείμενα κτήρια και καινούργια άτομα που ενώνονταν με τ' ολοένα και πυκνότερο πλήθος φορώντας τα ίδια ρούχα, κρατώντας τον ίδιο χαρτοφύλακα ή ομπρέλα και βαδίζοντας με παρόμοιο τρόπο. Ο Κουντέσκου είχε συνηθίσει αυτή την εικόνα που την έβλεπε κάθε μέρα επί είκοσι συναπτά έτη. Σήμερα, όμως, λόγω τής απεργίας τα δύο πεζοδρόμια είχαν γεμίσει από βιαστικούς διαβάτες και θα γέμιζαν κι άλλο μέχρι τις οκτώ, δηλαδή μέχρι εκείνη την ώρα που όλοι αυτοί έπρεπε ανυπερθέτως να βρίσκονται στα γραφεία τους.

Σε λίγη ώρα αυτή η ανθρώπινη ουρά θα έμοιαζε με ρέοντα ποταμό τού οποίου η ορμή δεν διακόπτεται πουθενά κι από τίποτα. Μέσα σ' αυτό το πλήθος ο Κουντέσκου συμπαρασυρόταν ηθελημένα, χωρίς όμως να υπάρχει η δυνατότητα ν' αλλάξει πεζοδρόμιο, να επιβραδύνει ρυθμό ή να σταματήσει. Όποιος έμπαινε σ' αυτό το ποτάμι όφειλε να συνεχίσει τη διαδρομή του μέχρι τέλους χωρίς περιστροφές. Δεν ήταν λίγες οι φορές που απρόσεχτοι ή αφηρημένοι διαβάτες είχαν τσαλαπατηθεί μέχρι θανάτου απ' το πλήθος, ιδιαίτερα τις μέρες που απεργούσαν τα μέσα μεταφοράς κι αυτό το ανθρώπινο ποτάμι φούσκωνε επικίνδυνα. Τότε, εξαιτίας τής βιασύνης τού πλήθους ο δυστυχής που θα βρισκόταν κάτ' απ' τα παπούτσια όλων αυτών, δεν θα μπορούσε να σηκωθεί για να ξεφύγει απ' τον βέβαιο θάνατο. Πατιόταν τόσες φορές που στο τέλος όταν ερήμωναν τα πεζοδρόμια κι ερχόταν η υπηρεσία καθαριότητας για ν' απομακρύνει αυτόν τον άτυχο, δεν έβρισκε τίποτα στο σημείο τού ατυχήματος παρά μόνο ένα ρευστό, κόκκινο μπλάστρωμα και πουθενά ίχνος από σάρκα ή κόκαλα! Κανένας δεν θα σταμάταγε να τον βοηθήσει γιατί τούτο θα σήμαινε και τον δικό του θάνατο κατά τον ίδιο τρόπο. Εξάλλου, όλοι έπρεπε νάναι στη θέση τους την σωστή ώρα· η παραμικρή καθυστέρηση συνεπαγόταν βαριές ποινές για τους παραβάτες.

Όλη αυτή η λεωφόρος ήταν μια ευθεία που ευτυχώς δεν διακοπτόταν από διαβάσεις ή σταυροδρόμια, αλλιώς η πόλη θα θρηνούσε καθημερινώς πολύ περισσότερα θύματα! Ο Κουντέσκου δεν είχε κινδυνέψει ποτέ μέσα σ' αυτό το ανθρωπομάνι γιατί ως άνθρωπος τού καθήκοντος ήξερε να κάνει όλες του τις δουλειές σωστά και πάν' απ' όλα στην ώρα τους. Έτσι πάντα θα συγχρονιζόταν με τον ρυθμό τού πλήθους, ποτέ και για κανένα λόγο δεν θα σταμάταγε και φυσικά δεν θα γυρνούσε να κοιτάξει πίσω του, πράγμα το οποίο θα επιβράδυνε σημαντικά το βήμα του. Εξυπακούεται ότι θα πέρναγε το κατώφλι τού υπουργείου την ίδια ακριβώς ώρα.

Σήμερα, όμως, κάτι συνέβη που τον έβγαλε απ' τον ρυθμό του και λίγο έλειψε να το πληρώσει αυτό με τη ζωή του. Η λεωφόρος, όπως συνέβαινε πάντα σε περιπτώσεις απεργίας, ήταν εντελώς άδεια και μόνον στα πεζοδρόμια επικρατούσε συνωστισμός. Το ανθρώπινο ποτάμι έρεε φυσιολογικά και μαζί με κάποιους σποραδικούς θανάτους όλα εκτυλίσσονταν μπροστά στα μάτια τού Κουντέσκου κι όλων των περαστικών σύμφωνα με τ' αναμενόμενα.

Ένας γέρικος σκύλος με μακρουλό κορμό και ψηλά πόδια πότε περπάταγε και πότε έτρεχε απ' το ένα πεζοδρόμιο στ' άλλο διασχίζοντας συνέχεια τη λεωφόρο προς τη φορά τού πλήθους ή αντίθετα απ' αυτή. Συχνά πυκνά χαμήλωνε το κεφάλι του μέχρι ν' ακουμπήσει η μύτη του στην άσφαλτο και μύριζε μεγάλες εκτάσεις τού χώρου. Ήταν ένα τετράποδο που υποσιτιζόταν γιατί τα πλευρά του κι απ' τις δυο μεριές τού κορμού διαγράφονταν πολύ έντονα στο πετσί του ενώ τα μάτια κι η κοιλιά φαινότουσαν πρησμένα.

Το να ταΐσεις αδέσποτο σκύλο δεν ήταν κάτι συνηθισμένο σε τούτη την πόλη και σε στιγμές όπως αυτή αποτελούσε αιτία θανάτου όχι μόνον απ' το ποδοπάτημα αλλά κι απ' τους δεσμοφύλακες που θα επενέβαιναν για να τιμωρήσουν παραδειγματικά τον δεικνύοντα ευαισθησίες απέναντι σ' αδύναμα πλάσματα. Επιπλέον, όλοι γνώριζαν ότι μεταξύ επτά κι οκτώ το πρωί απαγορευόταν η διάσχιση τής λεωφόρου από πεζούς κι όλοι όφειλαν, σε περίπτωση απεργίας, να περπατάνε μόνο στα δύο πεζοδρόμια για να φτάσουν στις δουλειές τους. Έτσι αν κάποιος κατάφερνε κι έβγαινε απ' το ποτάμι για να περάσει στο δρόμο, και γιαυτούς που βάδιζαν σύρριζα στο πεζοδρόμιο, απ' την πλευρά τής λεωφόρου, αυτό ήταν εύκολο, οι πανταχού караδοκούντες δεσμοφύλακες έφταναν κοντά του αυθωρεί, συνήθως έφιπποι, και τον χτύπαγαν με σιδερένιους λαστούς μέχρι θανάτου.

Ο Κουντέσκου πρόσεξε τον σκύλο που πηγαινοερχόταν κοντά στο πεζοδρόμιο και με κάποιους πρόχειρους υπολογισμούς στο μυαλό του κατέληξε στο συμπέρασμα ότι την ώρα που θα περνούσε απ' το σημείο ψ της διαδρομής, ο σκύλος θα βρισκόταν ακριβώς δίπλα στο πεζοδρόμιο και τότε θα έβρισκε την ευκαιρία να του πετάξει λίγα τρίμματα γλυκού που είχαν μείνει από άλλη φορά στην τσέπη τής ρεντιγκότας του –ο Κουντέσκου περπάταγε στην άκρη τού πεζοδρομίου κι έτσι αυτό διευκόλυνε την παροχή τροφής στ' αδέσποτο ζώο.

Ακόμα κι οι καλύτεροι υπολογισμοί, όμως, δεν φέρνουν πάντα το ποθητό αποτέλεσμα κι έτσι την ώρα που ο Κουντέσκου πέρναγε απ' το σημείο ψ, ο σκύλος είχε αλλάξει γνώμη κι απομακρύνθηκε τρέχοντας προς τη μέση τής λεωφόρου, δηλαδή αρκετά μακριά απ' το σημείο εκείνο, κάνοντας το τάισμα δύσκολη κι επικίνδυνη υπόθεση. Ο Κουντέσκου σκέφτηκε να τρέξει από πίσω του για να τον ταΐσει αλλά μια τέτοια απεισκευψία από μέρους του θα προκαλούσε μεγάλη αναστάτωση.

Δεν είχαν περάσει μερικά δευτερόλεπτα απ' τη στιγμή εκείνη όταν ακούστηκε ένας δυνατός θόρυβος απ' την πλευρά τού δρόμου, σαν να σπάνε ή να ραγίζουν κομμάτια ξύλου ερχόμενα σ' επαφή με μια σκληρή επιφάνεια. Ο Κουντέσκου ήταν ο μόνος που έστριψε το κεφάλι του προς τα δεξιά για να δει τι είχε συμβεί. Έν' από εκείνα τα κάρα που μεταφέρουν εμπορεύματα και βαρέλια με κρασί, σερνάμενα απ' αυτά τα μεγάλα άλογα με την τεράστια χαίτη και τα ψηλά πόδια, είχε αναποδογυρίσει, το εμπόρευμα μαζί με τα βαρέλια είχαν χυθεί στην άσφαλτο και το ένα άλογο ήταν πεσμένο στο έδαφος και πάλευε να σηκωθεί ενώ τ' άλλο, έντρομο, είχε ορθωθεί στα δύο πισινά πόδια του και χλιμίντριζε αφηνιασμένο. Ταυτόχρονα, ανάμεσ' απ' τα πόδια τού όρθιου αλόγου ξεπρόβαλε ο

σκύλος σέρνοντας με τα μπροστινά του κοκαλιάρικα μέλη το υπόλοιπο κορμί του που είχε παραλύσει, προφανώς εξαιτίας κάποιου δυνατού χτυπήματος κατά την επαφή του με το κάρο ή τ' άλλα.

Ο σκύλος ήταν σ' αθλία κατάσταση κι αυτό το φανέρωνε όχι μόνον ο σοβαρός τραυματισμός του αλλά και το ραγισμένο απ' τον πόνο πρόσωπό του καθώς και το κλαψιάρικο αλύχτισμά του. Ο Κουντέσκου δυσκολευόταν να καταλάβει τι είχε ακριβώς συμβεί· περιορίστηκε σε κάποιες υποθέσεις μόνον και με οδύνη έκανε να στρέψει το βλέμμα του αλλού μη μπορώντας να συνεχίσει να παρακολουθεί αυτό το τραγικό περιστατικό. Την ίδια στιγμή είδε να ξεπροβάλλει πίσ' απ' το πεσμένο κάρο ο οδηγός του, ένας κοντός και χοντρός αλλά ακόμα νέος στα χρόνια άνθρωπος, με παχύ λαιμό και πρόσωπο κόκκινο σαν καρότο και να ουρλιάζει προς το μέρος τού σκύλου, «Σιχαμένο ψοφίμι, μου τρώμαξες τ' άλλα, τώρα θα δεις!» Κρατώντας ένα κομμάτι κρασιά όρμηξε στον ψωριάρικο σκύλο που είχε προλάβει ν' απομακρυνθεί όπως-όπως απ' το κάρο.

«Αυτό! για να μάθεις, ψωρόσκυλο», φώναξε καταφέροντας ένα δυνατό χτύπημα μ' όλο του το είναι πάνω στον άτυχο σκύλο. Αυτός κλονίστηκε, τρέκλισε κι έκανε μια απέλπιδα προσπάθεια να ξεφύγει απ' τον δήμιό του σέρνοντας το τομάρι του ακόμα πιο μακριά. «Να, κι αυτό! κι αυτό! κι αυτό!», αλλεπάλληλα χτυπήματα τού ξύλου ξαναπέσαν στη ράχη τού ζώου κι εκείνο σωριάστηκε στην ασφαλτο σαν να του τσάκισαν τα δύο εναπομείναντα μπροστινά πόδια. Ο οδηγός συνέχιζε να το χτυπάει κι αυτό με μια σπασμωδική κίνηση τού κεφαλιού έβγαλε έναν τελευταίο λυγμό και ξεψύχησε.

«Μήηηηη!», κραύγασε ο Κουντέσκου και χωρίς να σκεφτεί τίποτα, χωρίς να υπολογίσει τις επιπτώσεις των πράξεών του πετάχτηκε στη λεωφόρο κι έτρεξε προς τον νεκρό σκύλο. Τον αγκάλιασε και μέσα σε γοερό κλάμα τον φίλησε επανειλημμένως στη ματωμένη μουσούδα του, στα μάτια του και ξανά στη μουσούδα του. Ο οδηγός είχε ήδη απομακρυνθεί απ' το σκύλο βρίζοντας και κατευθύνθηκε προς το κάρο του. Τότε ο Κουντέσκου σηκώθηκε και με υψωμένες και σφιγμένες μπουνιές ρίχτηκε προς το μέρος του.

Όμως, με την άκρη τού ματιού του αντιλήφθηκε ότι δύο έφιπποι δεσμοφύλακες ερχόντουσαν προς το μέρος του βιαστικά κι αλλάζοντας κατεύθυνση στράφηκε προς τ' άλλο πεζοδρόμιο σε μια προσπάθεια ν' ανακατευτεί στο αδιάφορο πλήθος που συνέχιζε να βαδίζει αμέριμνα. Κινδύνευε όχι μόνον να συλληφθεί αλλά και να μην μπορέσει να συγχρονιστεί άμεσα με το βήμα τού πλήθους, πράγμα που θα τον οδηγούσε στο ποδοπάτημά του.

Φτάνοντας δίπλα ακριβώς στο πεζοδρόμιο, ο ένας εκ των δύο δεσμοφυλάκων, που στο μεταξύ τον είχε πλησιάσει αρκετά, σήκωσε τον λοστό για να τον χτυπήσει. Τέτοια χτυπήματα ήταν σχεδόν πάντα θανάσιμα καθώς οι δεσμοφύλακες ήσαν καλά εκπαιδευμένοι σε δολοφονικές ενέργειες. Ο Κουντέσκου πρόλαβε κι έσπρωξε αυτούς που πέρναγαν μπροστά του εκείνη τη στιγμή πριν κατεβάσει τον λοστό ο φρουρός. Όσοι χάσανε την ισορροπία τους βρήκαν, όπως ήταν αναμενόμενο, φρικτό θάνατο ενώ ο Κουντέσκου κατάφερε ν' απορροφηθεί απ' το αχανές πλήθος και να χαθεί απ' τα μάτια τού φρουρού που σαστισμένος το κοιτούσε να συνεχίζει να περπατάει χωρίς να χάνει ούτε στιγμή τον ρυθμό του.

**

Όσο πλησίαζε το πλήθος την καταχνιά στο τέλος τής λεωφόρου, τόσο περισσότερο αραίωνε καθώς ένας ένας έμπαινε στα διάφορα κτήρια που

συναντούσε στον δρόμο του για να βρεθεί στη θέση του την διορισμένη ώρα. Όταν ο Κουντέσκου έφτασε στο τέλος της λεωφόρου, εκεί που υψωνόταν το εικοσαώροφο κτήριο τού υπουργείου χαρτών και σφραγίδων, μια αρχιτεκτονική υπέρογκη σε σχήμα ορθογώνιου κουτιού που όλες του τις πλευρές τις κάλυπταν ανακλαστικοί υαλοπίνακες, ερμητικά κλειστοί ακόμα και τις λίγες ανυπόφορα ζεστές μέρες τού χρόνου, η αχλύς είχε αρχίσει να διαλύεται. Το κτήριο τού υπουργείου ορθωνόταν σαν ένα μεταλλικό θηρίο τού οποίου η μεγάλη είσοδος έμοιαζε με το χάσκον κι αδηφάγο στόμα του, έτοιμο να καταβροχθίσει πρώτα τους υπαλλήλους κι όλο το προσωπικό και λίγο αργότερα και μέχρι τις πέντε τ' απόγευμα διάφορους αξιωματούχους, όπως μέλη τού υπουργικού συμβουλίου και του κοινοβουλίου με τους συμβούλους τους, ξένους ανταποκριτές, αντεπιστέλλοντα μέλη ακαδημιών και πρέσβεις.

Ο Κουντέσκου δεν είχε ακόμα συνέλθει απ' το τραγικό συμβάν με τον αδέσποτο σκύλο κι αναστατωμένος όπως ήταν έσπρωξε με τρεμάμενα χέρια την ογκώδη, σιδερένια πόρτα τού υπουργείου. Στον προθάλαμο δύο κλητήρες καθόντουσαν πίσ' από έναν πάγκο κι ο ένας υπαγόρευε κάτι στον άλλο μ' ένα ελαφρύ μειδίαμα στα χείλια. Αντιλαμβανόμενος όμως τον ερχομό τού Κουντέσκου και πριν προλάβει αυτός να τους πλησιάσει αρκετά για να τους ρωτήσει σε ποιον όροφο βρίσκεται το γραφείο τού Γενικού – κανείς κατώτερος ή κατώτατος υπάλληλος του υπουργείου δεν γνώριζε πού ακριβώς ήταν γιατί κανείς τους δεν είχε κληθεί ποτέ απ' τον Γενικό να επισκεφτεί το γραφείο του που μόνον ανώτερους ή ανώτατους υπαλλήλους κι αξιωματούχους δεχόταν– ο ένα κλητήρας που υπαγόρευε άρπαξε με σβελτάδα το χαρτί πάνω στο οποίο έγραφε ο έτερος κλητήρας τα υπαγορευόμενα και το έκρυψε στην εσωτερική τσέπη τού σακακιού του κοιτώντας τον Κουντέσκου ξαφνιασμένος απ' αυτή την απροσδόκητη προσέγγισή του.

Πριν προλάβει ν' ανοίξει το στόμα του για να μιλήσει, ο κλητήρας, που μέχρι πρότινος έγραφε, τέντωσε το δεξί του χέρι και με τον δείκτη σημάδεψε την απέναντι πλευρά τής αίθουσας δείχνοντας τους ανελκυστήρες τού κτηρίου. «Οφείλατε να μας είχατε ενημερώσει για αυτήν σας την απρόβλεπτη κίνηση, κύριε! Να μην ξανασυμβεί αλλιώς θα ενημερώσουμε την ασφάλεια τού υπουργείου· δέκατος ένατος όροφος, γραφείο δώδεκα». Ο Κουντέσκου έκανε να μιλήσει μ' αποφασιστικότητα αυτήν την φορά γιατί δεν του άρεσε ο απότομος τρόπος τού κλητήρα, αλλά ο συνάδελφός του είχε ήδη περάσει μπροστά απ' τον πάγκο κι είχε πλησιάσει τον Κουντέσκου σ' απόσταση αναπνοής με τα χέρια δεμένα πίσω του, κοιτάζοντάς τον επιτακτικά κι αυστηρά. Ο Κουντέσκου έκανε ένα μικρό βήμα προς τα πίσω για ν' απομακρυνθεί κάπως απ' τον κλητήρα και τότε ένιωσε πως είχε ακουμπήσει με την πλάτη του κάποιον. Δύο χέρια πέρασαν κάτ' απ' τις μασχάλες του, του σφίξαν τον κορμό στο ύψος τού στήθους και τον έστρεψαν ολόκληρο, σηκώνοντάς τον μια πιθαμή πάν' απ' το έδαφος, προς την μεριά των ανελκυστήρων. Ένα ελαφρύ σπρώξιμο στην πλάτη του συνοδευόμενο από μια επιβεβλημένη προσταγή, «Στη δουλειά σας κι άλλη φορά να ενημερώνετε!» ανάγκασε τον Κουντέσκου, με το πρόσωπο πλέον ανήσυχο και ταραγμένο, να περπατήσει προς το βάθος τής αίθουσας χωρίς να βγάλει μιλιά. Λίγο πριν μπει στον ανελκυστήρα, γύρισε δειλά να ρίξει μερικές κλεφτές ματιές προς τον πάγκο των δύο κλητήρων· τους είδε να συνεχίζουν τη «δουλειά» τους, ο ένας να υπαγορεύει κι ο άλλος να γράφει, αυτή όμως τη φορά χασκογελώντας δυνατά.

Σ' όλους τους ορόφους και σ' όλα τα γραφεία επικρατούσε μεγάλη οχλαγωγία, ζέστη και μια έντονη κινητικότητα από υπαλλήλους που κουβαλούσαν έγγραφα, φακέλους και πλαστικούς χαρτοφύλακες μ' ελάσματα στην ράχη, παραφουσκωμένοι από χαρτιά όλων των ειδών και των μεγεθών. Ο φωτισμός στους στενούς διαδρόμους ήταν τόσο υποτονικός που αν οι πόρτες των γραφείων παρέμεναν κλειστές, αποτρέποντας το έντονο φως τους να χυθεί στους διαδρόμους, θα έπρεπε κανείς να περπατά με προσοχή ψηλαφώντας τους τοίχους μην τυχόν σκοντάψει κάπου και πέσει.

Μόνον στους δύο τελευταίους ορόφους επικρατούσε ησυχία, τάξη και φωταψία. Εδώ ο αέρας ήταν δροσερός ενώ σε μερικά σημεία γινόταν ψυχρός και τ' αυτιά κάπως ηρεμούσαν απ' τους εκατοντάδες διαφορετικούς ήχους των πιο κάτω ορόφων. Ο ανελκυστήρας άνοιγε στον φαρδύ διάδρομο του δέκατου ένατου που ήταν καλυμμένος από μια κατακόκκινη μοκέτα. Εκατέρωθεν του διαδρόμου και σε μια σταθερή απόσταση μεταξύ τους υπήρχαν πόρτες κλειστές –καμμία πόρτα σ' αυτούς τους δύο τελευταίους ορόφους δεν έμενε ποτέ ορθάνοιχτη ή έστω μισόκλειστη– που όσο κι αν έστηνε αυτί κανείς ν' ακούσει αν ερχόταν κάποια φωνή ή κάποιος θόρυβος από μέσα τους, θ' απαγορευόταν και θα πίστευε ότι οδηγούν σ' άδεια δωμάτια χωρίς ζώσα ψυχή.

Ο Κουντέσκου προχώρησε μ' αργά βήματα προς το τέλος του διαδρόμου όπου βρισκόταν το γραφείο νούμερο δώδεκα. Και στους δύο τοίχους ήταν κρεμασμένες χρυσοποίκιλτες κορνίζες στις οποίες ο Κουντέσκου μπορούσε να δει τα πρόσωπα των τέως Γενικών του υπουργείου. Παρατήρησε ότι όλοι τους ήσαν σίγουρα άνω των εξήντα χωρίς καμμία ρυτίδα στο πρόσωπο, με αραϊή κι άσπρη τριχοφυΐα στο κεφάλι. Όλοι τους χαμογελούσαν, άλλος περισσότερο κι άλλος λιγότερο, αλλά με μια πιο προσεκτική ματιά το χαμόγελο αυτό γινόταν κάπως αινιγματικό. Θα έπαιρνε όρκο ότι ήταν ένα προσποιητό χαμόγελο που έκρυβε από κάτω του τον κυνισμό, την ειρωνεία και τον χλευασμό. Ένα χαμόγελο που το φόρεσαν μόνο και μόνο για να τραβηχτούν όλες αυτές οι κορνιζαρισμένες ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Κάτ' ακριβώς από κάθε κορνίζα υπήρχε στημένο πάνω σε μακρόστενη στήλη το μαρμάρινο μπούστο του τωρινού υπουργού χαρτών και σφραγίδων.

Φτάνοντας μπροστά στην πόρτα του γραφείου του Γενικού ένιωσε την καρδιά του να χτυπάει πιο δυνατά και πιο γρήγορα απ' το σύνηθες. Ήθελε να φύγει, να πάει στο υπόγειο του υπουργείου να συνεχίσει τη δουλειά του εκεί που την είχε αφήσει χτες κι όλο τον κυρίευε η αγωνία ποιος θα διεκπεραιώσει τις σημερινές υποθέσεις, πόση δουλειά θα μαζευτεί γι' αύριο αν δεν ασχοληθεί κανείς σήμερα με τα του γραφείου του και γιατί τον κάλεσε ο Γενικός, καθιστώντας τον έτσι τον πρώτο κατώτατο υπάλληλο του υπουργείου χαρτών και σφραγίδων που επισκέπτεται αυτόν τον χώρο.

Ξερόβηξε χαμηλόφωνα, έφτειαξε την γραβάτα και σήκωσε με δισταγμό το χέρι για να χτυπήσει την πόρτα. Πριν κάνει οποιαδήποτε άλλη κίνηση ακούστηκε από μέσα μια διαπεραστική φωνίτσα να τον καλεί. Πιάνοντας το μεταλλικό πόμολο ένιωσε να τον χτυπάει ένα ελαφρύ ηλεκτρικό ρεύμα που τίναξε ελάχιστα το χέρι του. «Θα περάσετε καμμία φορά;» ακούστηκε ξανά η φωνίτσα από μέσα. Μπήκε στον προθάλαμο του κυρίως γραφείου όπου στην αριστερή πλευρά ήταν καθισμένη πίσω από ένα υπερυψωμένο μεταλλικό χώρισμα μια γυναίκα τής οποίας φαινόταν μόνον τα ξανθά της μαλλιά. Στην δεξιά πλευρά υπήρχε ένα μακρόστενος καναπές από εκείνους που αν κάτσει κάποιος στην κυριολεξία βουλιάζει και με κόπο μπορεί να σηκωθεί μετά όρθιος. Σ' αυτόν τον καναπέ

καθόντουσαν στριμωγμένα ίσαμε δέκα άνθρωποι, όλοι τους καλοντυμένοι αλλά καταφανώς ενοχλημένοι απ' αυτή την εγγύτητα των σωμάτων τους που προκαλούσε άνοδο τής θερμοκρασίας τους και κατ' επέκταση αγανάκτηση. Ο καθένας απ' αυτούς έσπρωχνε διακριτικά τον διπλανό του μήπως και κερδίσει λίγο παραπάνω χώρο στον καναπέ και ξεφύγει έστω και για λίγο απ' αυτή τη στενοκοπιά. Κανείς τους δεν μιλούσε αλλά σποραδικά έβγαζαν ένα σιγανό μουγκρητό δυσαρέσκειας, ιδιαίτερα όταν το σπρώξιμο τού διπλανού τους δεν τους εξασφάλιζε την πολυπόθητη άνεση χώρου στον ζεστό καναπέ.

Χώρος για τον Κουντέσκου δεν υπήρχε κι έτσι υποχρεώθηκε να περιμένει όρθιος, δίπλ' ακριβώς απ' την άκρη τού καναπέ που απείχε μισό μέτρο απ' τον τοίχο τής πόρτας. Ακόμα κι απ' την θέση αυτή δεν μπορούσε να δει καν το πρόσωπο τής γυναίκας πίσ' απ' το μεταλλικό χώρισμα, που μάλλον έπαιζε τον ρόλο τής γραμματέως τού Γενικού. Αραιά και πού έβγαζ' έναν αναστεναγμό, έξυνε το κεφάλι της, έφτειαχνε το μαλλί της και συνέχιζε νάναι σκυφτή. «Ο επόμενος», ακούστηκε απ' τη μέσα μεριά τού χωρίσματος μια ανδρική φωνή να λέει. Ένας σωλήνας που έβγαине απ' την μεσοτοιχία τού γραφείου τού Γενικού και κατευθυνόταν προς τη θέση τής γραμματέως, αφού πρώτα διέσχιζε οριζόντια τον τοίχο πίσ' απ' την γραμματέα και στο ύψος τού χωρίσματος κατέβαινε προς το πάτωμα καταλήγοντας σ' ένα χουνί, επέτρεπε την επικοινωνία μεταξύ γραμματέως και Γενικού.

Ο Κουντέσκου που είχε αρχίσει να κουράζεται απ' την ορθοστασία, διαπίστωσε μ' ανακούφιση ότι ήρθε η ώρα να σηκωθούν οι δέκα κουστουμαρισμένοι κύριοι και ν' αφήσουν όλο τον καναπέ στη διάθεσή του. Όμως, το σήκωμα αποδείχτηκε μια δύσκολη κι εν τέλει επώδυνη υπόθεση γιατί όταν ο ένας έκανε να σηκωθεί, στηριζόμενος στην ώμο του εξ αριστερών του, ο εκ δεξιών του προέβαινε στην ίδια ακριβώς κίνηση για να ξεκολλήσει απ' τον καναπέ και τον έριχνε έτσι πίσω. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να σηκωθεί κανείς τους κι όλοι να βουλιάζουν στον έπιπλο και να παραμένουν εκεί. Μετά από σειρά παρόμοιων κι άκαρπων προσπαθειών, κάθε τους νέα δοκιμή συνοδευόταν από ένα σπρώξιμο ή ράπισμα τού χεριού που στηριζόταν πάνω τους, δείχνοντας έτσι τη δυσαρέσκειά τους και στο τέλος την απέχθειά τους προς τον διπλανό τους που τολμούσε να τους ακουμπήσει κιόλας.

Ο Κουντέσκου σε μια κίνηση καλής θέλησης και για να συντομεύσει το μαρτύριό τους, άπλωσε το χέρι του στον κουστουμαρισμένο κύριο που καθόταν δίπλ' απ' τ' αριστερό χέρι τού καναπέ, αλλά όταν αυτός αντιλήφθηκε ότι πάει να τον βοηθήσει, σήκωσε το πόδι του να τον χτυπήσει με δύναμη στην κοιλιά. Ο Κουντέσκου την τελευταία στιγμή τραβήχτηκε για ν' αποφύγει την κλωτσιά κι απορημένος γι' αυτή την αντίδρασή του, τον κοίταξε για λίγο και ξαναγύρισε στη θέση του. Τότε ο εν λόγω κουστουμαρισμένος κύριος τέντωσε το κορμί του κι άπλωσε τα πόδια του πάν' απ' το χέρι τού καναπέ και τον κορμό του πάν' απ' τα γόνατα τού διπλανού του, ο οποίος με μια σιχασιά τον έσπρωξε κι έπεσε στο πάτωμα. Τότε αυτός σηκώθηκε γρήγορ' από κάτω, ξεσκονίστηκε με προσοχή κι έκανε μια ελαφριά υπόκλιση στους άλλους εννιά. Κατά τον ίδιο τρόπο ένας ένας απ' τους υπόλοιπους κυρίους άδειασε την πολυθρόνα κι όταν όλοι τους τίναξαν τις σκόνες απ' τα ρούχα τους κι υποκλίθηκαν, πέρασαν στο γραφείο τού Γενικού.

Ο Κουντέσκου πήγε να καθίσει στον άδειο καναπέ αλλά η γραμματέας, καταλαβαίνοντας τις προθέσεις του και χωρίς να σηκώσει κεφάλι, τον επέπληξε με μια απότομη, στριχνή φωνή, «Όχι εκεί! Είναι μόνον για τους αξιωματούχους». Ο Κουντέσκου υπάκουσε και συνέχιζε να παραμένει όρθιος. Η ώρα περνούσε κι οι

δέκα κύριοι δεν έλεγαν να βγούν απ' το γραφείο τού Γενικού. Όλως περιέργως, δεν ακουγόταν καμιά φωνή από εκεί μέσα παρά μόνον ο ήχος πότε αργού και πότε γρήγορου ξεφυλλίσματος βιβλίου.

«Πρέπει να γνωρίζετε κύριε Κουντέσκου ότι οι δύο αυτοί όροφοι ανοίγουν μόνον για τους ανώτατους υπαλλήλους τού κράτους και να θεωρείται τον εαυτόν σας πολύ τυχερό που βρίσκεστε εδώ ανάμεσα μας. Να γνωρίζετε, επίσης, ότι σας κάνουμε μεγάλη χάρη με το να σας δέχεται ο κύριος Γενικός στο προσωπικό του γραφείου. Οφείλετε λοιπόν κι εσείς να συμπεριφέρεστε αναλόγως και να μην κάνετε του κεφαλιού σας. Πάρτε για παράδειγμα εμένα: Ξεκίνησα από πολύ χαμηλά, πιο χαμηλά ακόμα κι απ' την δική σας χθαμαλή θέση αλλά επειδή ήμουν συνεπής, υπάκουη κι υποστηρικτική των συμφερόντων των ανωτέρων μου, ανεξαρτήτως εάν τα συμφέροντα αυτά συγκρούονταν με τα δικά μου ή των υπολοίπων συναδέλφων μου ή κι όλης της κοινωνίας, έφτασα στον δέκατο ένατο όροφο τού υπουργείου κι ετοιμάζομαι για τον εικοστό. Είναι φορές που καταντάει κουραστική αυτή η δουλειά γιατί πρέπει να μιλάω μ' ανθρώπους σαν κι εσάς, ευτυχώς όμως όχι πολύ συχνά. Έχετε την εντύπωση ότι το περιστατικό με τον αδέσποτο σκύλο δεν έχει μαθευτεί σ' όλη την πόλη;» Στην ερώτηση αυτή τής γραμματέως ένα ρίγος διαπέρασε την σπονδυλική στήλη τού Κουντέσκου που ήταν ήδη ταλαιπωρημένη απ' το βασανιστήριο τής πολύωρης ορθοστασίας. «Ο αξιότιμος κύριος υπουργός είναι πολύ στεναχωρημένος μ' αυτό που συνέβη, το ίδιο κι ο κύριος Γενικός. Οι υπάλληλοι που ποδοπατήθηκαν μέχρι θανάτου θα υπολείπονται τώρα του εργατικού δυναμικού των υπηρεσιών τους κι αυτό είν' ένας μεγάλος βραχνάς για τους προϊσταμένους γιατί δύσκολα βρίσκει κανείς στις μέρες μας ικανούς κι αποδοτικούς υπαλλήλους. Όσο για τον δεσμοφύλακα που δεν κατάφερε να σας χτυπήσει με τον λοστό, απ' ό,τι φαίνεται θ' απολύθει λόγω ανικανότητας που εμείς εδώ την ονομάζουμε πλημμελή άσκηση καθηκόντων· κι αυτό φυσικά γιατί εσείς κινητοποιήσατε τη φρουρά, ενώ δεν υπήρχε κανένας απολύτως λόγος να το κάνετε· αντιθέτως, οφείλατε να παραμείνετε στο πεζοδρόμιο όπως οι υπόλοιποι. Γνωρίζετε τους νόμους και παρ' όλ' αυτά εσείς ενεργήσατε παρορμητικά. Τώρα δεν ξέρω ποιες θάναι οι συνέπειες αυτής σας της πράξης, ή μάλλον ξέρω αλλά δεν μου επιτρέπεται να μιλήσω! Σκεφτείτε λιγάκι αυτά που σας λέω και θα καταλάβετε καλύτερα γιατί δεν πρέπει ν' ανασαίνετε όπως εσείς θέλετε».

Πριν προλάβει να τελειώσει τη φράση της σήκωσε το κεφάλι της, άνοιξε το στόμα της κι έβγαλε έναν απαίσιο γέλωτα. Τότε φάνηκε το πρόσωπό της. Ήταν ένα πρόσωπο ταλαιπωρημένο και καλυμμένο από ένα πυκνό πλέγμα ρυτίδων· τα χείλια της ήταν βαμμένα μ' έντονο κόκκινο κραγιόν και το πηγούνι της προεξείχε έντονα, σε σημείο που λίγο ήθελε ν' ακουμπήσει η ευμεγέθης και καμπουρωτή μύτη της πάνω του. Όσο γελούσε τα μάτια της έτειναν να κλείσουν και οι κόρες τους γίναν μικροσκοπικές σαν κεφαλές καρφίτσας. Ο Κουντέσκου σάστισε στο θέαμα αυτό και γεμάτος φόβο έκανε να φύγει. «Πού πάτε κύριε Χ; Η πόρτα είναι κλειδωμένη, δεν μπορείτε να φύγετε· εξάλλου από λεπτό σε λεπτό ο κύριος Γενικός θα σας καλέσει στο γραφείο του», του είπε η γραμματέας μ' έκδηλο το μίσος στο πρόσωπό της.

Εκείνη τη ώρα άνοιξε η πόρτα τού γραφείου και βγήκαν από μέσα βιαστικά οι δέκα κουστουμαρισμένοι κύριοι γελώντας και χτυπώντας ο ένας την πλάτη τού άλλου. Ο τελευταίος έτριβε τα χέρια του με ικανοποίηση και περνώντας μπροστ' απ' τον Κουντέσκου του έριξε μια περιφρονητική ματιά.

«Τώρα μπορείτε να περάσετε κύριε Κουντέσκου και να θυμάστε αυτά που σας είπα», είπε χαμηλόφωνα η γραμματέας και με ήρεμο πρόσωπο αυτή τη φορά.

Μπαίνοντας στο ευρύχωρο δωμάτιο τού Γενικού είδε έναν μεσόκοπο άντρα με χαρακτηριστικά παρόμοια μ' αυτά των τεως διευθυντών, όπως αποτυπώνονταν στις φωτογραφίες τού διαδρόμου. Το γραφείο βρισκόταν στην κάτω γωνία τού δωματίου, αριστερ' απ' την πόρτα και μπροστ' από μια τεράστια τζαμαρία που κοίταζε στο δυτικό τμήμα τής πόλης. Η θέα από εκεί πάνω ήταν πανοραμική πράγμα που τράβηξε την προσοχή τού Κουντέσκου. Στην πραγματικότητα ο Κουντέσκου πρώτα κοίταξε τη θέα θαυμάζοντάς την και μετά τον άντρα πίσ' απ' το γραφείο.

Όλες οι κατοικίες φαινότουσαν από κει πάνω πανομοιότυπες ως προς την κατασκευή, το μέγεθος και το σχήμα και μόνον πού και πού έβλεπες διάσπαρτα στον οικιστικό ιστό κτήρια σαν αυτό τού υπουργείου χαρτών και σφραγίδων. Τα κτήρια αυτά ήσαν τα υπόλοιπα υπουργεία που ξεπέρναγαν κατά πολύ το ύψος όλων των άλλων κτισμάτων. Στο βάθος υπήρχαν μόνον μερικά μικρά σύννεφα που διαγράφονταν αχνά στον ορίζοντα –η πολλή συννεφιά είχε στο μεταξύ διαλυθεί– κι ο πύρινος δίσκος τού ήλιου που όλο και σκαρφάλωνε τον ουρανό –θάταν σίγουρα περασμένες δέκα– φαινόταν τεράστιος κι απειλητικός δημιουργώντας την εντύπωση ότι από στιγμή σε στιγμή θα πέσει πάνω στην πόλη.

Μέσα στο γραφείο τού Γενικού έκανε ζέστη λόγω τής άμεσης επαφής που είχε το λαμπρότερο άστρο με τον χώρο. Ο μεσόκοπος άντρας δεν έδωσε καμμία σημασία στον Κουντέσκου γιατί κοίταζε με προσοχή ένα κομμάτι χαρτί που είχε μπροστά του. Τα χέρια του στήριζαν το κεφάλι που βρισκόταν ακριβώς πάν' απ' αυτό το χαρτί και κατ' αραιά διαστήματα άλλαζε τον προσανατολισμό του εξετάζοντάς το, έτσι, από διαφορετικές πλευρές· άλλες φορές πάλι το σήκωνε με το δεξί του χέρι ψηλά και το κοίταζε στο φως τού ήλιου. Τότε κάνοντας μια κίνηση προς τα πίσω ακουμπούσε στην πλάτη τού καθίσματος που κατά πολύ ξεπερνούσε το κεφάλι του και φαινόταν η πελώρια κοιλιά του. Όλες αυτές οι κινήσεις επαναλαμβάνονταν με μικρές διαφοροποιήσεις όση ώρα ο Κουντέσκου στεκόταν μπροστ' απ' την κλεισμένη πλέον πόρτα. Ως φαίνεται δεν άκουσε ή έκανε ότι δεν άκουσε την καλημέρα που του είπε ο κατώτατος υπάλληλος και συνέχισε τον χαβά του με το μυστήριο εκείνο χαρτί. Πάνω στο γραφείο του δεν υπήρχε τίποτ' άλλο παρά μόνον άφθονη σκόνη, απλωμένη ομοιόμορφα σ' όλη την επιφάνεια.

Ο Κουντέσκου από σεβασμό δεν κινήθηκε απ' τη θέση του, ούτε τόλμησε να καθίσει στη μια εκ των δύο καρεκλών που υπήρχαν μπροστ' απ' το έπιπλο τού Γενικού, εκτός κι αν του το ζητούσε ο ίδιος. Πρέπει ν' ασχολείται με κάτι σημαντικό, σκέφτηκε κι έχοντας κατά νου όλα όσα του είπε νωρίτερα η γραμματέας περίμενε καρτερικά στη θέση του. Κάποια στιγμή έστρεψε το κεφάλι του προς την αντίθετη κατεύθυνση κι είδε μ' έκπληξη έναν άλλο άντρα, νεότερο σε ηλικία, καθισμένο αναπαυτικά σ' ένα ανάκλιντρο στο βάθος τού δωματίου, σε μια απόσταση δέκα περίπου μέτρων από εκεί που στεκόταν ο Κουντέσκου. Σ' εκείνο το τμήμα τού χώρου ο φωτισμός ήταν πολύ λιγότερος γιατί η τζαμαρία δεν κάλυπτε κατά μήκος όλο το γραφείο παρά μόνον το τμήμα όπου βρισκόταν καθήμενος ο μεσόκοπος άντρας.

Ο Κουντέσκου δεν μπορούσε να διακρίνει καθαρά τα χαρακτηριστικά τού νέου άντρα λόγω αυτής της έλλειψης καλού φωτισμού· μπορούσε όμως να διακρίνει μπροστ' απ' τ' ανάκλιντρο ένα χαμηλό τραπεζάκι στ' οποίο ήταν

τοποθετημένο ένα μεγάλο φλιτζάνι και δίπλα του μια πιατέλα με διάφορα εδώδια, ίσως γλυκίσματα. Ο νέος άντρας είχε σχεδόν γύρει στο ανάκλιντρο και το ένα του πόδι ήταν πάνω στο έπιπλο ενώ τ' άλλο, ελαφρώς λυγισμένο, ίσα που άγγιζε το πάτωμα. Στηριζόταν στον αγκώνα του και κοίταζε μ' ένα βλέμμα στοχαστικό τον απέναντι τοίχο πίσ' απ' το γραφείο τού Γενικού. Εκεί ήταν κρεμασμένος ένας πίνακας με κάτι σχήματα και σχέδια απροσδιόριστα, ανακατεμένα το ένα μέσα στ' άλλο· απ' όλ' αυτή την αλλόκοτη σύνθεση, δύσκολα θα έβγαζε νόημα κάποιος. Αν όμως τον κοίταζε πιο κοντά, θα διέκρινε πολλές ανατριχιαστικές λεπτομέρειες: Φλεγόμενες πόλεις στο παρασκήνιο, πόλεμοι, θάλαμοι βασανιστηρίων κολασμένων, καπηλεία και δαίμονες στο μεσαίο επίπεδο τής εικόνας και ζώα τρεφόμενα μ' ανθρώπινες σάρκες στο προσκήνιο.

Ο νεαρός άντρας σήκωνε τον κορμό του συχνά κι άρπαζε ένα κομμάτι απ' την πιατέλα, το έτρωγε με βουλιμία, ρουφούσε μια γουλιά απ' το φλιτζάνι κάνοντας έντονα και δυνατά τον γνωστό ήχο, ξανάπαιρνε την ημιξαπλωτή στάση, που όπως έδειχνε την απολάμβανε και συνέχιζε ν' ατενίζει με το ίδιο βλέμμα τον πίνακα. Ούτε αυτού τού νέου άντρα η προσοχή που έδειχνε στον πίνακα δεν διακόπηκε στο ελάχιστο όταν μπήκε στο γραφείο ο Κουντέσκου Αντίθετα, όταν ο Κουντέσκου έκανε μια ελαφριά υπόκλιση προς το μέρος του, του φάνηκε ότι ενοχλήθηκε απ' αυτή την ανεπαίσθητη κίνηση κι ότι ξεφύσησε με δυσαρέσκεια.

Όση ώρα ο Κουντέσκου ήταν όρθιος, η γραμματέας πρέπει να μπήκε και να βγήκε ίσαμε είκοσι φορές για να τακτοποιήσει κάποιους φακέλους στα ράφια, για να πάρει κάποια έγγραφα απ' τους φακέλους και να τα ξαναφέρει πίσω μετ' από ώρα, τοποθετώντας τα στο ίδιο ακριβώς σημείο τού ραφίου, για να φέρει στον μεσόκοπο άντρα ένα ποτήρι νερό ή κάποιο άλλο ρόφημα, στην περίπτωση αυτή ο μεσόκοπος άντρας την κοίταζε για πολύ λίγο με βλέμμα ψυχρό κι αυστηρό αποτρέποντάς την έτσι ν' ακουμπήσει οτιδήποτε στο γραφείο του, ή για να ψιθυρίσει κάτι στ' αυτί του που την αμέσως επόμενη στιγμή τον γέμιζε με θυμό· αυτό σήμαινε ότι η γραμματέας έπρεπε να ξεκουμπιστεί γρήγορα.

Μετά από πολλή ώρα ο Κουντέσκου άρχισε ν' αναρωτιέται γιατί έπρεπε να περιμένει τόση ώρα και γιατί δεν ασχολιόταν ο μεσόκοπος άντρας με την περίπτωσή του. Σκεφτόταν τι θα γίνεται αυτή τη στιγμή στο υπόγειο, πόσα έγγραφα θα έχουν μαζευτεί προς διεκπεραίωση· οι υπόλοιποι υπάλληλοι, βέβαια, του τμήματός του θα είχαν ενημερωθεί σίγουρα γι' αυτήν του την απουσία κι θα υπολόγιζαν ότι θα συνέτρεχε σοβαρός λόγος να λείπει, όμως όταν θα επέστρεφε δεν θα γλίτωνε τα πικρόχολά τους σχόλια που τους άφησε να δουλεύουν ενώ αυτός έκανε κάτι πιο ξεκούραστο ίσως κι ευχάριστο όση ώρα αυτοί βασανιζόντουσαν με τον μεγάλο όγκο δουλειάς, ο οποίος θα μεγάλωνε κι άλλο εξαιτίας τής απουσίας του. Αυτό τον κατέβαλε σημαντικά αλλά δεν μπορούσε να κάνει και κάτι εκείνη τη στιγμή. Το μόνον ίσως που θα μπορούσε να γίνει ήταν ν' αποφασίσει ο μεσόκοπος άντρας να μιλήσει στον Κουντέσκου, να του πει τι τον θέλει κι εκεί να τελειώσει το μαρτύριο τής αναμονής, της ορθοστασίας κι αυτής τής ενοχλητικής σκέψης.

Όμως ο παρορμητισμός τού Κουντέσκου στον οποίο παραλίγο να στοιχίσει τη ζωή κατά τη διάρκεια τού πρωινού περιστατικού στην λεωφόρο, κυριεύσε ξανά, αλλά αυτή τη φορά πιο έντονα, κάθε σταγόνα αίματός του· άνοιξε αποφασιστικά το στόμα του να μιλήσει για να συντομεύσει τις διαδικασίες επικοινωνίας με τον Γενικό, ο οποίος εκείνη την ώρα άφησε το χαρτί πάνω στην επιφάνεια τού επίπλου και στράφηκε προς την τζαμαρία κοιτώντας τη θέα. «Κύριε Γενικέ, με καλέσατε σήμερα στο γραφείο σας γιατί θέλατε να μου

ανακοινώσετε κάτι. Έχετε την καλοσύνη να μου πείτε τι με θέλετε; Είμαι τόση ώρα εδώ και δεν κάνω τίποτ' άλλο απ' το να περιμένω», του είπε προσέχοντας δεόντως τα λόγια του και την ένταση τής φωνής του. Ο μεσόκοπος άντρας γύρισε προς το μέρος του μετ' από λίγο, τον κοίταξε στα μάτια –ήταν η πρώτη φορά που τον κοιτούσε και του έδινε κάποια σημασία απ' την στιγμή που μπήκε στο γραφείο του– μετά το βλέμμα του έκανε ένα περίπατο σ' ολόκληρο το σώμα του απ' την κορφή ως τα νύχια, τον ξανακοίταξε στα μάτια και γύρισε προς τη τζαμαρία. Το βλέμμα τού μεσόκοπου άντρα δεν προσέδιδε καμμία συναισθηματική συμμετοχή στην όλη παρουσία τού Κουντέσκου, ήταν ένα βλέμμα απ' το οποίο δεν μπορούσες να συναγάγεις κανένα θετικό ή αρνητικό συμπέρασμα για τη ψυχική διάθεση τού μεσόκοπου άντρα απέναντι στον Κουντέσκου, σαν να ήταν βλέμμα νεκρού ανθρώπου· ούτε καν εκείνο το ψεύτικο χαμόγελο των προκατόχων του, που είχε δει στις κορνίζες των διαδρόμων, δεν φάνηκε έστω αμυδρά στα χείλια του.

Ο Κουντέσκου ξαφνιασθηκε κι έκανε να πλησιάσει το γραφείο τού μεσόκοπου άντρα για να ζητήσει ξανά εξηγήσεις, αισθανόμενος τώρα ότι όλα κι όλοι σ' αυτό το γραφείο τον εμπαίζουν, αλλά τότε ακούστηκε απ' το βάθος τού δωματίου μια δυνατή φωνή, «Αρκετά! μπορείτε να πηγαίνετε τώρα· σας ευχαριστώ!» Ο Κουντέσκου έστρεψε το κεφάλι προς τη μεριά τού νέου άντρα και τον είδε να σηκώνετε βარγεστημένα απ' το ανάκλιντρο, να τινάζει τα ψίχουλα τού φαγητού απ' το παντελόνι του και τ' ανάκλιντρο και να κατευθύνεται προς τον Κουντέσκου, χωρίς να χάσει απ' το βλέμμα του τον πίνακα. Αρκετά; Μπορείτε να πηγαίνετε; Αυτό ήταν όλο, δηλαδή; αναρωτήθηκε από μέσα του ο Κουντέσκου, έτοιμος να διαμαρτυρηθεί εντόνως· προς τι η αναμονή λοιπόν; Τότε ο κατώτατος υπάλληλος είδε μ' έκπληξη τον μεσόκοπο άντρα να σηκώνεται αργά απ' την αναπαυτική καρέκλα τού γραφείου με την ίδια βარγεστημάρα, να περνάει δίπλ' απ' τον Κουντέσκου, ν' ανοίγει την πόρτα και ν' απομακρύνεται απ' το γραφείο, ρίχνοντας μια τελευταία μελαγχολική ματιά προς την πανοραμική θέα που του προσέφερε τόση ώρα η παραμονή του στο δωμάτιο. Ο νέος άντρας πήρε τη θέση του πίσ' απ' το βαρύτιμο έπιπλο και με ύφος περισπούδαστο και σοβαρό κοίταξε τον Κουντέσκου και χαμογέλασε έτσι ακριβώς όπως χαμογελούσαν όλοι οι πρώην Γενικοί στις ασπρόμαυρες φωτογραφίες τού διαδρόμου!

Ο Κουντέσκου με το στόμα μισάνοιχτο, φανερά σαστισμένος, κοιτούσε με τη σειρά του τον νέο άντρα που ήταν ντυμένος επίσημα. Τοποθέτησε τα δύο του χέρια πάνω στο γραφείο κι άρχισε να μιλάει. «Καλημέρα σας κύριε Κουντέσκου. Ναι, ναι ακριβώς, είμ' ο Γενικός τού υπουργείου χαρτών και σφραγίδων. Ο κύριος που μόλις βγήκε είν' ο λακές μου, ένας έκτακτος υπάλληλος που τον καλώ ν' αναλάβει τα καθήκοντά μου όσο εγώ ξεκουράζομαι ή είμαι απασχολημένος μ' άλλες υποθέσεις και δεν μπορώ να κρατήσω το γραφείο. Καταλαβαίνετε και γνωρίζετε καλά ότι οι δουλειές σ' αυτό το υπουργείο, όπως και στα υπόλοιπα βέβαια, τρέχουν», κι αυτές τις τελευταίες λέξεις τις τόνισε ιδιαίτερα προσέχοντας τον τρόπο ομιλίας του, «κι επομένως δεν υπάρχει περιθώριο για διακοπές και καθυστερήσεις. Ο λακές είν' έμπιστος μου και σήμερα δεν ένιωθα καλά και τον κάλεσα ν' αναλάβει αυτός για λίγο! Μετ' από εδώ θα πάει σε κάποιο άλλο υπουργείο για ν' αντικαταστήσει κάποιον άλλο Γενικό, προσωρινά. Έτσι είναι! Φροντίζουμε να έχουν όλοι δουλειά σ' αυτήν την πόλη ακόμα κι αν η δουλειά αυτή διαρκεί μόνον μια ημέρα ή κάτι ώρες μόνον. Αλλά ας έρθουμε στο θέμα μας τώρα» και χωρίς να μετακινηθεί στο ελάχιστο απ' το κάθισμά του συνέχισε, «Γνωρίζουμε όλοι εμείς οι ανώτατοι υπάλληλοι την επιμέλειά σας, την εργατικότητά σας, την

τιμιότητά σας και το πνεύμα ανιδιοτέλειας που σας χαρακτηρίζει εν ώρα εργασίας. Είμαστε περήφανοι που έχουμε τέτοιους υπαλλήλους σαν κι εσάς» κι εκεί έκανε μια μικρή παύση, χαμογέλασε με τον γνωστό τρόπο, λίγο πιο έντονα από πριν –όση ώρα μιλούσε φρόντιζε να μην χαθεί αυτό το χαμόγελο απ’ το πρόσωπό του– σήκωσε ελαφρώς τα χέρια απ’ την επιφάνεια τού επίπλου στρέφοντας τις παλάμες προς το ταβάνι και του είπε, «Δυστυχώς, όμως, το σημερινό περιστατικό στ’ οποίο ανακατευτήκατε μας στεναχώρησε ιδιαίτερα: ήταν κάτι που εγώ προσωπικά δεν το περίμενα. Σας παρατηρώ καιρό τώρα εδώ στο υπουργείο, έχω αναλάβει εγώ προσωπικά να το κάνω αυτό, κανείς άλλος. Τ’ αποτελέσματα των παρατηρήσεών μου αυτών ήλθαν να μου επιβεβαιώσουν ότι εσείς θα μπορούσατε ν’ αναλάβετε οποιαδήποτε δουλειά, όσο απαιτητική κι αν είναι. Ήμουν έτοιμος σήμερα το πρωί να σας ανταμείψω με κάτι που σίγουρα θα χαροποιούσε οποιονδήποτε γινόταν δέκτης αυτής μου της χειρονομίας. Σίγουρα αυτή μου η δήλωση σας προκαλεί μεγάλη έκπληξη τώρα καθώς θα έχετε ακούσει για μένα ότι είμ’ άτεγκτος με τους κατώτατους υπαλλήλους, ότι έχω αδικήσει κάποιους κι ότι δεν ενδιαφέρομαι για τις ανάγκες τους. Όλα, μα όλα αυτά σάς διαβεβαιώνω δεν ισχύουν, είν’ απλώς φήμες, φήμες όσων εποφθαλμιούν τη θέση μου», και στο σημείο αυτό χάθηκε το χαμόγελό του και πήρε μια μισοκακόμοιρη έκφραση, τέτοια που ακόμα κι ο πιο αναίσθητος άνθρωπος στον κόσμο σίγουρα θα τον λυπόταν, «Έλεγα λοιπόν ότι ήμουν έτοιμος να σας τιμήσω με μια επίχρυση χειρονομία αλλά το σημερινό περιστατικό μ’ έκανε προς μεγάλη μου λύπη, το επαναλαμβάνω αυτό, ν’ αναθεωρήσω όχι την άποψη μου για εσάς, αυτό δεν αλλάζει να το ξέρετε, αλλά την απόφαση μου περί επίχρυσης χειρονομίας». «Σας ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια κύριε Γενικέ, είναι τιμή μου να τ’ ακούω απ’ το δικό σας στόμα, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω για ποια επίχρυση χειρονομία μιλάτε;» Ο Γενικός έστρεψε για λίγο το κεφάλι του προς τη τζαμαρία, ξερόβηξε, ίσιωσε την γραβάτα του, πέρασε την παλάμη του βιαστικά και πολλές φορές πάν’ απ’ το πέτο του για να διώξει τα λίγα τρίμματα που είχαν απομείνει πάνω του, τον κοίταξε με ύφος βλοσυρό και ψυχρό –στο μεταξύ το χαμόγελο το είχε καταπιεί αυτή η απότομη αλλαγή διάθεσής του όπως θα κατάπινε σε λίγο ο Κουντέσκου τα λόγια του και το προσφερόμενο απ’ τον Γενικό ποτήρι– και ξεστόμισε αυτό, που τόση ώρα το κράταγε μέσα του και τον ταλαιπωρούσε και περίμενε πώς και πώς να το βγάλει για να το ξεφορτωθεί μαζί με τον κατώτατο υπάλληλο, «Δυστυχώς, ύστερ’ απ’ τις τελευταίες εξελίξεις δεν έχει καμμία σημασία να μάθετε ποιες θα ήταν αυτές οι επίχρυσες χειρονομίες. Σήμερα το πρωί, αφού κοινοποιήθηκε το περιστατικό με τον αδέσποτο σκύλο, αποφάσισε ο υπουργός να σας αναθέσει μια αποστολή εκτός καθηκόντων σας την οποία είμαι σίγουρος ότι θα την φέρετε εις πέρας γιατί όπως είπα νωρίτερα θεωρώ ότι μπορείτε ν’ αναλάβετε οποιαδήποτε δουλειά».

Η φράση εκτός καθηκόντων σας ακούστηκε στ’ αυτιά του σαν σειρήνα συναγερμού εν όψει πελώριας απειλής. Αισθάνθηκε μια ελαφριά υγρασία στο μέτωπο και στην ράχη του και προς στιγμήν ένιωσε να χάνει την ισορροπία του ως αποτέλεσμα ζαλάδας. Προσπάθησε να κρατηθεί στη θέση του ακουμπώντας διακριτικά το χέρι του πίσω στον τοίχο για να βρει στήριγμα. Δεν ήθελε να δείξει ότι ταραχτήκε στο άκουσμα αυτής τής είδησης για να μην θεωρήσει ο Γενικός ότι βρέθηκε σε στιγμή αδυναμίας ή ότι προφασίζεται αδιαθεσία για να ξεφύγει απ’ τις καινούργιες ευθύνες που θα του ανέθετε το υπουργείο.

Ο Κουντέσκου γνώριζε απ’ άλλους υπαλλήλους ότι η ανάθεση εξωτερικών εργασιών απ’ τον οποιονδήποτε προϊστάμενο ή εργασιών που είν’ εκτός των

αρμοδιοτήτων τού κατώτατου υπαλλήλου –εργασίες τάχα έκτακτες, συμβάλλουσες όμως στο γενικότερο καλό τού οργανισμού– μπορεί να δημιουργήσει την υποψία σ’ αυτόν τον υπάλληλο ότι δεν τον θεωρούν και τόσο απαραίτητο μέσα στο υπουργείο κι επομένως έχει έρθει ο καιρός ν’ απομακρυνθεί με συνοπτικές διαδικασίες! Τώρα αυτή η υποψία καταλάμβανε και τον Κουντέσκου με την διαφορά ότι σ’ αυτόν συνοδευόταν μ’ έναν έντονο φόβο περί απόλυσής του.

Διακόπτοντας τον Γενικό, σε μια προσπάθεια να τον μεταπείσει για κάτι τέτοιο –πίστεψε ότι θα τον απολύσει, έτσι ένιωσε εκείνη τη στιγμή ανεξάρτητα απ’ τις πραγματικές προθέσεις τού Γενικού που δεν μπορούσε βέβαια να γνωρίζει– του είπε μιλώντας βιαστικά και τραυλίζοντας κατά διαστήματα, «Κύριε Γενικέ, μ’ όλον τον σεβασμό που σας έχω, επιτρέψτε μου ν’ αρνηθώ κάτι τέτοιο. Γνωρίζετε καλά ότι το ωράριό μου είν’ ήδη φορτωμένο με χιλιάδες άλλες αναθέσεις εργασιών ενώ ο μοναδικός υπάλληλος στο υπόγειο τού υπουργείου είμ’ εγώ. Μια απομάκρυνση, έστω κι ολιγόωρη, απ’ το γραφείο μου θα σήμαινε ότι όταν επιστρέψω δεν θα ξέρω αν θάμαι σε θέση ν’ ανταπεξέλθω στον επιπρόσθετο όγκο δουλειάς· κι όπως καλά γνωρίζετε, υπάρχουν κι αυστηρές προθεσμίες». Τελειώνοντας τη φράση του τον κοίταξε ικετευτικά και με προτεταμένα τα χέρια, σχεδόν έτοιμος να πέσει στα πόδια του και να του τα φιλήσει.

Ο Γενικός τον κοιτούσε τώρα με μια σαδιστική διάθεση, προερχόμενη απ’ την βαθιά ριζωμένη πλέον μέσα του πεποίθηση ότι ο Κουντέσκου φοβάται μην χάσει τη δουλειά του κι επομένως αν συνέχιζε να τον πιέζει ν’ αναλάβει αυτή του την νέα αποστολή, τούτος ο φόβος θ’ αυξανόταν μέσα του και θα τον έκανε να την δεχτεί και μάλιστα χωρίς αντιρρήσεις στο τέλος. Χωρίς να δώσει σημασία στα λόγια του, ο Γενικός τού ανακοίνωσε ότι το υπουργείο δικαίου τον καλεί αύριο το πρωί κι ώρα εννέα να παραστείως ένορκος στην μεγάλη δίκη τού βιαστή που θα διεξαχθεί στο δικαστικό μέγαρο τής πόλης.

Ήταν γνωστό ότι οι δίκες σ’ αυτή την κοινωνία ήταν μεγάλης διάρκειας. Δεν υπήρξε ποτέ δίκη που να εκδικαστεί μέσα σε μία μέρα ή το πολύ σε δύο. Ο Κουντέσκου κοίταξε έντρομος τον Γενικό κι είπε με ταραγμένη φωνή, έτοιμος να δακρύσει, «Ένορκος στο δικαστήριο; Μα τι θα γίνει με τη δουλειά εδώ; Η δίκη μπορεί να κρατήσει πολύ και...», ο Γενικός τον διέκοψε απότομα, «Και λοιπόν; Τι θέλετε να πείτε δηλαδή; Ότι οι δίκες πρέπει να κρατάνε λίγο; Δεν ξέρετε ότι οι δικαστές μας εκτός από άμεμπτοι είναι και πολύ επιμελής και σε καμιά περίπτωση δεν θα επέτρεπαν στον εαυτό τους να βγάλει τελεσίδικη απόφαση χωρίς να μελετήσει εξονυχιστικά όλα τα στοιχεία τής κάθε υπόθεσης και χωρίς να εξαντλήσει όλα τα περιθώρια έρευνας κι αναζήτησης τής αλήθειας; ΔΕΝ ΤΟ ΞΕΡΕΤΕ;» Η φωνή τού Γενικού αγρίεψε και μ’ ένα χτύπημα τού χεριού πάνω στο γραφείο σηκώθηκε απότομ’ απ’ το κάθισμά του και κοίταξε μ’ ένα βλέμμα επίβουλο τον Κουντέσκου «Δεν θά ’πρεπε να μιλάτε καθόλου ύστερ’ απ’ τα σημερινά στη λεωφόρο. Ένας δεσμοφύλακας έχασε τη δουλειά του και τόσοι άλλοι τσαλαπατήθηκαν γιατί εσείς δεν ήσασταν συνετός», τονίζοντας τη φράση *έχασε τη δουλειά του* και ταυτόχρονα κοιτώντας τον διαπεραστικά.

Πλέον ο προαναφερόμενος φόβος έτεινε να γίνει μόνιμη κατάσταση μέσα του και με γρήγορες κινήσεις χαιρέτισε τον Γενικό κάνοντας βαθιά υπόκλιση, ζήτησε συγγνώμη για την αναστάτωση που προκάλεσε κι έφυγε βιαστικά ανησυχώντας μήπως ο Γενικός αλλάξει γνώμη στο μεταξύ και τον καλέσει πίσω. Βγαίνοντας απ’ το γραφείο του συνέχισε με βήμα γοργό, σχεδόν στρατιωτικό χωρίς να κοιτάξει γύρω του, προσπέρασε το μεταλλικό χώρισμα τής γραμματέως,

που εκείνη την ώρα εξερχόταν απ' τον ανελκυστήρα, και κατευθύνθηκε προς το τέλος τού διαδρόμου. Τότε παρατήρησε ότι ένας υπάλληλος έβγαινε απ' την πόρτα τού γραφείου τέσσερα αφού πρώτα την άνοιξε τόσο όσο χρειαζόταν για να χωρέσει ο ίδιος να περάσει, κατόπιν την έκλεισε βιαστικά και αφού κοίταξε γύρω του μ' αγωνία έτρεξε προς τον ανελκυστήρα.

Ο Κουντέσκου επιτάχυνε το βήμα του για να προλάβει τον ανελκυστήρα στον οποίο είχε ήδη μπει ο άλλος υπάλληλος· νόμιζε ότι όσο πιο γρήγορα έφευγε απ' το κτήριο τού υπουργείου εκείνη τη μέρα, τόσο περισσότερο μειώνονταν οι πιθανότητες για την εκδήλωση κάποιας άλλης απρόοπτης και δυσμενούς για τον ίδιο συμπεριφοράς εκ μέρους τού Γενικού. Ωστόσο, οι πόρτες τού ανελκυστήρα είχαν ήδη κλείσει όταν έφτασε μπροστά τους. Μέχρι να έρθει ο επόμενος, ο Κουντέσκου άκουγε μέσ' απ' το γραφείο τού Γενικού, στο οποίο είχε στο μεταξύ μπει η γραμματέας, ήχους που θυμίζαν χαχανητά χαριεντισμού, διακοπτόμενα από βαθείς αναστεναγμούς.

Όταν έφτασε ο ανελκυστήρας είχαν περάσει μόνον κάτι λίγα λεπτά. Άνοιξε η πόρτα του κι ο Κουντέσκου είδε ξανά μπροστά του τον υπάλληλο που είχε μπει πριν από λίγο στον προηγούμενο ανελκυστήρα. Περίεργο, σκέφτηκε ο Κουντέσκου, τόσο λίγο κράτησε μόνον η απουσία του; Σίγουρα μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα δεν θα προλάβαινε κανείς να βγει απ' το γραφείο του, να μπει στον ανελκυστήρα, να μεταβεί σε διαφορετικό όροφο, να μπει σ' άλλο γραφείο προς διεκπεραίωση κάποιας υπόθεσης και να επιστρέψει. Ο Κουντέσκου περίμενε ευγενικά να βγει ο υπάλληλος κι ύστερα να μπει αυτός αλλά ο υπάλληλος δεν έβγαινε. «Θα περάσετε;» του είπε μ' ανυπομονησία σα να ήθελε να κλείσει η πόρτα γρήγορα και να βρεθεί σ' άλλον όροφο. Ο Κουντέσκου μπήκε στον ανελκυστήρα χωρίς να μιλήσει· μόνον συλλογίστηκε ότι μάλλον ο υπάλληλος θα έκανε προηγουμένως λάθος τον όροφο κι έτσι ξαναμπήκε στον ανελκυστήρα. Αλλά πάλι γιατί βρέθηκε στον ίδιο όροφο όπου ήταν το γραφείο του; Αν είχε σκοπό να πάει σ' άλλον όροφο για δουλειά θα ήταν ήδη εκεί κι όχι εδώ μπροστά του. «Σε ποιον όροφο πάτε;» τον ρώτησε ο υπάλληλος, «Στο ισόγειο», απάντησε ο Κουντέσκου χωρίς να τον κοιτάξει. Ο υπάλληλος πάτησε το κουμπί που θα τους οδηγούσε στο ισόγειο χωρίς να πατήσει όμως κανένα άλλο. Αυτό δεν διέφυγε της προσοχής τού Κουντέσκου που άρχισε να πιστεύει ότι ο υπάλληλος είχε βαλθεί να τον παρακολουθεί, ίσως να ήταν σε διατεταγμένη υπηρεσία απ' τον Γενικό ή κάποιον άλλο ανώτατο υπάλληλο για να τον κρατά ενήμερο ανά πάσα στιγμή για το πού θα πήγαινε και τι θα έκανε. Η σκέψη αυτή τον ανησύχησε προς στιγμή και στρέφοντας το κεφάλι του προς τον υπάλληλο τού ζήτησε να πατήσει το κουμπί τού πρώτου ορόφου, προσποιούμενος έτσι ότι έκανε λάθος πριν κι ότι κανονικά έπρεπε να πάει στον πρώτο όροφο. Ο υπάλληλος χωρίς να στραφεί προς το μέρος του πάτησε τ' αντίστοιχο κουμπί και περίμενε. Σίγουρα με παρακολουθεί, δεν υπάρχει άλλη εξήγηση, είπε από μέσα του ο Κουντέσκου και ευθύς τον ρώτησε με καχυποψία εάν κι αυτός πηγαίνει στον πρώτο όροφο. «Δεν πηγαίνω σε κανέναν όροφο!» του απάντησε μ' απάθεια ο υπάλληλος, συνεχίζοντας να κοιτάζει προς την πόρτα τού ανελκυστήρα. «Σε κανέναν; Και γιατί χρησιμοποιείτε τον ανελκυστήρα;» τον ρώτησε με έντονη φωνή σίγουρος πλέον ότι ο υπάλληλος τον παρακολουθεί. Δεν είχε όμως και το θάρρος να το επιβεβαιώσει αυτό κάνοντάς του την ανάλογη ερώτηση και περιορίστηκε να χρησιμοποιήσει επιταχτικό τόνο στην φωνή του μήπως και καταλάβαινε έτσι ο υπάλληλος την ανησυχία του και παραδεχόταν από μόνος του ότι πράγματι τον παρακολουθεί. Αντ' αυτού όμως ο υπάλληλος τον κοίταξε με ψυχραιμία και με την ίδια απάθεια και του είπε, «Για

βόλτα!» «Για βόλτα;» για λίγο σιώπησε κοιτώντας τον έντονα και συνέχισε, «Μα χρησιμοποιείτε τον ανελκυστήρα για βόλτα; Μπορείτε να βγείτε απ' το κτήριο να περπατήσετε το τετράγωνο και να επιστρέψετε ή αν δεν θέλετε να βγείτε έξω, μπορείτε κάλλιστα να περπατήσετε για λίγο στον χώρο υποδοχής τού ισογείου, εκεί ο χώρος είν' άφθονος». «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα απ' αυτά γιατί απαγορεύεται εν ώρα εργασίας να τριγυρνάω στο κτήριο άσκοπα». «Και τότε γιατί το κάνετε;» τον ρώτησε με μεγάλη περιέργεια πιστεύοντας ακόμα κι εκείνη τη στιγμή ότι όλ' αυτό γινόταν για να τον παρακολουθεί. Ο υπάλληλος τον κοίταξε θυμωμένος, «Γιατί σήμερα είναι μια μέρα ιδιαίτερα δύσκολη για εμάς τους ανώτατους υπαλλήλους κύριε Κουντέσκου και φυσικά μπορείτε να φανταστείτε γιατί», «Όχι δεν μπορώ να φανταστώ, δεν μου λέτε να καταλάβω;» του απάντησε ο Κουντέσκου με την έκπληξη ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του απ' την αναφορά στο όνομά του από κάποιον που ούτε τον είχε δει ποτέ στη ζωή του. «Τα πρωινά σας καπρίτσια μάς έβαλαν σε μεγάλη αναστάτωση εδώ στο υπουργείο, οι ανώτατοι υπάλληλοι που έχουν την ευθύνη όλων εσάς των κατώτατων υπαλλήλων είναι σε μεγάλη σύγχυση και φοβούνται για σοβαρές τιμωρίες εξαιτίας αυτού του σημερινού περιστατικού· ακόμα και γι' απολύσεις. Πλέον δεν έχουν την δέουσα ψυχραιμία να συγκεντρωθούν στη δουλειά τους και συνεχώς κάνουν λάθη ανεπίτρεπτα. Ήδη το κλίμα είναι τεταμένο εδώ στους τελευταίους ορόφους τού κτηρίου κι είχαμε δυστυχώς, εξ αυτού του λόγου, και κάποιες αψιμαχίες μεταξύ υπαλλήλων. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι μ' όλη αυτή την κατάσταση, πού να βρεθεί μυαλό και διάθεση για δουλειά. Βγήκα έξω μήπως και συνέλθω λιγάκι κι επιστρέψω στη δουλειά μου νηφάλιος. Αλλά τώρα που σας είδα αναστατώθηκα γιατί μούρθαν στον νου ξανά οι απειλές τού υπουργού προς εμάς τους ανώτατους υπαλλήλους. Καλά θα κάνετε να φύγετε από εδώ γρήγορα κύριε Κουντέσκου· κινδυνεύετε!» «Μα με απειλείτε κύριε; Αυτό αντιβαίνει κάθε δεοντολογική αρχή υπαλληλίας εδώ στο υπουργείο και σε κάθε υπουργείο!» «Ας αντιβαίνει· το καλό που σας θέλω, εξαφανιστείτε αμέσως από εδώ» και του έπιασε το μπράτσο και του το έσφιξε με δύναμη. «Μα τι κάνετε εκεί; Με πονάτε!» φώναξε ο Κουντέσκου φοβισμένος, έχοντας χάσει κάθε θάρρος και κάθε άλλη ψυχική δύναμη μπροστά στην απειλητική κι επώδυνη χειρονομία τού υπαλλήλου. «Και τώρα άκουσέ με προσεχτικά», κι έσκυψε από πάνω του μ' άγριο βλέμμα ενώ ο Κουντέσκου λύγιζε απ' τον πόνο τα γόνατα και ετοιμαζόταν να πέσει κάτω, «Δεν με ενδιαφέρει τι πιστεύεις και πώς πράττεις στη ζωή σου, αλλά θάνατι η τελευταία φορά που μας βάζεις σε μπελάδες κι ειδικά εμένα. Αν, την ώρα που ήμουν στον ανελκυστήρα κάνοντας βόλτες πάνω κάτω για να ξεσκάσω, διαπιστωθεί ότι δεν ήμουν στη θέση μου θα υποβιβαστώ στη δουλειά μου! Καταλαβαίνεις ότι αν δεν έκανες την πρωινή σου ανοησία εγώ θα εργαζόμουν αήσυχα κι ωραία στο γραφείο μου και δεν θα ρίσκαρα τη θέση μου. Και κάτι τελευταίο· τώρα είμαι στο γραφείο τέσσερα του προτελευταίου ορόφου και σκοπεύω με την καλή μου συμπεριφορά να παίρνω προαγωγές και να προχωράω σιγά-σιγά στα επόμενα και πιο πάνω γραφεία μέχρι να φτάσω τη θέση τού υπουργού. Μέχρι τώρα έχω δώσει τα πάντα για να φτάσω εδώ που βρίσκομαι και δεν σκοπεύω να σταματήσω, πόσω μάλλον ν' αφήσω κάτι ανάξιους τύπους σαν κι εσένα να μου καταστρέψουν την καριέρα. Ένας ή πολλοί υποβιβασμοί σε κατώτερα γραφεία αυτού ή άλλων ορόφων –κι όπως γνωρίζεις καλά υπάλληλος που μεταφέρθηκε απ' το γραφείο του σε γραφείο με μικρότερο νούμερο απ' το νούμερο τού τρέχοντος δικού του γραφείου θεωρείται ότι υποβιβάστηκε– είναι και πρέπει νάναι κάτι το απευκταίο για μένα. Ενώ εσύ κατημένε παραμένεις στο ίδιο γραφείο

εδώ κι είκοσι χρόνια κι εκεί θα μείνεις μέχρι να πεθάνεις. Δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κάποιος αυτή σου τη στασιμότητα· μπορεί να έχεις την αρμόζουσα σ' έναν συνεπή κι εργατικό υπάλληλο συμπεριφορά, πράγμα που εξασφαλίζει σ' εσένα το ψωμί σου καθημερινά και στο υπουργείο ένα ακόμα κορόιδο πρόθυμο να τα δώσει όλα για να λειτουργούν τα πάντα εδώ μέσα άψογα, αλλά δυστυχώς δεν σου εξασφαλίζει απολύτως καμμία προαγωγή· γιαυτό απαιτούνται άλλες συμπεριφορές που εσύ δεν θα μπορούσες ποτέ να υιοθετήσεις. Την είδες τη γραμματέα; Είναι πιο μπροστά από μένα· ποια; Αυτό το βδέλυγμα που πουλάει τα ψευτοκάλλη της σε φθηνή τιμή για να ικανοποιεί τον κάθε ανώτερό μου! Δυστυχώς, δεν είμαι γυναίκα αλλά εγώ έχω άλλους τρόπους για να πετυχαίνω τους σκοπούς μου, πιο αποτελεσματικούς και φυσικά τελείως επώδυνους. Αν θέλεις να ξέρεις, δεν είναι μόνον η ηδονή αλλά κι ο πόνος, κυρίως αυτός, που αναγκάζει και τον πιο σκληρό αντίπαλο να ενδώσει, να πέσει στα πόδια σου και να σε παρακαλέσει ή να τον υποχρεώσεις να κάνει το θέλημα σου, όσο σιχαμερό κι απάνθρωπο κι αν είν' αυτό. Να, ορίστε· τώρα εσύ, για παράδειγμα, είσαι τελείως ανήμπορος κι έτοιμος να μου γλείψεις ακόμα και τα οπίσθια για να ξεφύγεις απ' αυτήν την οδυνηρή λαβή.» Ο Κουντέσκου αγανακτισμένος μ' αυτά που άκουγε έκανε μια ύστατη προσπάθεια ν' απελευθερωθεί, αλλά σε κάθε κίνηση αντίδρασής του ο υπάλληλος έσφιγγε το χέρι του σαν τανάλια ακόμα περισσότερο. «Για σκέψου να ήταν στη θέση σου τώρα ο υπουργός κι ο πόνος που θα ένιωθε ακόμα μεγαλύτερος, αλλά θα ήταν ένας πόνος που δεν θα προερχόταν από καμμία λαβή ή από κανένα χτύπημα, δεν θα ήταν σωματικός πόνος καν. Αντίθετα θα ήταν ψυχικός πόνος, προερχόμενος ας πούμε από κανά εκβιασμό ή καμμία απειλή κατά της οικογένειάς του, ή από κάποια βαριά δυσφήμιση στημένη τόσο άψογα που θα έμοιαζε με αδιαμφισβήτητη αλήθεια. Εσύ βέβαια δεν γνωρίζεις από τέτοια κι ούτε θα μπορέσεις ποτέ σου να τα κάνεις· και ξέρεις γιατί; Γιατί απλώς εσύ είσαι ένας υπαλληλάκος, ένας κοινός άνθρωπος με μια ηθική υπερευαισθησία που λειτουργεί μέσα σου σαν ένα μικρός βασανιστής έτοιμος να σε μαστιγώσει αλύπητα για να σε επαναφέρει στην καθημερινή σου ανοησία κάθε φορά που θα τολμάς να βλέπεις τον εαυτό σου ως παράγοντα ρήξης σ' αυτήν την ζωή...» Εκείνη την ώρα χτύπησε ένα κουδουνάκι κι άνοιξε η πόρτα τού ανελκυστήρα προς το ισόγειο. Ο υπάλληλος τον έσυρε απ' το χέρι με δύναμη προς τα έξω κι ο Κουντέσκου έπεσε στα γόνατα. «Κι ό,τι είπαμε θα μείνει μεταξύ μας, έτσι κύριε Κουντέσκου;» του είπε με σιγανή φωνή ο υπάλληλος προσέχοντας μην τον δει κανένας. Η πόρτα έκλεισε κι ο Κουντέσκου έμεινε εκεί να την κοιτάζει παγωμένος.

**

Το δικαστικό μέγαρο ήταν χτισμένο πριν από έναν αιώνα περίπου στο μοναδικό σημείο τής πόλης που υπήρχε βλάστηση. Στη γύρω περιοχή δεν συναντούσε το μάτι καμμία κατοικία αλλά μόνον ένα χωματόδρομο που οδηγούσε απ' την πόλη στο μέγαρο. Το μέγαρο ήταν ένα ογκώδες τετραώροφο κτήριο με μήκος ίσο μ' αυτό ενός υπερωκεάνιου, από εκείνα που λόγω του μεγέθους τους μπορούν να δέσουν μόνο σε ειδικά διαμορφωμένα λιμάνια. Μπροστ' απ' το μέγαρο απλωνόταν μια μεγάλη πολύγωνη πλατεία καλυμμένη από πλούσια χλόη, κομμένη και περιποιημένη με πάσα επιμέλεια ενώ πίσ' απ' το κτίσμα υψωνόταν χαμηλός λόφος, πλήρης θεόρατων πεύκων.

Το κτήριο είχε οργανωθεί μ' αυστηρούς άξονες συμμετρίας που διακρίνονταν τόσο στις κατόψεις του όσο και στην μορφολογία των όψεών του. Αποτελείτο από πτέρυγες, οι οποίες σε σύνθεση ελεύθερου ορθογωνίου δημιουργούσαν εσωτερικό αίθριο και συγχρόνως ελεύθερες διελεύσεις προς αυτό απ' την πρόσοψη τού κτηρίου, διελεύσεις φαρδιές με καμπύλο σχήμα στο πάνω μέρος τους. Το αίθριο, όπως κι ο λόφος ήταν γεμάτος με τα ίδια πελώρια πεύκα και διαμορφωνόταν σε δύο επίπεδα, ένα χαμηλό και δυο υπερυψωμένα δεξιά κι αριστερά απ' την κεντρική είσοδο των δικαστικών αιθουσών. Αυτό το υπέρογκο αρχιτεκτόνημα ήταν το μοναδικό παλιό και συνάμα λειτουργικό κτίσμα τής πόλης. Όλα τα υπόλοιπα κλασικά κτήρια είχαν αφεθεί στις αδηφάγες διαθέσεις τού χρόνου. Όταν αποφασίστηκε να στεγάσει τις υπηρεσίες τού νόμου, αναστηλώθηκε κι εξωραΐστηκε με λαμπρές μαρμαροστρώσεις. Τις μέρες που ο ήλιος ξεπρόβαλλε σε καθαρό ουρανό, οι αχτίνες του αντανακλούσαν πάνω στο μάρμαρο κι ο επισκέπτης για να μην στραβωθεί απ' την εκτυφλωτική λάμψη έπρεπε να φοράει ειδικά γυαλιά.

Τα γραφεία που στέγαζε το μέγαρο δικαστηρίων ήταν εκατοντάδες κι απασχολούσαν μερικούς χιλιάδες γραφειοκράτες και δικαστικούς υπαλλήλους που βρισκόντουσαν σε μια συνεχή κινητικότητα κι έντονη δραστηριότητα. Υπήρχαν φυσικά κι οι λεγόμενοι γραμματείς που καθόντουσαν σαν αράχνες στους ιστούς τους, ποτέ δεν βγαίνουν απ' τα γραφεία και δεν σηκώνόντουσαν απ' τις θέσεις τους, δεν είχαν δει τον έξω κόσμο παρά μόνο μέσω των θολών τζαμαριών τού μεγάρου και τον γνώριζαν μόνον απ' τους φακέλους και τις παράλογες φόρμουλές τους. Αυτοί κάνανε όλη την γραφική δουλειά και τον έλεγχο των εκατομμυρίων εγγράφων που διακινούσαν όλοι οι υπόλοιποι υπάλληλοι, δηλαδή οι δικαστικοί επιμελητές, οι δικολάβοι κι οι συμβολαιογράφοι.

Ετούτοι οι υπάλληλοι, όταν διορίζονταν απ' το κράτος, το πρώτο πράγμα που έπρεπε να μάθουν ήταν τα περίπλοκα δρομολόγια που θ' ακολουθούσαν απ' το ένα γραφείο στ' άλλο ή απ' το ένα τμήμα τού κτηρίου σε κάποιο άλλο για να μεταφέρουν τα προς διεκπεραίωση δικόγραφα και διοικητικά έγγραφα. Λόγω του μεγέθους τού κτηρίου και των πολλών γραφείων και τμημάτων γινόταν αμέσως αντιληπτό ότι είχε στηθεί εκεί μέσα ένα πυκνό και δαιδαλώδες δίκτυο μεταφοράς και διακίνησης πολύτιμων εγγράφων. Σε περίπτωση που ο υπάλληλος έχανε το δρόμο του και δεν πήγαινε τα έγγραφα στο σωστό γραφείο, επικρατούσε μεγάλη αναστάτωση όχι μόνον στο τμήμα απ' το οποίο προερχόταν ο εν λόγω υπάλληλος αλλά και σ' όλες τις εκατοντάδες υπηρεσίες τού μεγάρου καθώς η μία υπηρεσία, το ένα γραφείο ή το τάδε τμήμα εξαρτιόταν κι άρα επηρέαζε ή επηρεαζόταν απ' την άλλη υπηρεσία, τ' άλλο γραφείο, ή το δείνα τμήμα. Εκτός αυτού, κι αυτό ήταν το χειρότερο, η παράδοση εγγράφων στον λάθος προορισμό επηρέαζε και την ομαλή διεξαγωγή μιας δίκης γιατί μέχρι να βρεθεί το έγγραφο, ο υπάλληλος που έκανε το λάθος κι ο σωστός προορισμός, περνούσαν πολλές ώρες, ίσως και μέρες! Πολλοί υπάλληλοι είχαν απολυθεί εξαιτίας τέτοιων λαθών και μόνον αυτοί που θυμόντουσαν τα δρομολόγια παρέμεναν στη δουλειά επί μακρόν και μέχρι να πάρουν σύνταξη.

Πέραν όμως της σωστής παράδοσης των εγγράφων, εξίσου μεγάλη σημασία έπαιζε κι η έγκαιρη παράδοση. Ο χρόνος αναχώρησης κι άφιξης των ντοκουμέντων ήταν πάντα συγκεκριμένος κι εξαρτιόταν φυσικά απ' την διανυθείσα απόσταση. Όταν ο υπάλληλος έπρεπε να μεταφέρει έγγραφο απ' την μία άκρη τού κτηρίου στην άλλη, όφειλε να κάνει ένα σημαντικά μεγάλο δρομολόγιο· και συνήθως τα δρομολόγια ήταν μακρινά, γιατί η τοποθέτηση των

γραφείων και των τμημάτων είχε γίνει, κατόπιν εντολής τού υπουργείου δικαίου, με τέτοιο τρόπο ώστε δεν υπήρχε πιθανότητα ο δύσμοιρος υπάλληλος να καλύψει μικρές αποστάσεις. Αυτό φυσικά γινόταν γιατί οι αρμόδιοι αξιωματούχοι θέλανε τους υπαλλήλους σ' εγρήγορση κι όχι σε νωθρή διάθεση στην οποία συντελούσε ο εφησυχασμός τής κοντινής απόστασης.

Σε ώρες αιχμής, και πάντα οι ώρες στο μέγαρο ήταν ώρες αιχμής, έβλεπε κανείς χιλιάδες ανθρώπους να κινούνται γοργά μέσα στο κτήριο, να διασχίζουν φαρδείς διαδρόμους –όλοι οι διάδρομοι ήσαν φαρδείς για ν' αποφεύγεται ο συνωστισμός– και ν' ανεβοκατεβαίνουν πλατιές και μαρμάρινες σκάλες χωρίς να συγκρούονται μεταξύ τους και πάν' απ' όλα χωρίς να κοντοστέκονται για να μιλήσουν σε κάποιον άλλο γνωστό τους υπάλληλο· όλ' η εικόνα θύμιζε μυρμήγκια εν ώρα εργασίας. Σε περίπτωση που κάποιος απ' αυτούς έκανε το λάθος να ξαποστάσει ή να επιβραδύνει το βήμα, μια φωνή ακουγόταν από ένα μεγάφωνο εκεί που βρισκόταν ο υπάλληλος τη στιγμή εκείνη –τέτοια χουνιά υπήρχαν χιλιάδες σε κάθε σημείο του κτηρίου– και τον ειδοποιούσε για τον χρόνο που του έχει απομείνει, υπενθυμίζοντάς του ταυτόχρονα και την τιμωρία που τον περιμένει σε περίπτωση αργοπορίας του.

Ο Κουντέσκου έφτασε στην ώρα του και κατευθύνθηκε προς το αίθριο περνώντας απ' τη δεξιά πύλη τού μεγάρου. Το αίθριο ήταν αρκετά ευρύχωρο κι αν δεν υπήρχε εκείνη την ώρα συνωστισμός στον χώρο του, θ' αποτελούσε μια πραγματική όαση ξεκούρασης και ρέμβης μέσα στο ετοιμοθάνατο τοπίο τής ευρύτερης περιοχής. Επίσημα κι έκτακτα ντυμένοι δικηγόροι, εισαγγελείς και δικαστές μπαινόβγαιναν βιαστικά απ' την μεγάλη είσοδο τού μεγάρου στο πάνω επίπεδο τού αιθρίου, ενώ ειδησεογράφοι, κουβαλώντας φωτογραφικές μηχανές μ' εκείνα τα πελώρια φλας καρφωμένα πάνω τους, στεκόντουσαν στις σκάλες και περίμεναν πότε θα εμφανιστεί ο κατήγορος ή ο κατηγορούμενος τής όποιας δικαστικής υπόθεσης, ο πάντα ασφυκτικά περικυκλωμένος από δεσμοφύλακες και δικηγόρους, για να τον πλησιάσουν και ν' αποσπάσουν κάποια δήλωση ή να πετύχουν ένα καλό πλάνο για φωτογράφιση. Όταν κάποιος ρεπόρτερ πλησίαζε επικίνδυνα τον διάδικο, οι δεσμώτες τον απομάκρυναν με δυνατές ροπαλιές δείχνοντάς του την απόσταση που έπρεπε να κρατάει απ' αυτούς. Στον χώρο τού αιθρίου ξεκουράζονταν πολίτες ανακατεμένοι με δικηγόρους, καπνίζοντας, συζητώντας ή χαζεύοντας τον χώρο. Ανάμεσα σ' όλο αυτό το ετερόκλητο πλήθος πηγαινοέρχονταν άνθρωποι τής υπηρεσίας καθαριότητας που φρόντιζαν το αίθριο.

Περνώντας δίπλα από έναν υπάλληλο τής καθαριότητας που εκείνη τη στιγμή κρατούσε μια σκούπα κι έκανε ότι σκουπίζει, έναν άνθρωπο προχωρημένης ηλικίας, γκριζομάλλη μέσα στην μπλε στολή τής δουλειάς, τον σκούντηξε με δύναμη, πάνω στη βιασύνη του να μπει στο κτήριο απ' την αριστερή μικρή είσοδο τού άνω επιπέδου τού αιθρίου, κι η σκούπα έπεσ' απ' τα χέρια του. Αυτός έριξε μια ματιά θυμωμένη στον Κουντέσκου κι αμέσως μετά έσκυψε αργά να πιάσει τη σκούπα. «Με συγχωρείται», του είπε ο Κουντέσκου κι έκανε να τον ρωτήσει πού ακριβώς βρίσκεται η αίθουσα διεξαγωγής τής μεγάλης δίκης τού βιαστή. Ο υπάλληλος τον κοίταξε για λίγο εταστικά, με βλέμμα αινιγματικό, πράγμα που έκανε τον Κουντέσκου να φοβηθεί μήπως ο υπάλληλος τού μιλήσει άσχημα εξαιτίας αυτής του της απροσεξίας. Τον πλησίασε ακόμα περισσότερο κοιτώντας τον με το ίδιο αινιγματικό βλέμμα κι ο Κουντέσκου έκαν' ένα βήμα πίσω, νιώθοντας άβολα μ' αυτήν την προσέγγιση. «Λοιπόν, γνωρίζετε πού είν' η...», «Εσύ δεν είσαι αυτός που προκάλεσε το πανδαιμόνιο με τον αδέσποτο σκύλο

και τον δεσμοφύλακα το πρωί στην λεωφόρο;» Ο Κουντέσκου αναστατωμένος απ' αυτή την ερώτηση τού υπάλληλου έκανε άλλο ένα βήμα προς τα πίσω, έτοιμος να φύγει από κοντά του αλλά ο υπάλληλος συνέχισε, «Μην ανησυχείτε, δεν πρόκειται να σας εκθέσω μπροστά σ' όλον αυτόν τον καθώς πρέπει κόσμο, αν και θα έπρεπε γιατί προκαλέσατε κάτι απαράδεχτο που δεν έχει ξανασυμβεί στην πόλη. Όμως, γνωρίζω ότι όλοι αυτοί εδώ» κι έκανε ένα γύρο το κεφάλι του σταματώντας το στην μεγάλη είσοδο τού μεγάρου «βαρύνονται με χειρότερες αμαρτίες απ' τη δική σας κι έτσι δεν ξέρω τι νόημα θα είχε να αρχίσω να φωνάζω δυνατά ότι μόλις πάτησε το πόδι του στα δικαστήρια ο πρωινός παραβάτης τής λεωφόρου». Ο Κουντέσκου τον κοιτούσε μ' έκπληξη, μα ύστερ' απ' αυτή την δήλωση τού καθαριστή έδειξε έντονη ανησυχία και προσπάθησε να πει κάτι αλλά ο υπάλληλος είχε πάρει φόρα, «Και δεν έχει νόημα κυρίως γιατί κανείς απ' αυτούς δεν θα ενδιαφερθεί να γυρίσει και να σας κοιτάξει, πόσω μάλλον να σας προσαγάγει. Είναι ήδη επιφορτισμένοι, μπαϊλντισμένοι θάλεγα, μ' ένα σωρό υποθέσεις και μια ακόμα υπόθεση πάνω στην καμπούρα τους θα ήταν κάτι το ανεπιθύμητο, για να μην πω εφιαλτικό γι' αυτούς». «Εφιαλτικό; Γιατί εφιαλτικό;», πρόλαβε να ξεστομίσει ο Κουντέσκου. Ο καθαριστής χαμογέλασε ειρωνικά νιώθοντας ανωτερότητα επειδή αυτός γνωρίζει κάτι που ο Κουντέσκου δεν θα μπορούσε να γνωρίζει ποτέ, «Δεν ξέρετε ότι οι εκκρεμείς υποθέσεις είν' εκατοντάδες για να μην πω χιλιάδες; Δεν ξέρετε ότι οι εκδικαζόμενες υποθέσεις κι όσες έχουν εκδικαστεί στο παρελθόν είν' ελάχιστες, ελαχιστότατες μπροστά σ' αυτές που εκκρεμούν και πρέπει κάποτε να εκδικαστούν;» «Κάποτε; Τι θέλετε να πείτε μ' αυτό;» του είπε με έντονη περιέργεια ο Κουντέσκου. «Κύριε μου, είστε τόσο ανενημέρωτος λοιπόν; Θα σας πω εγώ λοιπόν τι συμβαίνει με τις δίκες εδώ μέσα γιατί εσείς τελείται υπό άγνοια, όπως όλοι οι κατώτατοι υπάλληλοι που είναι σκυμμένοι πάν' από χαρτιά ολημερίς τής μέρας και δεν ξέρουν τίποτ' άλλο σ' αυτή τη ζωή απ' το να γράφουν, να σφραγίζουν έγγραφα κι έπειτα να τα φακελώνουν», αποκρίθηκε ο καθαριστής συνεχίζοντας να έχει το ίδιο υπεροπτικό βλέμμα απέναντί του, κάτι που το είχε αντιληφθεί ο Κουντέσκου αλλά έκανε ότι δεν τον ενοχλεί. «Όλ' οι δικαστικοί υπάλληλοι απ' τον πιο κάτω μέχρι τον πιο πάνω είναι δασκαλεμένοι να διεκπεραιώνουν τις υπηρεσιακές υποθέσεις τους μ' απόλυτη ακρίβεια, με πάσα υπευθυνότητα και με μια εργατικότητα ασυνήθιστη. Τα μάτια τους όταν πιάνουν έγγραφο στα χέρια τους δεν διαφέρει στον τρόπο λειτουργίας απ' αυτά ενός καλού χειρουργού. Φανταστείτε τώρα πόσο πιο επιμελείς κι αυστηροί είν' οι δικαστές κι οι εισαγγελείς όταν προετοιμάζονται για μια δίκη ή όταν ανεβαίνουν στην έδρα, ε; Απ' αυτούς καθορίζεται η έκβαση μιας υπόθεσης και το μέλλον των διαδίκων. Πιο πριν έχουν κάτσει αμέτρητα απογεύματα και βράδια μέσα σ' αυτό το κτήριο για να μελετήσουν ενδελεχώς κι εξονυχιστικά κάθε πλευρά τής ανατεθείσας υπόθεσης. Στρατιές ολόκληρες δικαστικών υπαλλήλων έρχονται να τους συνδράμουν μ' όποιο τρόπο μπορούν κι όλοι μαζί πασχίζουν για την απονομή μιας α π ό λ υ τ η ς δικαιοσύνης. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, πόσο επίπονη και το χειρότερο πόσο χρονοβόρα είν' η προετοιμασία των δικαστών και των εισαγγελέων σ' αυτή τη χώρα. Υπάρχουν υποθέσεις που εκκρεμούν εδώ και μισό αιώνα ακριβώς γιατί η ετοιμασία για τις δίκες αυτές δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Για παράδειγμα, η περίφημη μεγάλη δίκη τού βιαστή ξεκινάει σήμερα αλλά η προετοιμασία των υπαλλήλων και των δικαστών κράτησε είκοσι ολόκληρα χρόνια», «Είκοσι ολόκληρα χρόνια; Μα καλά, οι διάδικοι κι οι συγγενείς αυτών δεν διαμαρτύρονται μ' όλη αυτή την καθυστέρηση;» ρώτησε έντρομος πια ο Χ προβλέποντας ότι κάτι άσχημο θα του

ανακοινώσει ο καθαριστής εντός ολίγου, «Μα τι λες τώρα; Όλοι απαιτούν την απόλυτη δικαιοσύνη και κανείς τους δεν θ' αντέξειαν διαπιστωθεί ότι η απόφαση δεν προήλθε ύστερ' από αυστηρό και προσεκτικό έλεγχο όλων των εγγράφων, όλων των διαπιστευτηρίων, όλων των αποδείξεων και κυρίως απ' την ανάκριση όλων μα όλων των μαρτύρων, ακόμα κι αυτών για τους οποίους δεν εγείρετε η παραμικρή υποψία ότι θα μπορούσαν να προσκομίσουν στοιχεία αποτρεπτικά μιας όποιας απόφασης· κι όταν γίνουν τέτοιες διαπιστώσεις –οι διάδικοι διορίζουν ειδικούς νομικούς για ν' ακολουθήσουν κι αυτοί με τη σειρά τους τον οδηγητικό μίτο που πήραν οι δικαστές– η πλευρά που θα θεωρήσει ότι αδικήθηκε όχι ως προς την απόφαση αλλά ως προς την εγκυρότητα αυτού του οδηγητικού μίτου, θα ζητήσει νέα δίκη για να τιμωρηθούν οι δικαστές κι οι εισαγγελείς μαζί με τους εμπλεκόμενους δικαστικούς υπαλλήλους». «Μ' αυτό είναι γελοίο! Φώναξε ο Κουντέσκου αγανακτισμένος», «Μίλα πιο σιγά και πιο ήρεμα, δεν υπάρχει λόγος να εξανίστασαι γιατί έτσι έχουν τα πράγματα κι όλοι το ξέρουν εκτός από εσένα, από ό,τι φαίνεται!» κι έβγαλε ένα σιγανό γέλιο που θύμιζε περσότερο γρύλισμα. «Τέλος πάντων, αυτά δεν με ενδιαφέρουν, κι εγώ για τη μεγάλη δίκη τού βιαστή είμαι εδώ κι ευτυχώς που ξεκινάει σήμερα γιατί δεν θ' άντεχα να περιμένω είκοσι χρόνια μέχρι να ξεκινήσει, θα ήταν μια έγνοια μόνιμη για μένα». «Είσ' ένας απ' τους τέσσερις ενόρκους αυτής της υπόθεσης, έτσι δεν είναι; Και σ' έστειλε ο Γενικός τού υπουργείου χαρτών και σφραγίδων εδώ επειδή γνώριζε τα πρωινά σου καμώματα κι ενώ αρχικά σκόπευε να σ' ανταμείψει με κάτι που ξέρω αλλά μου έχει απαγορευτεί να σου πω, ύστερ' από μεταγενέστερη σκέψη αποφάσισε να σε στείλει εδώ για να σε ταλαιπωρήσει λιγάκι, ε;» και τον κοίταξε με βλέμμα συνωμοτικό έχοντας σκύψει προς το μέρος του. Ο Κουντέσκου τον παρατηρούσε μ' ορθάνοιχτα μάτια και στόμα και δεν μπορούσε να πιστέψει πώς ένας απλός καθαριστής, ένας άνθρωπος που δεν είχε άλλη θρησκεία πέρ' απ' το χρήμα κι άλλη σκέψη πέρ' απ' το πώς να προσκολληθεί σε κάποιον ανώτατο αξιωματούχο που θα του εξασφάλιζε τη μεγαλύτερη δυνατή αμοιβή για τη λιγότερο δυνατή εργασία, πώς μπορεί αυτός να γνώριζε όλες ετούτες τις πληροφορίες σχετικά με την περίπτωση του, μιας κι η συνάντηση με τον Γενικό έγινε κεκλεισμένων των θυρών κι η ασφάλεια τέτοιων εμπιστευτικών δεδομένων εγγυάται πάντα απ' το κράτος; «Αναρωτιέσαι πού τα ξέρω όλ' αυτά, ε; Μα αγαπητέ μου, εμείς όλ' οι κατώτατοι υπάλληλοι οφείλουμε να τα γνωρίζουμε ή θα έλεγα καλύτερα ότι το ίδιο το κράτος φροντίζει να τα ξέρουμε προκειμένου να βεβαιωθεί έτσι ότι δεν θα υποπέσουμε κι εμείς σε παρόμοια σφάλματα. Η υπόθεσή σου κοινοποιήθηκε υπογείως προς παραδειγματισμό, όπως καταλαβαίνεις».

Εκείνη τη στιγμή χτύπησε ένα καμπανάκι τρεις φορές, σημάδι ότι οι ένορκοι έπρεπε να μαζευτούν στην αίθουσα συσκέψεων πριν περάσουν στην δικαστική αίθουσα. Ο Κουντέσκου γεμάτος ανασφάλεια και τρόμο στ' άκουσμα όλων αυτών των λεγομένων απ' τον καθαριστή άρχισε να κάνει μικρά και σταθερά βήματα προς τα πίσω με πρόθεση να φύγει από κοντά του. «Δεν με ενδιαφέρουν όλ' αυτά, εγώ ήρθα να κάνω το χρέος μου και να επιστρέψω στην δουλειά μου και στο σπίτι μου», του είπε ο Κουντέσκου με πείσμα θέλοντας να πείσει τον εαυτό του ότι δεν τρέχει τίποτα, ότι όλο αυτό είν' ένα κακό όνειρο στο οποίο τον είχε μπάσει ο καθαριστής. «Δεν πρόκειται να επιστρέψεις στο σπίτι σου και στη δουλειά σου γιατί η δίκη αυτή δεν θα τελειώσει ποτέ», «Τι; Τι είν' αυτά που λες; Τρελλάθηκες;» τον ρώτησε ο Κουντέσκου κάνοντας ένα ελαφρύ αλλά εμφανές σκίρτημα στους δύο του ώμους. «Δεν είμαι τρελλός, είμαι ρεαλιστής· οι δίκες δεν καθυστερούν μόνον λόγω της μακρόχρονης ετοιμασίας των υπαλλήλων

και των δικαστικών αλλά και λόγω της εμμονής τους να επιδεικνύουν την ίδια σχολαστικότητα κι επιμέλεια και κατά τη διάρκεια τής δίκης. Θα έχεις ακούσει πιθανόν για δίκες όπου οι δικαστές αναγκάστηκαν ν' αλλάξουν κάποιους εκ των ενόρκων», ο Κουντέσκου τον άκουγε τώρα με μεγάλη προσοχή κι είχε ξεχάσει το κάλεσμα τού κουδουνιού εντελώς, «Ε, λοιπόν», συνέχισε ο υπάλληλος τής καθαριότητας με ύφος ψευτοβαθυστόχαστο, «επειδή οι υποθέσεις αυτές δεν τελειώσαν ποτέ, ακόμα και τώρα που μιλάμε εκδικάζονται στις αίθουσες τού μεγάρου, κάποιοι ένορκοι στο μεταξύ πέθαναν κι έπρεπε ν' αντικατασταθούν», «Πέθαναν;» ρώτησε με τρόπο τώρα ο Κουντέσκου, «Ναι, πέθαναν αλλά μην φοβάσαι, δεν τους σκότωσε κάποιος ούτε αυτοκτόνησαν. Να, απλώς έφτασαν στο τέλος τής ζωής τους και τα τίναξαν, όπως συμβαίνει μ' όλους μας!» Τελειώνοντας τη φράση του ο καθαριστής ξέσπασε σ' έναν φρικιαστικό και ταυτόχρονα χλευαστικό γέλωτα ανοίγοντας διάπλατα το στόμα του, που θύμισε στον Κουντέσκου ανοιχτό τάφο!

**

Ο Κουντέσκου όταν βρέθηκε μέσα στο τεράστιο μέγαρο δεν είχε ιδέα πού ήταν η αίθουσα συσκέψεων. Εκεί έπρεπε να μαζευτούν όλοι οι ένορκοι μαζί με τους τρεις δικαστές για να συσκεφτούν πριν απ' την μεγάλη δίκη τού βιαστή. Το κουδούνι είχε χτυπήσει εδώ και μερικά λεπτά κι ο Κουντέσκου γεμάτος ανησυχία που η ώρα πέρναγε και δεν μπορούσε να βρει την αίθουσα, άρχισε να περπατά γρήγορα στο μεγάλο διάδρομο όπου βρέθηκε αφότου πρωτομπήκε στο κτήριο. Έψαχνε για κάποια επιγραφή που θα του έδινε τις απαιτούμενες πληροφορίες αλλά σ' όλες τις ξύλινες πόρτες, εκατέρωθεν τού διαδρόμου, αναγραφόταν πάνω σε μια μεταλλική ταμπελίτσα ένας αριθμός μόνον.

Στο μεταξύ συρφετός υπαλλήλων πηγαينوερχόταν από μπροστά του κι από δίπλα του χωρίς να του δίνει καμμία σημασία. Κάποιες προσπάθειες που έκανε ν' αποσπάσει πληροφορίες από κάνα δυο βιαστικούς υπαλλήλους αποδείχτηκαν μάταιες – κανένας υπάλληλος δεν ριψοκινδύνευε τη θέση του με το να σταματήσει και να πιάσει κουβέντα μαζί του, έστω να του υποδείξει μ' ένα νεύμα πού μπορεί να ήταν η αίθουσα συσκέψεων.

Η ανησυχία του κορυφωνόταν όσο πέρναγαν τα λεπτά κι αυτός δεν μπορούσε να βρει μια άκρη μέσα σ' αυτόν τον λαβύρινθο. Αδυνατούσε να πιστέψει ότι θα καθυστερούσε στο ραντεβού με τους δικαστικούς και τους άλλους ενόρκους, ήταν πάντα συνεπής και ποτέ μα ποτέ δεν είχε καθυστερήσει έστω και μισό λεπτό σ' όλες τις συναντήσεις του μέχρι τώρα. Πού μπορούσε ν' απευθυνθεί, όμως; Όλοι ήσαν απασχολημένοι. Έψαξε να βρει κάποιον υπάλληλο καθαριότητας· ήταν εύκολο να τον αναγνωρίσει μέσα σ' αυτό τ' απέραντο πλήθος σακακιών και γραβατών γιατί όλοι αυτοί οι κατώτατοι υπάλληλοι φορούσαν μπλε στολή και θα τους ξεχώριζε άμεσα. Περιέργως όμως δεν υπήρχε ούτ' ένας από δαύτους, τουλάχιστον στον διάδρομο που βρισκόταν. Δεν είχε περιθώριο να ψάξει όλο το κτήριο αλλά και να το έκανε θα καθυστερούσε σημαντικά· επιπλέον οι αριθμοί πάνω σε κάθε πόρτα δεν του έλεγαν και κάτι.

Αποφάσισε να χτυπήσει μια οποιαδήποτε πόρτα στην τύχη· ήταν η πόρτα με το νούμερο δώδεκα. Ανοίγοντάς την βρέθηκε μπροστά σε μια ευρύχωρη και φωτεινή αίθουσα με εκατό γραφεία, στοιχισμένα μ' απόλυτη τάξη· σε καθ' ένα απ' αυτά υπήρχε ένα δακτυλογράφος που έγγραφε κείμενο. Ο θόρυβος απ' το πάτημα των χιλιάδων πλήκτρων των γραφομηχανών ήταν τόσο έντονος που κανείς δεν

άκουσε την ερώτηση τού Κουντέσκου. Όταν αποφάσισε να πλησιάσει τον υπάλληλο που βρισκόταν πιο κοντά στην πόρτα, μια δυνατή φωνή ακούστηκε απ' το χουνί τής αίθουσας, ευρισκόμενο ακριβώς πάν' απ' την πόρτα, «Κύριε Κουντέσκου, δεν επιτρέπεται στους ενόρκους η είσοδος σε κανέν' απ' τα γραφεία τού μεγάρου παρά μόνον στην αίθουσα συσκέψεων· περάστε γρήγορα έξω!» Ο Κουντέσκου τινάχτηκε απότομα σ' αυτό το ξαφνικό άκουσμα τής φωνής απ' το χουνί και στράφηκε προς το μέρος του ρωτώντας που είν' η αίθουσα συσκέψεων. Δεν έλαβε καμμία απάντηση κι έκανε να βγει γρήγορα απ' το μεγάλο δωμάτιο. Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ένα ξερός βήχας απ' το χουνί κι ο Κουντέσκου έστρεψε το βλέμμα του ξανά προς αυτό πιστεύοντας πως αυτή τη φορά η φωνή θα του έδινε την κατεύθυνση. Περίμενε λίγο αλλά δεν ακούστηκε τίποτα. «Σας παρακαλώ, πείτε μου πού είν' η αίθουσα συσκέψεων, δεν μπορώ να την βρω κι έχω αργήσει στο ραντεβού μου· σας παρακαλώ!»

Ένας υπάλληλος απ' την αντίθετη πλευρά τής αίθουσας σήκωσε το χέρι του προσπαθώντας να τραβήξει την προσοχή τού Κουντέσκου. Με την άκρη τού ματιού του είδε την τελευταία στιγμή κάτι να κινείται κι αμέσως κοίταξε στο βάθος. Είδε το χέρι τού υπαλλήλου να του κάνει νεύμα να πλησιάσει αλλά στην αρχή δίστασε. Σύμφωνα με την φωνή, έπρεπε να βρισκόταν ήδη έξω κι όπως ήταν μαθημένος να υπακούει σε ανωτέρους, σκέφτηκε ν' απομακρυνθεί απ' την αίθουσα –από ένστικτο και μόνο κατάλαβε ότι η φωνή θ' ανήκε σε κάποιον ανώτατο υπάλληλο. Όμως, αυτό το αίσθημα τής υποταγής ερχόταν σε σύγκρουση με την έντονη επιθυμία του να πλησιάσει τον υπάλληλο για να δει τι τον θέλει – ίσως να του έδινε την πολυπόθητη οδηγία. Έπειτα και να καθυστερούσε κι άλλο είχε την δικαιολογία ότι όχι μόνον κανείς υπάλληλος δεν του έδινε οδηγίες αλλά και στο παραδομένο απ' τον Γενικό ειδοποιητήριο δεν αναγραφόταν το νούμερο τής αίθουσας συσκέψεων ή έστω κάποιες νύξεις για την κατεύθυνση που θα έπρεπε ν' ακολουθήσει μέσα στο μέγαρο. Ποιος λοιπόν θα τον τιμωρούσε για μια καθυστέρηση που δεν ευθυνόταν ο ίδιος; Είχε εξαντλήσει όλα τα περιθώρια αναζήτησης και για κάθε μια απ' τις επιλογές του υπήρχε και μια αντίστοιχη εξήγηση που σίγουρα θα ικανοποιούσε και θα μαλάκωνε ακόμα και τον πιο αυστηρό ανώτερό του, στον οποίο θα έπρεπε να λογοδοτήσει στο τέλος.

Με τις σκέψεις αυτές πέρασε γρήγορα όλα τα γραφεία κι έφτασε στο τελευταίο, εκεί απ' όπου είχε ξεπροβάλλει το χέρι. Στο μεταξύ ο υπάλληλος είχε αποκοιμηθεί πάνω στην γραφομηχανή, πράγμα που παραξένεψε πολύ τον Κουντέσκου. Δεν φοβόταν για τις συνέπειες μιας τέτοιας πράξης ο εν λόγω υπάλληλος; συλλογίστηκε. Τον πλησίασε κι είδε πλέον καθαρά ένα κεφάλι με λίγα μαλλιά κάτασπρα και έντονη φαλάκρα στο μεγαλύτερο μέρος του. Τον σκούνηξε κι αυτός σήκωσε το κεφάλι νωχελικά και τον κοίταξε με δυσκολία. Ήταν ένας μεγάλος άνθρωπος, γέρος, ίσως άνω των εβδομήντα ετών. Το βλέμμα του ήταν κουρασμένο· σα να ήθελε να τελειώσει όλο αυτό και να πάει σπίτι του να ξεκουραστεί.

Μιλώντας με βραχνή φωνή, λες κι είχε ξυπνήσει ύστερ' από βαριά νάρκη πολλών ωρών, τον κοιτούσε μ' αυτό το βλέμμα που κάπως τον υποχρέωνε να του δείξει οίκτο, όμως πιο πολύ ήταν η πλήξη τής δουλειάς του που του έδινε μια τέτοια όψη στο πρόσωπο, «Σας είδα στην πόρτα λίγο πριν πάρω έναν υπνάκο κι επειδή κατάλαβα αμέσως τι γυρεύετε σας έκανα νεύμα να 'ρθείτε. Ξέρετε, έχω αυτό που ζητάτε...», «Αλήθεια;», του είπε ο Κουντέσκου ακουμπώντας τον φιλικά στην πλάτη, σχεδόν στοργικά, «Πείτε μου σας παρακαλώ πώς θα πάω στην αίθουσα συσκέψεων, έχω αργήσει αρκετά και...», «...και φοβάστε μην σας

τιμωρήσουν, έτσι δεν είναι;» συνέχισε τη φράση τού Κουντέσκου ο γέρος. «Ε, δεν θα το έλεγα κιόλας, έκανα ό,τι μπορούσα για να βρω την αίθουσα συσκέψεων». Ο γέρος ανασήκωσε ελαφρώς τα φρύδια του, μισάνοιξε το στόμα του και του είπε, «Αυτό δεν έχει καμμία σημασία, όσες δικαιολογίες και να τους αραδιάσετε, οι δικαστές είναι δικαστές και δεν θα καταλάβουν, αντιθέτως θα κοιτάζουν ν' αναιρέσουν όλες τις εξηγήσεις που θα τους δώσετε, όσο πειστικές κι αν είναι, όσο κι αν υποχρεώνουν τον κάθε νοήμονα και σώφρονα άνθρωπο», «Τι θέλετε να πείτε; Ότι οι δικαστές δεν είναι νοήμονες και σώφρονες άνθρωποι; Δεν θα δείξουν κατανόηση;» «Αν ήταν να δείξουν κατανόηση δεν θα ήταν δικαστές, δεν θα δούλευαν καν εδώ μέσα, δεν θα ζούσαν σ' αυτήν τη χώρα και το πιθανότερο δεν θα είχαν γεννηθεί ποτέ!» «Υπερβολές!» του αντέτεινε ο Κουντέσκου θέλοντας να μην δώσει καμμία βάση σ' αυτά που του έλεγε και να πείσει τον εαυτό του ότι όλ' αυτά είναι παραξενιές ενός μεγάλου ανθρώπου, κουρασμένου και παρηγοητευμένου απ' την ζωή. «Καθόλου υπερβολές! Θα καταλάβετε μόλις βρεθείτε στην αίθουσα συσκέψεων». Ο Κουντέσκου συνεχίζοντας ν' αγνοεί τις δηλώσεις τού γέρου άλλαξε κουβέντα και τον ρώτησε γιατί προσφέρετε αυτός να τον βοηθήσει ενώ κανείς άλλος μέχρι τώρα δεν προσφέρθηκε. «Δεν το κάνω από αλληλεγγύη, από ανθρωπιά ή κάτι παρόμοιο. Όλ' αυτά θεωρούνται αρρώστια για την εποχή μας και δεν αποδίδουν και τίποτ' απολύτως. Όλ' αυτά προέρχονται απ' τον οίκτο και τη συμπόνια που χαρακτηρίζει το είδος μας και μόνον φρένο βάζουν τέτοιες διαθέσεις στην εξέλιξη τού καθενός από εμάς. Όμως δεν το βλέπουν όλοι έτσι και γι' αυτό έχουμε ανθρώπους που αναλώνουν τη ζωή τους στη στήριξη αδύναμων πλασμάτων, έτοιμων ν' αφανιστούν. Κι όμως, ενώ ξέρουν ότι τέτοια αισθήματα δεν μπορούν ν' αλλάξουν την άθλια μοίρα αυτών των αξιοθρήνητων υπάρξεων, συνεχίζουν να τις παρηγορούν, να τις συμπονούν, να δακρύζουν μαζί τους, ακόμα και να βασανίζονται παρέα, αν χρειαστεί, έτσι για να τις πείσουν ότι αφιερώνουν κάθε κύτταρό τους και κάθε ίνα τής ύπαρξής τους σ' αυτές τις φιλεύσπλαγχνες πράξεις. Όμως, όλο αυτό δεν είναι τίποτ' άλλο από μια επίδειξη δύναμης κι ισχύος απ' ανθρώπους που δεν υποφέρουν απέναντι σ' αδύναμους ανθρώπους που έχουν μάθει να υποφέρουν. Και γιατί γίνεται αυτό; Για να ταΐσουν την αλαζονεία τους που έτσι κι αλλιώς τους χαρακτηρίζει για να δυναμώσουν ακόμα περισσότερο το εγώ τους. Ξέρετε κάτι; Τους λυπάμαι ώρες-ώρες μόνο και μόνο γιατί δεν το πετυχαίνουν αυτό πάντα' δυστυχώς τέτοιες ευκαιρίες δεν δίνονται και κάθε μέρα!» «Κι εσείς γι' αυτό θέλετε να με βοηθήσετε;» τον ρώτησε ο Κουντέσκου έκπληκτος μ' αυτή την απάθεια και τον κυνισμό τού γέρου. «Εγώ είμαι μεγάλος πλέον, έχω κουραστεί απ' τους ανθρώπους, όχι όμως κι απ' την ζωή την ίδια. Φτάνω στο τέλος σύντομα και δεν έχω περιθώρια για τέτοιους εγωισμούς. Νεότερος λειτουργούσα κι εγώ κατ' αυτόν τον τρόπο κι έχω πλέον αυτοεπιβεβαιωθεί μέσ' από τέτοια, πατάω πλέον γερά στα πόδια μου. Τώρα αυτό που ζητάω είναι να φύγω από εδώ και ν' απολαύσω, όσο μου απομένει, τη ζωή την ίδια», και κοίταξε για λίγο έξω απ' την θολή τζαμαρία με νοσταλγία, «όχι όμως τους ανθρώπους, αυτούς τους έχω βαρεθεί προ πολλού. Κι εσένα ακόμα σε βαριέμαι, δεν μ' ενδιαφέρεις, δεν μ' ενδιαφέρει η υπόθεσή σου κι η ζωή σου, γενικότερα αλλά επειδή ήθελα να μιλήσω και να πω κάτι διαφορετικό περ' απ' τα υπηρεσιακά –όλη μέρα ακόμα και τη νύχτα αυτά συζητάω εδώ μέσα και καμμία απολύτως ευκαιρία δεν δίνεται σε κανέναν μας να πει κάτι άλλο πέραν αυτών– σου έκανα νεύμα να έρθεις για ν' ακούσεις αυτά που μόλις σου είπα». Και με μια ικανοποίηση έκανε να γείρει ξανά στην γραφομηχανή, έτοιμος να κοιμηθεί ξανά. «Περιμένετε μια στιγμή, δεν θα μου πείτε έστω πού είν' η αίθουσα συσκέψεων;

Αυτό μόνον σας ζητάω και μετά θα σας αφήσω ήσυχο». Ο γέρος μόλις που πρόλαβε να κάνει μια τελευταία κίνηση με το δεξί του χέρι, δείχνοντας μια πορτούλα στη γωνία απέναντι απ' το γραφείο του. Ο Κουντέσκου κοίταξε την πορτούλα μετά ξανά τον γέρο, που είχε ήδη σωριαστεί πάνω στο γραφείο του, και κατευθύνθηκε προς το μέρος της.

Χωρίς να θέλει να πιστέψει όσ' άκουσε απ' τον δακτυλογράφο, πλησίασε την πορτούλα, γύρισε το πόμολο κι έσκυψε για να περάσει μέσα. Εδώ μέσα λοιπόν είναι η αίθουσα συσκέψεων· τόση ώρα ήμουν κοντά της χωρίς να το ξέρω και καθόμουν κι άκουγα τις ανοησίες αυτού τού ραμολιμένου, σκέφτηκε με θυμό ο Κουντέσκου. Η πορτούλα αυτή οδηγούσε κατευθείαν στην αίθουσα συσκέψεων – τέτοιες αίθουσες υπήρχαν σε κάθε έναν απ' τους τέσσερις ορόφους τού κτηρίου. Αυτό που τον παραξένεψε ήταν ότι η πορτούλα τούτη, που μέσω ξύλινης σκάλας οδηγούσε σ' ένα επίπεδο πιο κάτω απ' το ισόγειο, βρισκόταν στον τοίχο τής μεγάλης αίθουσας των δακτυλογράφων, σε σημείο που θα ήταν αδύνατο από εκεί και μετά να υπήρχε παρακείμενη αίθουσα!

**

Η αίθουσα συσκέψεων είχε μια έκτακτη πολυτέλεια που δεν την έβρισκες σ' άλλους χώρους τού μεγάρου. Το πάτωμα ήταν σκεπασμένο από ένα ακριβό κόκκινο περσικό χαλί πάνω στο οποίο ήταν σχεδιασμένη μια τεράστια ζυγαριά και μπροστά από κάθε έναν απ' τους τρεις τοίχους ήταν τοποθετημένο ένα βαρύ ξύλινο έπιπλο, εν είδη γραφείου, με γραμμή κλασική, χρώματος σκούρο κερασί. Κάθ' έπιπλο διέθετε πλουσιοπάροχα στολισμένο γείσο και πάνω του στη δεξιά μεριά υπήρχε ένα μεγάλο αμπαζούρ. Τα καθίσματα είχαν ψηλή πλάτη κι ήταν ενισχυμένα μ' αναπαυτικά μαξιλάρια· σ' αυτά τα γραφεία καθόντουσαν οι δικαστές. Πάν' ακριβώς από κάθε γραφείο ήταν κρεμασμένη μια ολόσωμη εικόνα τής ίδιας όμορφης γυναίκας, ντυμένη μ' ένα γαλάζιο ανάερο φόρεμα κι έναν μαύρο επίδεσμο στα μάτια· τα χέρια ήταν προτεταμένα προς τον θεατή σαν να εκλιπαρούσε για κάτι. Μπροστ' απ' τον τέταρτο τοίχο, κολλητά σ' αυτόν και δίπλα απ' την πόρτα υπήρχε ένα πάγκος που ίσα-ίσα χώραγε τέσσερις ανθρώπους, τους ενόρκους. Το δωμάτιο αυτό ήταν ιδιαίτερα ψηλοτάβανο κι απ' την οροφή κρεμόταν, δεμένη σε μια επίχρυση χοντρή αλυσίδα, μήκους τουλάχιστον οκτώ μέτρων, ένας πλατύς πολυέλαιος με δεκάδες λάμπες πάνω του που έριχναν άπλετο φως σ' όλη την αίθουσα. Ακριβώς πίσ' απ' το γραφείο τού προέδρου τού δικαστηρίου υπήρχε μια άλλη μικρή πορτούλα.

Ο Κουντέσκου στάθηκε προσοχή στο κέντρο τού δωματίου έχοντας εκατέρωθεν τα γραφεία των δύο πρωτοδικών κι ακριβώς μπροστά του το γραφείο τής προέδρου. Κι οι τρεις δικαστές καθώς κι όλοι οι ένορκοι ήσαν γυναίκες. Η ηλικία των δύο πρωτοδικών ήταν μεταξύ είκοσι πέντε και τριάντα ετών, ενώ της προέδρου ήταν λίγο παραπάνω, γύρω στα σαράντα πέντε ίσως. Οι τρεις ένορκοι ήσαν άνω των σαράντα ετών κι όχι παραπάνω από πενήντα.

Οι δικαστές κοιτούσαν τον Κουντέσκου με σοβαρό κι ανέκφραστο ύφος που δεν άφηνε περιθώρια για αντιλογίες, πόσω μάλλον για σπασμωδικές κι απρόβλεπτες διαθέσεις. «Με συγχωρείτε πολύ για...», πρόλαβε να πει ο Κουντέσκου μ' ένοχη έκφραση – και αυτή του η ενοχή ήταν πέρα για πέρα ειλικρινής γιατί το καθήκον στ' οποίο ήταν ταγμένος μια ζωή τον υποχρέωνε να μιλάει πάντα με ειλικρίνεια όταν ερχόταν η ώρα για δουλειά κι υποχρεώσεις

απέναντι στην υπηρεσία– πριν η πρόεδρος σηκωθεί απότομα απ’ το γραφείο της και με μάτι άγριο για έντονες επιπλήξεις τού απευθύνει τον λόγο, «Γιατί αργήσατε κύριε Κουντέσκου; Δεν γνωρίζετε τις υποχρεώσεις σας απέναντι στο δικαστικό σώμα και τον νόμο;» στο σημείο αυτό η ένταση τής φωνής της άρχισε ν’ ανεβαίνει κατακόρυφα, «Το ξέρετε ότι η διαδικασία έχει ήδη καθυστερήσει σημαντικά κι ο κόσμος και κυρίως οι διάδικοι κι οι συγγενείς αυτών μας περιμένουν στην δικαστική αίθουσα εδώ κι ώρα; Έχετε δικαίωμα να παρατείνετε την αγωνία τόσων ανθρώπων; Πώς τολμάτε εσείς, ένας κατώτατος υπάλληλος να παρεμποδίζει κατ’ αυτόν τον τρόπο τη δουλειά μας; Ξεχνάτε ότι εμείς φροντίζουμε για την τήρηση τού νόμου και την απονομή δικαίου στην κοινωνία όπου εσείς θέλετε να ζείτε και να εργάζεστε;» «Έχετε δίκιο αξιότιμη κυρία πρόεδρε αλλά έκανα τα πάντα για να μάθω ποια είν’ η αίθουσα των συσκέψεων κι αυτό μπορούν να σας το διαβεβαιώσουν όλοι οι υπάλληλοι απ’ τους οποίους ζήτησα τις σχετικές πληροφορίες». Στο άκουσμα όλων αυτών η φωνή τής προέδρου αλλοιώθηκε σημαντικά κι ακουγόταν σαν ένα οξύτατο τσιριχτό τ’ οποίο πάταγε συνεχώς πάνω στις πιο υψηλές νότες που μπορεί να βγάλει φωνή ανθρώπου, «Ενοχλήσατε υπαλλήλους εν ώρα εργασίας κύριε Κουντέσκου; Είν’ υποχρεωμένοι νομίζετε να σταματούν τη δουλειά τους για εσάς; Οφείλατε να ξέρατε ότι τις πληροφορίες αυτές ο κάθε ενδιαφερόμενος τις αναζητά στο γραφείο πληροφοριών τού τετάρτου ορόφου, στον αριθμό δώδεκα. Όλοι το γνωρίζουν αυτό, ΟΛΟΙ!», «Ζητώ συγγνώμη κυρία πρόεδρε, δεν θα επαναληφθεί, σας το υπόσχομαι», αποκρίθηκε ο Κουντέσκου σκύβοντας το κεφάλι και καμπουριάζοντας ελαφρώς. Με ίδιο τόνο φωνής, αυτό το αποκρουστικό κι ιδιαίτερα ενοχλητικό τσιριχτό που τρύπαγε τ’ αυτιά τού Κουντέσκου του είπε, «Να είστε σίγουρος γι’ αυτό κύριε Κουντέσκου. Φυσικά δεν πρόκειται να επαναληφθεί γιατί θάναι η πρώτη και τελευταία φορά που διορίζετε ένορκος σε δικαστήριο μας», κι άλλαξε τον τόνο της απότομα και μια γλυκιά φωνούλα βγήκε απ’ το λαρύγγι της με χροιά ειρωνική και συνάμα εκδικητική, «Το ξέρετε βέβαια ότι η δίκη θα καθυστερήσει λιγάκι, έτσι δεν είναι;» «Το γνωρίζω κυρία πρόεδρε! Έχω ενημερωθεί!» «Δεν γνωρίζετε τίποτα ακόμα κύριε Κουντέσκου. Η σημερινή δίκη έχει τόσες περιπλοκές, τόσα σκοτεινά σημεία, τόσα πολλά εμπόδια κι ανεξιχνίαστα σημεία που μάλλον θα πρέπει να σας κρατήσουμε εδώ για καιρό!» Στο νου του ήρθε η κουβέντα που του είχε κάνει ο καθαριστής στο αίθριο κι ένιωσε ένα σύγκρου να τον κυριεύει ζήτησε την άδεια να καθίσει στον πάγκο των ενόρκων. «Όχι δεν θα κάτσετε κύριε Κουντέσκου Θα παραμείνετε όρθιος! Εξάλλου σε λίγο πρέπει να περάσουμε στην δικαστική αίθουσα», του είπε η πρόεδρος με την ίδια γλυκιά φωνούλα.

Στο μεταξύ και καθόλη τη διάρκεια αυτής τής έντονης συζήτησης με την πρόεδρο, οι δύο άλλες πρωτοδίκες είχαν επικεντρωθεί στα βιβλία τους και στα δικόγραφα και δεν είχαν δώσει καμμία σημασία στον παραπάνω διάλογο. Πού και πού, πότε η μια και πότε η άλλη έβγαζε κρυφά κάτ’ απ’ το γραφείο ένα κομμάτι ψωμί και με συνωμοτικές κινήσεις τράβαγε μια δαγκωνιά κι ύστερα, κάνοντας ότι δεν είχε συμβεί τίποτα το ξανάβαζε κάτ’ απ’ το γραφείο και συνέχιζε τη δουλειά της, ρίχνοντας ματιές προς την πρόεδρο για να βεβαιωθεί ότι δεν την είδε. Ήταν μια παιδιάστικη συμπεριφορά που γινόταν πιο έντονη όταν η μια κρυφογελούσε στην άλλη στο άκουσμα τής τσιριχτής φωνής τής προέδρου.

«Εξαιτίας αυτής της καθυστέρησης θα πληρώσετε πρόστιμο σύμφωνα με το άρθρο 9 της απόφασης του υπουργείου δικαίου, παράγραφος 3516/1274 της 12^{ης} Απριλίου· επίσης σύμφωνα με το άρθρο 45 του κώδικα ποινικής δικονομίας,

παράγραφος 35163/1274 της 30^{ης} Μαΐου, θα πρέπει να σας επιβληθεί επιπλέον πρόστιμο για παρενόχληση δικαστικών υπαλλήλων εν ώρα εργασίας. Κύριοι συνάδελφοι έχετε αντίρρηση επ' αυτού;» κι απευθύνθηκε στις δύο πρωτοδίκες που στο μεταξύ δεν είχαν ακούσει απολύτως τίποτα αλλά συμφώνησαν λέγοντας ταυτόχρονα και με το ίδιο ρυθμό ομιλίας, «Καμμία αντίρρηση κυρία πρόεδρε».

Ο Κουντέσκου αισθανόταν κουρασμένος και δεν είχε τη δύναμη ν' αντιδράσει. Οι άλλοι ένορκοι δεν μιλούσαν κι ήσαν προσηλωμένοι στην πρόεδρο. Οι τρεις δικαστές απορροφήθηκαν στα έγγραφά τους και τότε κάτι έγγραφαν, τότε κάτι έσβηναν, τότε έδιναν έγγραφα ή μια στην άλλη και τότε συζητούσαν ψιθυριστά. Η ώρα περνούσε κι ο Κουντέσκου αναρωτήθηκε προς τι αυτές οι παρατηρήσεις τής προέδρου για την καθυστερημένη άφιξή του στην αίθουσα συσκέψεων, όταν παρέμεναν όλοι στον ίδιο χώρο και δεν μετέβαιναν στην αίθουσα τού δικαστηρίου άμεσα, όπως είχε προαναγγείλει η πρόεδρος. Σκέφτηκε να της ζητήσει εξηγήσεις αλλά η διπλανή ένορκος, έχοντας καταλάβει τις προθέσεις του, τον σκούνηξε δυνατά, έκλεισε τα μάτια της, σήκωσε όσο περισσότερο μπορούσε τα φρύδια της και κούνησε έντονα τον δείκτη τού αριστερού της χεριού πολλές φορές δεξιά κι αριστερά, αποτρέποντάς τον έτσι να μιλήσει.

**

Όταν χτύπησε δύο φορές το κουδούνι τής αίθουσας τού δικαστηρίου ήδη υπήρχε πολύς κόσμος που περίμενε τους δικαστές ν' ανέβουν στην έδρα. Η αίθουσα έμοιαζε μ' ένα μακρόστενο κουτί μήκους μερικών δεκάδων μέτρων. Η μπάρα, ένα ξύλινο κιγκλίδωμα, χώριζε τη μακριά αίθουσα σε δύο μέρη. Το μεγαλύτερο τμήμα απ' την μπάρα και κάτω μέχρι την έξοδο ήταν γεμάτο από στοιχισμένους ξύλινους πάγκους εκατέρωθεν ενός στενού διαδρόμου που οδηγούσε απ' την μια μεριά στην έξοδο κι απ' την άλλη στην δικαστική έδρα. Ο κάθε πάγκος χώραγε ίσαμε σαράντα ανθρώπους αν στριμωχόντουσαν για τα καλά κι εκείνη τη μέρα δεν υπήρχε άδεια θέση σε κανέναν απ' τους εκατό πάγκους τής αίθουσας τού δικαστηρίου. Οι δύο πρώτοι πάγκοι είχαν καταληφθεί απ' τους συγγενείς των διαδίκων κι όλοι οι άλλοι από μάρτυρες!

Σπάνια συναντούσε το μάτι κάποιον πολίτη άσχετο με την υπόθεση. Εξάλλου ο καθένας ήταν τόσο απασχολημένος με την δουλειά του που δεν είχε χρόνο να παρακολουθεί δίκες, όσο ενδιαφέρον κι αν παρουσιάζανε γι' ανθρώπους που διψάγανε για κακόβουλο σχολιασμό και κριτική. Ο ψίθυρος που κυκλοφορούσε ανάμεσα σ' όλους αυτούς τους μάρτυρες ήταν ένας και μοναδικός κι όσο πέρναγε η ώρα κι η υπομονή χανόταν, μετατρεπόταν σε φωνή που ο καθείς μπορούσε ν' ακούσει: «Μα γιατί αργούν τόσο πολύ και δεν ξεκινάνε;» Όλοι γνώριζαν βέβαια την επιμέλεια και τις εμμονές των δικαστικών που προκαλούσαν χρονοτριβή σημαντική και πάντα υπομένανε την όποια καθυστέρηση, μα τώρα ήταν διαφορετικά. Ξέρανε ότι αυτή η καθυστέρηση οφειλόταν στον Κουντέσκου και έτσι ήταν θυμωμένοι μαζί του σε σημείο που επιθυμούσαν να ορμήξουν προς την έδρα και να τον προπηλακίσουν όταν θα εμφανιζόταν.

Αυτό, φυσικά δεν ήταν εύκολη υπόθεση γιατί εκτός απ' τους τέσσερις δικαστικούς επιμελητές που είχαν πιάσει από μια γωνία τής αίθουσας και φρόντιζαν για την τήρηση τής τάξης, υπήρχαν κάμποσοι δεσμοφύλακες, ροπαλοφόροι, που τριγυρίζανε στην αίθουσα και συνέδραμαν τους επιμελητές σ' αυτό το δύσκολο έργο τους. Και το έργο τούτο ήταν δύσκολο όχι τόσο γιατί είχαν

ν' ασχοληθούν μ' ένα μεγάλο πλήθος κάθε φορά που γινόταν δίκη, όσο γιατί σε τέτοιου είδους συνάξεις, όταν η αναμονή κρατούσε πολύ, ο καθένας απ' τ' ακροατήριο φερόταν με μια ανωριμότητα που έκανε τους δεσμοφύλακες να χάνουν την ψυχραιμία τους και να παραφέρονται, προκαλώντας αναστάτωση.

Έτσι, κάποιοι πέταγαν μικροσκοπικά χαρτάκια στα κεφάλια υποψηφίων θυμάτων, μέσ' από καλαμάκια που τα φύσαγαν μ' όλη τους τη δύναμη, αφού πρώτα τα είχαν κάνει μικρές μπαλίτσες, ενώ άλλοι χτύπαγαν τους μπροστινούς τους στην άκρη τού αυτιού με τον δείκτη τού χεριού τους προκαλώντας όχι κι αμελητέο πόνο. Τότε άναβαν τα αίματα κι επεμβαίνουν οι δεσμοφύλακες.

Οι δικαστικοί επιμελητές περιορίζονταν στο να ελέγχουν αν η σωματική στάση τού ακροατηρίου ήταν κοσμία ενόσω καθόταν στους πάγκους ή φρόντιζαν να μην επικρατεί θόρυβος πριν απ' την έναρξη τής δίκης, κυρίως από ψιθύρους ή δυνατές ομιλίες. Χρησιμοποιούσαν πάντα την ίδια φράση όταν ερχόταν η ώρα να κάνουν παρατήρηση σε κάποιον που το παρατραβούσε με την κουβέντα του και μοιάζαν τότε μ' αυστηρούς δασκάλους που μαλώνουν μαθητούδια, «Κάντε ησυχία και μην μιλάτε, φρόνιμα!» Αυτή η παρατήρηση ακουγόταν πολλές φορές, βέβαια, απ' τους επιμελητές γιατί οι μάρτυρες δεν μπορούσαν να μην σχολιάσουν αρνητικά κάποιον άλλο μέσα στην αίθουσα προκαλώντας έτσι θόρυβο. Πλησίαζαν, λοιπόν, τον ανήσυχο μάρτυρα, τον επέπλητταν μ' αυστηρό βλέμμα και βροντερή φωνή κι όταν γύριζαν την πλάτη τους για να πάνε στις γωνιές τους, ο μάρτυρας προσέχοντας μην τον βλέπει κάποιος δεσμοφύλακας τους έβγαζε την γλώσσα επιδεικτικά.

Το τμήμα τής αίθουσας απ' τηνμπάρα μέχρι την έδρα καταλαμβάνονταν απ' τα τραπέζια για τον ενάγοντα, τον εναγόμενο και τους αντίστοιχους συνηγόρους τους κι απ' το εδώλιο δίπλα στο οποίο βρισκόταν το βήμα των μαρτύρων και τα θρανία όπου κάθονταν ο δικαστικός υπάλληλος κι ο δικαστικός ρεπόρτερ. Τέλος, δίπλα στον τοίχο σ' αρκετά υπερυψωμένο σημείο βρισκόταν ένα μακρύ γραφείο, η δικαστική έδρα, που ξεκίνησε απ' την μία πλευρά τής αίθουσας και κατέληγε στην άλλη –σ' όλα τα μέγαρα των δικαστηρίων αυτής τής χώρας το σημείο τούτο ήταν περίπου δύο μέτρα πιο ψηλά απ' την υπόλοιπη αίθουσα μ' αποτέλεσμα ο δικαστής να μπορεί να παρατηρεί την παραμικρότερη κίνηση ακόμα και του τελευταίου μάρτυρα. Τα καθίσματα των δικαστών και του εισαγγελέα ήταν μεγάλα κι άνετα, επενδυμένα με μαλακό δέρμα· ήταν και τα μόνα που παρείχαν μια άνεση γιατί όλα τα υπόλοιπα καθίσματα τής αίθουσας ήταν ξύλινα κι ύστερα από λίγη ώρα ακόμα και τα πιο γυμνασμένα οπίσθια μούδιαζαν· ένα μούδιασμα που διαδιδόταν σύντομα και στο υπόλοιπο κορμί.

Στο άκουσμα τού δεύτερου χτυπήματος τού κουδουνιού άνοιξε η πορτούλα ακριβώς πίσ' απ' την δικαστική έδρα μ' έναν τριγμό που παρ' όλη την φασαρία στην δικαστική αίθουσα, όλοι τον άκουσαν και σιώπησαν ξαφνικά στυλώνοντας τα μάτια προς την έδρα. Πρώτα βγήκε η πρόεδρος, ύστερα οι δύο πρωτοδίκες, εν συνεχεία η εισαγγελέας και τέλος οι ένορκοι με τελευταίο τον Κουντέσκου. Αυτός έπρεπε να διασχίσει όλη την μακρουλή έδρα για να φτάσει στο ξύλινο κάθισμα που είχε τοποθετηθεί ειδικά γι' αυτόν κολλητά στον απέναντι τοίχο δίπλα στη γωνία. Η απόσταση απ' τον τοίχο και την πλάτη όλων των καθισμάτων, όταν δεν ήταν τραβηγμένα προς το έδρανο και κάποιος καθόταν σ' αυτά, ήταν συνήθως τόσο μικρή που ο Κουντέσκου έπρεπε να περπατήσει με πλάτη στον τοίχο και με πλάγια μικρά βηματάκια προκειμένου να φτάσει στην θέση του.

Αφού είχαν καθίσει όλοι ένας δικαστικός επιμελητής έκανε νόημα στον Κουντέσκου ότι μπορεί τώρα να πάει στο κάθισμά του. Αντί όμως να ξεκινήσει με πλάτη στον τοίχο, έκανε τα πρώτα βηματάκια με πλάτη προς την δικαστική αίθουσα κι η πρόεδρος, φανερά εκνευρισμένη απ' αυτή την παρατυπία του, του φώναξε να κάνει πιο γρήγορα, «Μα τι κάνετε εκεί; Κουνηθείτε κύριε Κουντέσκου, καθυστερούμε! Θέλετε για πολλοστή φορά να γίνετε αιτία κακών;» Ο Κουντέσκου ταραγμένος προσπάθησε να κάνει τα μικρά βηματάκια όσο πιο γρήγορα μπορούσε στριμώχνοντας το κορμί του πίσω από κάθε κάθισμα. Μα όταν πέρασ' απ' το κάθισμα της προέδρου, αυτή με μια απότομη κίνηση των ποδιών έσπρωξε προς τα πίσω την πλάτη τού καθίσματός της και μάγκωσε για τα καλά το σώμα του. «Ακόμα κύριε Κουντέσκου; Γιατί καθυστερείτε;» του είπε με σαρκασμό και κράτησε την καρέκλα στο ίδιο σημείο. Ο Κουντέσκου ένιωσε την πίεση έντονα στο σώμα του και προσπάθησε να ελευθερωθεί απ' αυτό το καπρίτσιο της προέδρου.

Εκείνη τη στιγμή, όπως είχε απλώσει τα χέρια στον τοίχο προσπαθώντας να σπρώξει το σώμα του στα πλάγια, σήκωσε το βλέμμα του κι είδε το κάτω μέρος ενός πίνακα τεραστίων διαστάσεων που ήταν κρεμασμένος πάν' απ' το έδρανο κι έπιανε ολόκληρο τον τοίχο. Πρόλαβε να δει μια χιονοστιβάδα ανθρώπινων σωμάτων να κατρακυλάει σε μια άβυσσο απ' την οποία ξεπρόβαλλαν σκελετοί, πολλές φοβισμένες μορφές που σέρνονταν προς τα κάτω στανικά από δαιμονικά πλάσματα, καθώς κι έναν χαρακτήρα μ' αυτιά γαϊδάρου τού οποίου τα γεννητικά όργανα τα κατασπάραζε ένα φίδι. Το κομμάτι αυτό της σύνθεσης απέπνεε φρίκη κι απόγνωση που μεταδόθηκε σε κλάσματα δευτερολέπτου στον Κουντέσκου εξαιτίας της δυσχερής του θέσης. Ένωθε ότι δεν μπορεί να αναπνεύσει πλέον σωστά κι η πρόεδρος, καταλαβαίνοντας τη δυσκολία του αυτή, άσκησε μεγαλύτερη πίεση μέσω της καρέκλας στον Κουντέσκου. Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλλε, δεν μπορούσε να υπερνικήσει τη δύναμη της προέδρου που φαινόταν ότι το διασκέδαζε μ' αυτό το πάθημά του. Όταν ένιωσε ότι χάνει τις αισθήσεις του, τράβηξε προς τα μπρος το κάθισμά της κι ο Κουντέσκου ξεγλίστρησε σέρνοντας τα πόδια του κατάφερε να φτάσει στην καρέκλα του κι έκατσε με σχεδόν κομμένη ανάσα για να συνέλθει.

Διπλά του ακριβώς είχε ήδη καθίσει η εισαγγελέας. Μια γυναίκα χοντρή κι άκομψη με ξανθές μπούκλες στα σχετικώς κοντά της μαλλιά. Ο Κουντέσκου την κοίταξε απ' το πλάι διακριτικά κι αμέσως τούρθε στον νου το γεράκι εν ώρα κάθετης εφόρμησης προς το θύμα του. Το βλέμμα της ήταν φανερά επιθετικό κι έντονο κι έβγαине από μάτια μ' ένα βαθύ κι ιδιαίτερο σκίσιμο στην άκρη τους. Η μύτη της δεν ήταν μεγάλη αλλά είχε την χαρακτηριστική καμπούρα τού ράμφους τού αρπαχτικού πουλιού. Η εισαγγελέας έστρεψε απότομα το κεφάλι της προς το μέρος του πιάνοντας τον επ' αυτοφώρω να την κοιτάει. «Συγκεντρωθείτε κύριε Κουντέσκου, ξεκινάμε», του είπε με φανερά ενοχλημένο ύφος. Ο Κουντέσκου έριξε αμέσως το βλέμμα στην επιφάνεια τού εδράνου και προσπάθησε να βολευτεί όπως μπορούσε. Αυτό όμως δεν ήταν κι εύκολο γιατί η καρέκλα του ήταν στριμωγμένη στην γωνία κι απ' την μια μεριά έβρισκε στον τοίχο ενώ απ' την άλλη στο χέρι της καρέκλας της εισαγγελέως. Ωστόσο, επειδή η εισαγγελέας έπιανε πολύ χώρο, λόγω μεγέθους και πάχους, το χέρι της κι ο ώμος της προς την μεριά του Κουντέσκου έπεφταν πάνω του περιορίζοντας την κινητικότητά του.

Η δική του καρέκλα δεν είχε χέρια κι ήταν εν σχέσει με τ' άλλα καθίσματα της έδρας πιο χαμηλά μ' αποτέλεσμα να μην μπορεί να δει την αίθουσα τού δικαστηρίου, καθώς το βλέμμα του συναντούσε το επάνω τμήμα τού εδράνου. Αν ήθελε να δει περισσότερα, έπρεπε να σηκωθεί πράγμα που απαγορευόταν εν ώρα

δίκης, όπως απογορευόταν να μιλήσει παρά μόνον αν του έδινε η πρόεδρος τον λόγο, να φάει ή να πιεί νερό ή άλλο ρόφημα.

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης τού όρκου απ' την πρόεδρο δεν ακουγόταν άχνα μέσα στο δικαστήριο κι όταν έφτασε η ώρα να ορκιστούν οι ένορκοι, ο Κουντέσκου σηκώθηκε κατά τα ειωθότα αλλ' αντί να φέρει τη δεξιά παλάμη στο ύψος τού ώμου, πήρε τον λόγω αυθαίρετα κι είπε, «Κυρία πρόεδρε, εγώ δεν πιστεύω! Πού να ορκιστώ;» Η εισαγγελέας τον κοίταξε με περιέργεια ενώ η πρόεδρος τον κεραυνοβόλησε με το βλέμμα της, «Είπαμε, μπορείτε να ορκιστείτε στη συνείδηση σας, δεν το ακούσατε; Τόση ώρα που διαβάζω τον όρκο, εσείς τι κάνετε;» του είπε με τον πιο οξύ και δυνατό τόνο που διέθετε η φωνή της. Ο Κουντέσκου συνοφρυώθηκε και ξανακάθισε στην μαρτυρική του καρέκλα.

«Μα μια στιγμή, τι σημαίνει δεν πιστεύετε; Σύμφωνα με το άρθρο 19 του κώδικα θρησκευτικών υποχρεώσεων, παράγραφος 4456/4598 της 25^{ης} Ιουνίου, όλοι οι ένορκοι είν' υποχρεωμένοι να πιστεύουν αλλιώς δεν μπορεί νάναι ένορκοι. Ο κύριος Γενικός σας δεν μας είπε ότι είστε άπιστος όταν σας έστελνε σ' εμάς». «Κυρία πρόεδρε, επιτρέψτε μου να σας διακόψω, αλλά για να επισπεύσω την διαδικασία...», «Να επισπεύσετε τη διαδικασία;» διέκοψε η πρόεδρος κοιτώντας θυμωμένη την εισαγγελέα που είχε πάρει τον λόγο, «Ήθελα να πω: Να διευκολύνω τη διαδικασία, κυρία πρόεδρε», διόρθωσε η εισαγγελέας κι η πρόεδρος ανακουφισμένη απ' αυτή την διόρθωση, την άφησε να συνεχίσει, «Έλεγα λοιπόν ότι η προαναφερόμενη παράγραφος, δηλαδή η παράγραφος 4456/4598 της 25^{ης} Ιουνίου αντικαταστάθηκε ένα μήνα πριν, κατόπιν υποδείξεως τού υπουργείου θρησκείας σε συμφωνία με το συμβούλιο των Ιερέων, απ' την παράγραφο 34/567 της 3^{ης} Οκτωβρίου παλιότερου άρθρου, συγκεκριμένα του άρθρου 34 της θρησκευτικής δικονομίας, που είχε προταθεί απ' τον πρόεδρο τού συμβουλίου Ιερέων αλλά τελικώς δεν μπήκε σε ισχύ λόγω του θανάτου τού τελευταίου. Επομένως τώρα με την νέα παράγραφο, δηλαδή την παράγραφο 34/567 της 3^{ης} Οκτωβρίου, ο εν λόγω ένορκος μπορεί να συμμετέχει κανονικά στην εκδίκαση της υπόθεσης· σας ευχαριστώ!» Η πρόεδρος δεν φάνηκε να πείθεται απ' αυτό που της είπε η εισαγγελέας και συμβουλευτήκε τον κώδικα που εκείνη τη στιγμή της τον προσκόμιζε ο δικαστικός επιμελητής πριν ακόμα τον ζητήσει, καθώς είχε προβλέψει αυτός ότι μόλις ξεκινάει μια έντονη διαφωνία. Ξεφύλλισε γρήγορα ένα μικρό παχύ τομίδιο με κόκκινο χοντρό εξώφυλλο κι έριξε μια γρήγορη ματιά, «Ορίστε, το λέει καθαρά κυρία εισαγγελέα: Μετά τον θάνατο αξιωματούχου, που όσο ήταν εν ζωή είχε κάνει εισήγηση γι' αλλαγή άρθρου τού θρησκευτικού κώδικα, παραγράφονται όλες οι εισηγήσεις του εκλιπόντος ακόμα κι όσες αφορούν ζητήματα πίστεως, άρθρο 21, παράγραφος 3/45 της ίδιας ημερομηνίας». Η εισαγγελέας μαζεύτηκε και κοκκινίζοντας στο πρόσωπο έκατσε στην καρέκλα της· για να χωρέσει έπιασε όλο τον πέριξ αυτής χώρο σπρώχνοντας με δύναμη τον Κουντέσκου, ο οποίος ένιωσε μια έντονη ενόχληση στον ώμο του ύστερ' απ' αυτό το σπρώξιμο.

«Κυρία πρόεδρε, επιτρέψτε μου να πάρω τον λόγο», είπε η μια εκ των δύο πρωτοδικών τραβώντας σιγά την καρέκλα της για να σηκωθεί, «Παρακαλώ» είπε η πρόεδρος που έβλεπε τη διαφωνία αυτή μεταξύ των δικαστικών ως μια καλή αφορμή όχι τόσο για να κάνει επίδειξη νομικών γνώσεων –δεν ένιωσε ποτέ τέτοια ανάγκη γιατί ήταν αδιαμφισβήτητα η κορυφαία νομικός της χώρας– όσο για να βεβαιωθεί ότι οι συνεργάτες της ήταν έτοιμες να κοσκινίσουν ανά πάσα στιγμή την υπόθεση απ' όλες τις πλευρές ακόμα κι αν χρειαστεί να περάσει πολύς καιρός

για να βγει μια ετυμηγορία. «Πράγματι ισχύει αυτό αλλά αν διαβάσετε στον ίδιο κώδικα που κρατάτε, τη σελίδα 567, εκεί που αναφέρετε το άρθρο 342 περί απαλλαγής καθηκόντων και άλλων τινών, θα δείτε ότι εξαιρούνται οι περιπτώσεις εκλιπόντων που τελευταία στιγμή ασπάστηκαν άλλο δόγμα απ' το μέχρι εκείνη τη στιγμή ασπασθέν, αναφέρομαι φυσικά στην γνωστή παράγραφο 3/87 της 16^{ης} Δεκεμβρίου, εδάφιο 23 καθώς επίσης και στην παράγραφο 23/90 του συμπληρωμένου απ' τις 31 Νοεμβρίου άρθρου 48 του ίδιου κώδικα».

Η πρόεδρος δεν ενοχλήθηκε καθόλου απ' αυτή την τάχα αβλεψία της, ήθελε απλώς να διαπιστώσει, εκτός απ' την προαναφερόμενη ετοιμότητα των συνεργατών της, την εμβρίθειά τους κι έτσι έστησε αυτή τη μικρούλα διαφωνία. Ήταν κάτι που το συνήθιζε και θα το έκανε κι άλλες φορές κατά τη διάρκεια αυτής της δίκης, παρατείνοντάς την έτσι κι άλλο. Βέβαια, κανείς απ' τους συμμετέχοντες δικαστικούς δεν υποψιαζόταν αυτή της την προσποίηση κι όλοι θεώρησαν ότι άρχισε να ξεχνάει τους νόμους και τ' άρθρα τους ή ότι πέφτει σ' ασυγχώρητα λάθη. Γι' αυτήν όμως, η αφέλεια τούτη των συναδέλφων της εξυπηρετούσε τις πραγματικές και ζωτικής σημασίας προθέσεις της για την αντικειμενική εξαγωγή συμπερασμάτων. Κάνοντας ότι δεν καταλαβαίνει και κοιτώντας την υποδεικνυόμενη απ' την πρωτοδίκη σελίδα μουρμούρισε κάτι, στράφηκε προς το μέρος της με μια καταφατική κίνηση τού κεφαλιού, κάθισε στη θέση της ικανοποιημένη και ξεκίνησε η δίκη.

**

Ο Κουντέσκου είχε στριμωχτεί στην άκρη της έδρας και με την παραμικρή κίνηση που έκανε ακουμπούσε την εισαγγελέα, η οποία σε κάθε άγγιγμά του έβγαζε ένα φρούμασμα. Άλλες φορές πάλι όταν το άγγιγμα ήταν κι ελαφρύ σπρώξιμο, γυρνούσε το κεφάλι της προς το μέρος του, ανταπέδιδε το σπρώξιμο και τον κοιτούσε απειλητικά. Ο Κουντέσκου ζάρωνε τότε ακόμα περισσότερο κι έδινε ένα περιθώριο στην εισαγγελέα ν' απλωθεί κι άλλο, ασφυκτιώντας όμως στην νέα του ακόμα πιο άβολη θέση.

Στο μεταξύ η δίκη, που άλλοτε κορυφωνόταν σ' ένταση κι άλλοτε έκανε «κοιλιά», δεν μπορούσε να κρατήσει το ενδιαφέρον τού Κουντέσκου, επ' ουδενί. Κάθε λίγο και λιγάκι σκεφτόταν τις ανελημμένες υποχρεώσεις του στο υπουργείο χαρτών και σφραγίδων και τον τεράστιο όγκο δουλειάς που θα έχει μαζευτεί μέχρι να ξεμπερδέψει από δω μέσα. Όμως, ήταν υποχρεωμένος ν' ακούει όλες τις καταθέσεις με προσοχή για να μπορέσει να σχηματίσει ιδίαν άποψη για την υπόθεση. Επειδή ήταν αδύνατο να δει από εκεί που ήταν τα πρόσωπα των διαδίκων ή των μαρτύρων, βασιζόταν αποκλειστικά στις φωνές τους και σε ό,τι άκουγε, αλλά έτσι ήταν αδύνατο να σχηματίσει πλήρη εικόνα τής υπόθεσης γιατί η όψη τού κάθε ανθρώπου μαρτυράει πολλές φορές πολύ περισσότερα απ' τα λεγόμενά του. Ακόμα κι έτσι όμως, έπρεπε να σχηματίσει δίκαιη γνώμη, γιατί αυτό είχε ζητήσει η πρόεδρος απ' τον κάθε ένορκο και σ' αυτό έκανε πάντα ξεχωριστή μνεία. Εξάλλου ήταν γνωστό ότι ο κάθε άνθρωπος που αποκτά την ιδιότητα τού ενόρκου κάποια στιγμή τής ζωής του, θα πρέπει να εκφράσει το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Επομένως, το βασανιστήριο στο οποίο υποβαλόταν ο Κουντέσκου δεν ήταν μόνον η ανάθεση τού καθήκοντος τού ενόρκου, η οποία θα τον καθυστερούσε σημαντικά απ' τις άλλες του επαγγελματικές υποχρεώσεις, δεν ήταν μόνον η άβολη θέση που του είχαν δώσει πάνω στην έδρα, η οποία δεν του

επέτρεπε να κινηθεί, κι αν η εισαγγελέας απαιτούσε κι άλλη άνεση χώρου, θα έπρεπε να υποστεί ποιος ξέρει τι καινούργιο μαρτύριο, αλλά κυρίως τώρα πια η υποχρέωσή του ν' ακούσει όλες τις φωνές τού δικαστηρίου, ανεξάρτητα απ' το εάν είχαν να πουν κάτι σημαντικό ή όχι –και τις περισσότερες φωνές είχαν να πουν μόνον κουτσομπολιά– και να σχηματίσει άποψη ευθυγραμμισμένη μ' αυτή των δικαστών και της εισαγγελέως αλλά κι αιτιολογημένη, κι αυτό ήταν το πιο δύσκολο.

Ωστόσο οι δικαστές και κυρίως η εισαγγελέας καιροφυλαχτούσαν σε περίπτωση που αντιλαμβάνονταν ότι κάποιος απ' τους ενόρκους δεν έδινε την δέουσα προσοχή. Κυρίως όμως το ενδιαφέρον τους είχε στραφεί στον Κουντέσκου γιατί ύστερ' απ' το περιστατικό με το σκύλο, την καθυστέρηση που είχε προκαλέσει σ' όλο το δικαστήριο και τις άλλες απροσδόκητες συμπεριφορές του, δεν του είχαν εμπιστοσύνη κι έπρεπε να επαγρυπνούν. Η εισαγγελέας είχε το χάρισμα ή την πονηριά να παρακολουθεί τη δίκη και ταυτόχρονα όχι μόνο ν' αφουγκράζεται κάθε του ανάσα αλλά και να παρακολουθεί κάθε μυϊκό σπασμό τού προσώπου του που θα δήλωνε αδιαφορία προς τα τεκταινόμενα ή βαρεμάρα. Ο Κουντέσκου φυσικά πίστευε ότι η εισαγγελέας είν' απορροφημένη στη δουλειά της κι ότι δεν τον προσέχει, αλλά κάθε τόσο μ' ένα σκούνημα ή ένα αυστηρό βλέμμα τον επανέφερε στην υποχρέωσή του να δίνει βάση στις καταθέσεις κι έτσι αναθεωρούσε αυτόματα μέσα του αυτή του την τελικώς λανθασμένη πίστη.

Όταν συνειδητοποίησε ότι είν' αδύνατον να ξεφύγει απ' την εισαγγελέα, προσπάθησε να προφασιστεί ότι δίνει την δέουσα προσοχή, προκειμένου να την εξαπατήσει και ν' αποσπάσει έστω και για λίγο την προσοχή του απ' τις μακροσκελείς και βαρετές καταθέσεις τού καθενός. Η εισαγγελέας όμως υποψιασμένη έκανε νόημα στην πρόεδρο να διακόψει τη δίκη και τον ρώταγε αν θέλει να θέσει κάποιο σχετικό ερώτημα στον μάρτυρα, που εκείνη την ώρα κατέθετε, κι αμέσως φανεωνόταν αν ο Κουντέσκου πρόσεχε ή όχι.

Κατά την έναρξη τής δίκης, στην άλλη άκρη τής έδρας και δίπλ' απ' την ξύλινη σκάλα που οδηγούσε σ' αυτήν, είχε τοποθετηθεί ένα μικρό τραπεζάκι πάνω στ' οποίο κάθε λίγο και λιγάκι τοποθετούσε φακέλους γεμάτους έγγραφα ένας δικαστικός κλητήρας. Μόλις το ύψος των φακέλων ξεπέρασε ένα συγκεκριμένο όριο, σημειωμένο δίπλα στον τοίχο με μια κόκκινη γραμμούλα, η πρόεδρος διέκοψε τη δίκη, μάζεψε ό,τι χαρτιά είχε μπροστά της αυτή κι οι υπόλοιποι δικαστές, κατέβηκαν όλοι απ' την έδρα με την ίδια σειρά που ανέβηκαν την πρώτη φορά, μπήκαν στην αίθουσα συσκέψεων, κάθισαν στις ίδιες ακριβώς θέσεις και μετ' από λίγο ο ίδιος δικαστικός κλητήρας κουβάλησε όλους τους φακέλους, που είχαν μαζευτεί πάνω στο τραπεζάκι μέχρι εκείνη την ώρα, και τους ακούμπησε στο γραφείο τής πρόεδρου. Ύστερα οι φάκελοι μοιράστηκαν στους τρεις δικαστές και στην εισαγγελέα κι όλοι τους ρίχτηκαν με τα μούτρα στην μελέτη.

*
**

Σ' αυτή την πρώτη διακοπή τής δίκης ο Κουντέσκου βρήκε την ευκαιρία να μιλήσει στην διπλανή του ένορκο, όση ώρα καθόντουσαν στο παγκάκι τής αίθουσας συσκέψεων και περίμεναν τους δικαστές να τελειώσουν την μελέτη. Η γυναίκα αυτή είχε ξανάρθει στα δικαστήρια πολλές φορές κι ήταν σε θέση να λύσει τις απορίες του. Ήταν μια νέα γυναίκα, μ' όμορφο πρόσωπο, χωρίς ρυτίδες και με μια σκούρα χροιά δέρματος. «Εσείς πόσες φορές έχετε διατελέσει ένορκος;» ρώτησε ο Κουντέσκου την γυναίκα χαμηλόφωνα για να μην ενοχλήσει

τους δικαστές, σε μια προσπάθεια να γνωριστεί μαζί της. «Από τότε που ενηλικιώθηκα εργάζομαι ως ένορκος! Δηλαδή περίπου είκοσι χρόνια αλλά αυτή θάναι η τελευταία φορά που αναλαμβάνω τούτο τον ρόλο», του απάντησε με ύφος λυπημένο. «Στεναχωριέστε γιατί δεν θα είστε ξανά ένορκος; Μα πρέπει να χαίρεστε! Ποιος φυσιολογικός άνθρωπος θα ήθελε να βρίσκεται εδώ μέσα και να εργάζεται;» την ρώτησε μ' απορία ο Κουντέσκου θέλοντας να την παρηγορήσει κάπως. Η νέα γυναίκα τού χαμογέλασε κι αμέσως το πρόσωπό της ομόρφυνε κι άλλο σαν να της άλλαζε προς το καλύτερο ολόκληρη τη φυσιογνωμία αυτό της το χαμόγελο, φανερώνοντας ταυτόχρονα στον Κουντέσκου την πιο συμμετρική και καθαρή οδοντοστοιχία που είχε δει ποτέ του. «Νομίζω ότι δεν με καταλάβατε, θάναι η τελευταία φορά που κάνω αυτή τη δουλειά γιατί...», ο Κουντέσκου την διέκοψε ξαφνικά, έκπληκτος, «Μα η ιδιότητα τού ενόρκου δεν είν' επαγγελματική, εγώ ήξερα ότι...», «Απ' ό,τι φαίνεται είναι πολλά που δεν ξέρετε κύριε Κουντέσκου. Σας δικαιολογώ όμως γιατί είστε τόσο αφοσιωμένος στη δουλειά σας, εκεί στο υπουργείο χαρτών και σφραγίδων, που δεν έχετε χρόνο να ενημερώνεστε για όλα, όπως εγώ ή άλλοι άνθρωποι που κάνουν την ίδια δουλειά μ' εμένα», τον διέκοψε η γυναίκα με τρόπο. «Κι εσείς πώς γίνεται να τα ξέρετε όλα; Κι εσείς δεν δουλεύετε συνέχεια όπως εγώ;» «Ναι, αλλά να σας ενημερώσω ότι όλα τα νέα τής πόλης πρώτα περνάνε απ' το μέγαρο δικαστηρίων, ελέγχονται για την ακρίβειά τους και το κατά πόσο υπηρετούν το δίκαιο κι ύστερα διαχέονται σ' όλη την πόλη. Σε περίπτωση φυσικά που κάποιο συμβάν θεωρηθεί ότι προσβάλλει το κοινό αίσθημα περί δικαίου, τότε ομάδα ειδημόνων τού υπουργείου ειδήσεων σε συνεργασία με υπαλλήλους τού μεγάρου των δικαστηρίων τροποποιούν κάποιες λεπτομέρειες τού συμβάντος για να είναι έτοιμο να κυκλοφορήσει στις πλατιές μάζες ως νέο, υποστηρικτικό τής δικαιοσύνης. Για παράδειγμα, το δικό σας περιστατικό δεν παρουσιάστηκε στον πολύ κόσμο έτσι ακριβώς όπως έγινε· αν συνέβαινε αυτό η κοινή γνώμη θα σχημάτιζε αρνητική άποψη για κάθε έννοια δικαίου και θα πληττόταν το κύρος των υπηρεσιών μας. Έτσι το πρωινό συμβάν διαδόθηκε ως εξής: Εσείς σε μια προσπάθεια να ταΐσετε τον σκύλο, διασχίσατε την λεωφόρο και με τις απότομες και ξαφνικές κινήσεις σας τρομάξατε τ' άλογα, που περνάγαν εκείνη την ώρα από δίπλα σας, και προκάλεσατε το αναποδογύρισμα τού κάρου. Εν συνεχεία ο οδηγός, πράττοντας σύμφωνα με τον νόμο, ειδοποίησε τους δεσμοφύλακες που σας συνέλαβαν και σας χτύπησαν μέχρι θανάτου στη μέση τού δρόμου, πάλι σύμφωνα με τον νόμο». «Μ' αυτό είναι αλλοίωση τής πραγματικότητας κι εξαπάτηση των πολιτών! Δηλαδή εγώ τώρα θεωρούμαι νεκρός;» αναφώνησε ο Χ, διαμαρτυρόμενος. «Κοιτάξτε, δεν έχουμε πολύ χρόνο στην διάθεσή μας κι αυτό που κάνουμε τώρα γίνεται με την ανοχή των δικαστών που επειδή είναι πολύ απορροφημένοι στην μελέτη τους δεν μας δίνουν σημασία αλλιώς σίγουρα θα μας επέβαλαν πρόστιμο. Γι' αυτό αφήστε τις απορίες και τις διαμαρτυρίες κι ακούστε με: Όπως σας είπα πριν από λίγο, θάναι η τελευταία φορά που κάνω αυτή τη δουλειά όχι γιατί αποφάσισα να παραιτηθώ και ν' αλλάξω επάγγελμα αλλά γιατί ως φαίνεται η τρέχουσα δίκη δεν πρόκειται να τελειώσει ποτέ». Ο Κουντέσκου στο άκουσμα αυτής τής δήλωσης χαμογέλασε και της είπε, «Ελάτε τώρα, θα αστειεύεστε! Τα ίδια μου είπε και κάποιος άλλος μέσα σ' αυτό το μέγαρο όταν έψαχνα να βρω την αίθουσα συσκέψεων. Νομίζω ότι όλοι σας έχετε βαλθεί να με εμπαίξετε, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω γιατί. Πώς είναι δυνατόν μια δίκη, όσο σοβαρή κι αν είναι, να κρατάει χρόνια ολόκληρα ή και δεκαετίες; Μην ξεχνάτε ότι για την δίκη αυτή, ετούτοι οι δικαστές προετοιμάζονται εδώ κι είκοσι χρόνια· έτσι

μου είπε ένας υπάλληλος τής καθαριότητας πριν απ' ώρες. Επομένως, με τόση μεγάλη προετοιμασία, εύλογο είναι να ξεμπερδέψουμε όλοι μας μια ώρα αρχύτερα», τόνισε με ψυχραιμία ο Κουντέσκου. «Σας είπε ψέματα ή ίσως εσείς δεν καταλάβατε καλά! Η δίκη έχει ξεκινήσει εδώ κι είκοσι χρόνια και θα συνεχίζεται στο εγγύς και στο απώτερο μέλλον! Δεν υπάρχει καμμία περίπτωση να τελειώσει. Η πρόεδρος είν' αποφασισμένη να εξαντλήσει όλα τα περιθώρια που της δίνει ο νόμος, η θέση της και τα χαρίσματά της, δηλαδή η υπομονή της, η επιμονή της κι η επιμέλεια της, προκειμένου να βγάλει την πιο απόλυτη και πιο δίκαιη απόφαση που έχει βγει ποτέ! Κανείς δεν γνωρίζει, βέβαια, αν θα το πετύχει αυτό γιατί είναι μια δίκη πολύ δύσκολη αλλά δεν θέλει κιόλας να οδηγηθεί σε δικαστικό αδιέξοδο. Είδατε πριν από λίγο εκείνο το τραπεζάκι που γέμιζε με φακέλους; Ε λοιπόν, αυτό το τραπεζάκι θα γεμίζει με φακέλους συνέχεια και κάθε φορά που θα φτάνει στο όριο, η πρόεδρος θα πρέπει να διακόπτει τη δίκη. Και ξέρετε γιατί;» ο Κουντέσκου δεν αποκρίθηκε καν, απλώς κοιτούσε την γυναίκα με μεγάλη περιέργεια, «Γιατί οι φάκελοι είναι γεμάτοι μ' έγγραφα που αφορούν στην υπόθεση και φέρνουν νέα στοιχεία στο φως τα οποία μπορεί ν' αλλάξουν την πορεία τής δικής δραματικά. Επομένως, η πρόεδρος είν' υποχρεωμένη να σταματάει τη δίκη κάθε φορά που ένας συγκεκριμένος όγκος δικογράφων, εύκολα διαχειρίσιμος, συγκεντρώνεται στο τραπεζάκι, και να εισέρχεται στην αίθουσα συσκέψεων για να μελετήσει σ' αργαστή συνεργασία με τις άλλες δύο πρωτοδίκες τους νέους φακέλους. Αυτό σημαίνει ότι όχι μόνον η δίκη θα πρέπει να παρατείνεται ολοένα, καθώς πάντα, μα πάντα νέοι φάκελοι με νέα στοιχεία θα τοποθετούνται στο τραπεζάκι, αλλά κυρίως ότι τα αρχικά συμπεράσματα που είχαν βγάλει οι δικαστές όταν πρωτοξεκίνησε αυτή η δίκη πριν είκοσι χρόνια, έχουν αναιρεθεί κι άλλα πιο ασφαλή, βασισμένα φυσικά σε πιο ατράνταχτα στοιχεία, αντικατέστησαν αυτά τα πρώτα. Κι αυτά όμως τα τρέχοντα συμπεράσματα θάρθει στιγμή ν' αντικατασταθούν από άλλα πιο αντικειμενικά και πιο σίγουρα, βασισμένα με τη σειρά τους σ' ακόμα πιο αδιάσειστα στοιχεία απ' τα προηγούμενα. Εξυπακούεται ότι οι αρχικοί δικαστές καθώς κι οι πρώτοι ένορκοι ήταν ήδη μεγάλοι σε ηλικία όταν ξεκίνησε η δίκη και στην πορεία της αντικαταστάθηκαν απ' τους τωρινούς, δηλαδή εσάς κι εμένα. Εμείς με τη σειρά μας καθώς κι οι τωρινοί δικαστές θα δώσουμε τη θέση μας σ' άλλους, όταν θάρθει η ώρα μας!»

Ο Κουντέσκου την κοίταζε εμβρόντητος· το ειλικρινές ύφος τής νέας γυναίκας δεν του άφηνε περιθώρια πια γι' αμφιβολίες. Έγειρε το κεφάλι του και κοιτούσε το πάτωμα. Πλέον σταμάτησε να τον ενδιαφέρει η δουλειά του στο υπουργείο αφού δεν θ' αναλάμβανε ξανά υπηρεσία εκεί. «Λυπάμαι αν σας στεναχωρώ αλλά έπρεπε να σας πω την αλήθεια!» αποκρίθηκε η γυναίκα ακουμπώντας τον στην πλάτη με την παλάμη και χαϊδεύοντας τον με οίκοτο.

Σήκωσε για λίγο το κεφάλι του, την κοίταξε με ύφος περίλυπο και την ρώτησε αν τουλάχιστον θα μπορούσε ν' αναπαύεται κάποιες μέρες, επιστρέφοντας στο διαμέρισμά του ή αν θα του επιτρεπόταν να συναντάει τους φίλους του. Η γυναίκα τού εξήγησε ότι κανείς ένορκος και κανείς δικαστικός δεν μπορεί ν' απομακρυνθεί μέχρι να τελειώσει η δίκη γιατί με τον τρόπο αυτόν θέλει το κράτος να προστατέψει τόσο το δικαστικό σώμα όσο και τους ενόρκους απ' τον κίνδυνο τής σωματικής βλάβης ή ακόμα και της αφαίρεσης τής ζωής τους απ' τους συγγενείς των διαδίκων. Επιπλέον, η στέρηση επαφής μ' άλλους ανθρώπους μπορεί να εξασφαλίσει την αμερόληπτη κι ανεπηρέαστη από φίλους ή εχθρούς κρίση τους. Μα πάν' απ' όλα, και τούτο είναι το κρισιμότερο όλων, αυτή η

απομόνωση εγγυάται την σοβαρή ενασχόληση των εμπλεκομένων μερών με την δικογραφία και την δίκη χωρίς να παρεμβάλλονται οι πειρασμοί κι οι επιθυμίες της καθημερινής ζωής. «Κύριε Κουντέσκου πρέπει να σας ενημερώσω ότι την δουλειά σας την έχετε χάσει ήδη απ' τη στιγμή που συνέβη εκείνο το περιστατικό με τον σκύλο στην λεωφόρο. Βρεθήκατε εδώ ανάμεσά μας γιατί απλώς μετατεθήκατε στην υπηρεσία των ενόρκων μια για πάντα! Επίσης να έχετε υπόψιν σας ότι ο Γενικός σας φρόντισε γι' αυτό και πρέπει να τον ευγνωμονείτε που σας θεώρησε κατάλληλο γι' αυτή τη θέση γιατί αλλιώς τώρα δεν θα είχατε δουλειά» και χαμογέλασε μ' εκείνο το ίδιο χαμόγελο που αρχικά άρεσε στον Κουντέσκου αλλά τώρα δεν του έκανε καμμία εντύπωση, έτσι αποσβολωμένος όπως την άκουγε.

«Θα σταματήσετε την κουβέντα επιτέλους;» είπε η πρόεδρος φανερά ενοχλημένη, «Κύριε Κουντέσκου, δεν σέβεστε καθόλου τον χώρο. Η φασαρία που κάνετε θα μας οδηγήσει σε κάποιο λάθος που θα το χρεώσουμε σ' εσάς τελικά, σύμφωνα με τη διάταξη περί σεβασμού τού χώρου, άρθρο 34, παράγραφος 234/54 της 12^{ης} Ιουνίου, εδάφιο 12, έτσι όπως τροποποιήθηκε απ' το άρθρο 90 του κώδικα νομοθεσίας για τους ενόρκους. Και φυσικά δεν πρόκειται να γίνεται πιστευτός σε κανέναν σε περίπτωση που υποστηρίζετε τ' αντίθετο· ήδη έχετε χάσει το δίκιο σας εξαιτίας της μέχρι τώρα συμπεριφοράς σας. Επομένως μην τραβάτε στα άκρα».

Η πρόεδρος μίλησε για πρώτη φορά ύστερ' από ώρες με φωνή ανθρώπου ήρεμου που περισσότερο επιθυμεί να νουθετήσει παρά να τιμωρήσει. Αυτό καθυσήχασε κάπως τον Κουντέσκου που σταμάτησε την κουβέντα με την νέα γυναίκα και μαζεύτηκε στη θέση του όπως κι εκείνη. Οι άλλες δύο ένορκοι δεν είχαν μιλήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή κι εκτός απ' την εισαγγελέα και τους δικαστές κανείς άλλος δεν μπορούσε να πει με βεβαιότητα αν παρακολουθούσαν ή αν άκουγαν όσα είχαν ειπωθεί μέχρι τότε. Ο Κουντέσκου δεν ήταν σε θέση να καταλάβει τη στάση που κρατούσαν και δεν είχε και το περιθώριο να ρωτήσει τη νέα γυναίκα γι' αυτές τις δύο.

«Κυρία πρόεδρε, μόλις ανακάλυψα κάτι τρομερό», είπε σε μια στιγμή με τρεμουλιαστή φωνή η πρώτη πρωτοδίκης, η καθήμενη εκ των αριστερών τής προέδρου. Η πρόεδρος χωρίς να κουνήσει το κεφάλι της που ήταν σκυμμένο πάν' από ένα δικόγραφο, κοίταξε λοξά την πρωτοδίκη. Είχε μελετήσει όλη τη δικογραφία απ' την αρχή τής δίκης κι ήταν η μόνη που την ήξερε απ' έξω κι ανακατωτά. Τώρα αυτή η ανακάλυψη τής πρωτοδίκης τι μπορούσε να σημαίνει; Μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν πεπεισμένη ότι δεν μπορεί να υπάρξουν απρόοπτα κι ότι όσα καινούργια στοιχεία κι αν προσκομιζόντουσαν καθημερινώς, δεν θα είχαν τον χαρακτήρα τής περιπέτειας· η εμπειρία της δεν της επέτρεπε να υποψιάζεται καν κάτι τέτοιο. Φυσικά κι ήταν μια υπόθεση περίπλοκη με πολλούς μάρτυρες και πολλά ανεξιχνίαστα σημεία αλλά τίποτ' απ' αυτά δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε κάποια τρομερή ανακάλυψη όπως τουλάχιστον είχε μόλις ισχυριστεί η πρώτη πρωτοδίκης, η καθήμενη εκ των αριστερών τής προέδρου.

Αυτά σκεφτόταν ενόσω την κοιτούσε και περίμενε να συνεχίσει το συλλογισμό της. Αυτή όμως δεν συνέχισε αμέσως και βρήκε την ευκαιρία να πάρει τον λόγο η δεύτερη πρωτοδίκης, η καθήμενη εκ των δεξιών τής προέδρου, «Ξέρω τι εννοείτε κυρία πρωτοδίκη. Αναφέρεστε στο εδάφιο 2, της παραγράφου 23/465, του άρθρου 8 περί των γενετήσιων ορμών δράστη σε περίπτωση σεξουαλικής παρενόχλησης», «Κοντά πέσατε κυρία συνάδελφε, αναφέρομαι στο εδάφιο 4 της ίδιας παραγράφου, λίγο πιο κάτω», απάντησε η πρώτη πρωτοδίκης

εμφατικά. «Μα για ποιο εδάφιο 4 μιλάτε κυρία πρωτοδίκη; Δεν γνωρίζετε ότι το εν λόγω άρθρο έχει αντικατασταθεί εξ ολοκλήρου απ' το άρθρο 43 του Νόμου 1245 περί γενετήσιας αιδούς και σεξουαλικής παρενόχλησης;» είπε μ' εμφανή δογματισμό η πρόεδρος θέλοντας να βάλει και τις δύο πρωτοδίκες στη θέση τους. «Θέλετε να πείτε τον Νόμο 1245 περί σεξουαλικής παρενόχλησης, στον τίτλο του οποίου η φράση *περί γενετήσιας αιδούς* διαγράφηκε ύστερ' απ' την εισήγηση ειδικών περί αιδούς στο υπουργείο ευρωστίας που αποφάσισε με το διάταγμα 282, δημοσιευμένο στην εφημερίδα τού κράτους στο τεύχος 198, ενότητα Α, να τροποποιήσει τον τίτλο τού Νόμου», απάντησε η δεύτερη πρωτοδίκη. «Κυρία πρωτοδίκη, μην αποπροσανατολίζετε την συζήτηση, αναφερόμαστε κι οι δύο στον ίδιο νόμο, απλώς έχει αλλάξει ο τίτλος, όπως σωστά το θέσατε».

Μ' εκείνο το σωστά το θέσατε η πρόεδρος για πρώτη φορά στην καριέρα της έκανε ένα λάθος τ' οποίο παραδέχτηκε φανερά, αλλά ο νους της είχε κολλήσει στην τρομερή ανακάλυψη που είχε ισχυριστεί ότι έκανε η πρώτη πρωτοδίκης και προσπέρασε αυτή της την παραδοχή σαν να μην την είχε κάνει ποτέ, περιμένοντας να μάθει περισσότερα απ' την πρώτη πρωτοδίκη. Όμως τον λόγο τώρα πήρε με θάρρος η δεύτερη πρωτοδίκη που ένιωσε προσβεβλημένη απ' την πρόεδρο, «Κυρία πρόεδρε, περιμένω ν' ανακαλέσετε τα περί αποπροσανατολισμού γιατί δεν είχα τέτοια πρόθεση. Έχω το δικαίωμα να επικαλεστώ τον νόμο περί σαφούς νομικής διατύπωσης, άρθρο 29, παράγραφος 34/12 της 1^{ης} Αυγούστου, εδάφιο 5». «Εδάφιο 4!», της είπε η πρώτη πρωτοδίκης με νόημα για να την διορθώσει, «Ναι σωστά, εδάφιο 4», συμπλήρωσε η δεύτερη πρωτοδίκης, παίρνοντας κι άλλο θάρρος γιατί πίστεψε ότι μ' αυτή την διόρθωση η πρώτη πρωτοδίκης πήγε με το μέρος της.

Η πρόεδρος σηκώθηκε απ' το κάθισμά της, πλησίασε απειλητικά τη δεύτερη πρωτοδίκη και μισοκλείνοντας τα μάτια την κοίταξε με οργή και της επιτέθηκε φραστικά, «Είστε απaráδεκτη κυρία πρωτοδίκη, δεν γνωρίζετε ούτε τα στοιχειώδη» και συνέχιζε να πλησιάζει την πρωτοδίκη που ολοένα και μαζευόταν στο κάθισμά της. «Ξεχνάτε τον νόμο 1210 περί δικαιοδοσιών και δικαιωμάτων των προέδρων πρωτοδικών, δημοσιευμένο στην εφημερίδα τού κράτους, φύλλο 12, ενότητα Β, και συγκεκριμένα το άρθρο 65, παράγραφος 132/987 της 24^{ης} Σεπτεμβρίου, εδάφιο 21; Θέλετε να σας τον θυμίσω; Να σας θυμίσω δηλαδή ότι ο πρόεδρος ή η πρόεδρος πρωτοδικών έχει αναφαίρετο δικαίωμα να κρατάει τη συζήτηση μεταξύ δικαστών στο πλαίσιο των συμφραζομένων και μόνον για να μην ξεπέφτει η συζήτηση σ' ανούσιες λεπτομέρειες, όπως αυτή στην οποία αναφερθήκατε λίγο πριν με ύφος απότομο απέναντί μου; Ή να σας αναφέρω τον Νόμο 34 του κυβερνητικού διατάγματος 23 περί συμπεριφοράς των πρωτοδικών κι ιδιαίτερα το άρθρο 1, παράγραφος 34/654 της 11^{ης} Μαΐου, όπως συμπληρώθηκε απ' το εδάφιο 23 του άρθρου 34, παράγραφος 45/98 της ίδιας ημερομηνίας;» Η πρόεδρος έφτασε δίπλα στο κάθισμα τής πρωτοδίκης και στάθηκε ακριβώς από πάνω της, εξοργισμένη με τη συμπεριφορά της. Η πρωτοδίκης μίκρυνε μπροστά στον παραφουσκωμένο όγκο τής προέδρου και καταλαβαίνοντας το σφάλμα της σιώπησε, περιοριζόμενη μόνον στο να την κοιτάει με βλέμμα τρομαγμένο.

«Συνεχίστε κυρία πρωτοδίκη τώρα από εκεί που είχαμε σταματήσει, δηλαδή απ' το άρθρο 43 του Νόμου 1245 περί γενετήσιας αιδούς και σεξουαλικής παρενόχλησης ή έστω χωρίς την διατύπωση *περί γενετήσιας αιδούς*», η πρόεδρος θα παρέμενε πάν' απ' την δεύτερη πρωτοδίκη και θα την κοιτούσε με το ίδιο μοχθηρό βλέμμα όση ώρα θα μιλούσε η πρώτη πρωτοδίκη. «Σύμφωνα λοιπόν με

τον Νόμο 1245, άρθρο 43 παράγραφος 23/233 της 19^{ης} Φεβρουαρίου, εδάφιο 32 ο δράστης για να μπορέσει να θεωρηθεί ότι παρενόχλησε σεξουαλικά το θύμα κατά τον βάνανσο τρόπο που περιγράφει η δικογραφία, θα πρέπει να προκύψουν μάρτυρες με συγγένεια δευτέρου βαθμού κι άνω με το θύμα που θα ισχυριστούν με διάφορα στοιχεία τα περί βιασμού. Ωστόσο στη δική μας περίπτωση όλ' οι μάρτυρες από τότε που ξεκίνησε η δίκη μέχρι σήμερα είναι τρίτου βαθμού και κάτω! Αυτό κατάφερα να βρω ύστερα από ενδελεχή μελέτη όλων των δικογράφων, συμπεριλαμβανομένων και των σημερινών, μέχρι τελευταίας στιγμής».

Η πρόεδρος, συνεχίζοντας να κοιτάει την δεύτερη πρωτοδίκη απευθύνθηκε στην πρώτη πρωτοδίκη μ' ένα ανέμελο ύφος σαν να ήταν απολύτως σίγουρη και σωστή γι' αυτά που επρόκειτο να πει, «Κυρία πρωτοδίκη, σας διαφεύγει ότι το άρθρο 43, παράγραφος 23/233 της 19^{ης} Φεβρουαρίου έχει μόνον 31 εδάφια. Το εδάφιο 32, στο οποίο μόλις αναφερθήκατε, έχει παραγραφεί ύστερα από εισήγηση γενετιστών και βάσει πάντα επιστημονικής έρευνας πάνω στο ανθρώπινο γονιδίωμα. Την εν λόγω εισήγηση την έλαβε υπ' όψιν του ο κύριος νομοθέτης κι έτσι έσβησε το επίμαχο εδάφιο που τόσο μας είχε ταλανίσει στο παρελθόν. Συνεχίζει, λοιπόν, να ισχύει ότι οι μάρτυρες με σχέση συγγένειας από τρίτου βαθμού και κάτω μπορούν να καταθέσουν». «Με όλον τον σεβασμό κυρία πρόεδρε, μα στον κώδικα που έχω αυτή τη στιγμή μπροστά μου στο άρθρο 43, παράγραφος 23/233 της 19^{ης} Φεβρουαρίου υπάρχει και 32^ο εδάφιο!»

Η πρόεδρος ταράχτηκε ελαφρώς αλλά προσπάθησε να μην το δείξει. Αναγκάστηκε ν' απομακρυνθεί απ' την δεύτερη πρωτοδίκη και να πάει να κάτσει στο γραφείο της για να μην καταλάβει αυτή την αλλαγή στη διάθεσή της. Η πρόεδρος ήταν κι εθεωρείτο απ' όλο το δικαστικό σώμα μια επαΐουσα στα ποινικά και δεν θα επέτρεπε σε κανέναν, μα σε κανέναν απολύτως να αναιρέσει αυτή την άποψη με οιονδήποτε τρόπο. Θα ήταν μεγάλη ήττα για αυτήν έστω κι αν εδημιουργείτο η παραμικρή υποψία περί μιας τέτοιας αναιρέσεως. Τώρα όμως; Η πρώτη πρωτοδίκη αμφισβητούσε αυτήν την αυθεντία της βάσει γραπτών στοιχείων πλέον: Είχε μπροστά της τον κώδικα! Η πρόεδρος άνοιξε βιαστικά και τσαπατσούλικά τον ίδιο κώδικα που είχε στο γραφείο κι άρχισε να ψάχνει το επίμαχο σημείο. Καθυστέρησε περισσότερο από κάθε άλλη φορά να το βρει γιατί όσο περνούσε η ώρα και δεν απαντούσε στην πρωτοδίκη όπως απαντούσε κάθε φορά, δηλαδή αποφασιστικά και με αυτοπεποίθηση, η ταραχή της μεγάλωνε.

Όταν κάποτε έφτασε στην οικεία σελίδα διαπίστωσε προς μεγάλη της ανακούφιση ότι πράγματι δεν υπάρχει εδάφιο 32. Και τότε πέρασε στην αντεπίθεση, έτοιμη να καταρρακώσει μια κατώτερή της υπάλληλο που τόλμησε να της ακυρώσει ό,τι πολυτιμότερο είχε, την αυθεντία της, και μάλιστα να της δηλώσει με θράσος ότι της είχε διαφύγει το 32^ο εδάφιο. «Ντροπή σας κυρία πρωτοδίκη!» και χτύπησε με τόση δύναμη το χέρι στην επιφάνεια τού γραφείου που η μια εκ των ενόρκων πετάχτηκε από βαθύ ύπνο στον οποίο είχε βυθιστεί όλη την προηγούμενη ώρα κι έτριψε τα μάτια της αναστατωμένη, «Δεν το περίμενα από εσάς να με γελοιοποιήτε κατ' αυτόν τον τρόπο! Ορίστε, εδώ είν' ο κώδικας κι εδώ είν' το εδάφιο 31, μετ' απ' αυτό ξεκινάει άλλο άρθρο. Ανοίξτε επιτέλους τα μάτια σας και μην κοιμάστε εν ώρα δουλειάς» και λέγοντας αυτά σηκώθηκε, πλησίασε με φόρα το γραφείο της και μ' όλη της τη δύναμη ακούμπησε τον ανοιχτό κώδικα πάνω στον δικό της. «Ορίστε, διαβάστε επιτέλους». Η πρόεδρος δεν είχε μάθει να χάνει και τώρα κοίταζε να τιμωρήσει αυτή την αβλεψία της πρωτοδίκη. Ένιωθε ότι είχε όλο το δίκιο με το μέρος της, μια αίσθηση

που της την έδινε ο ίδιος ο κώδικας με τα τριάντα ένα του εδάφια κι όχι με τα τριάντα δύο. Παίρνοντας ύψος νικητή που μόλις έχει καταβαρυνθεί τον αντίπαλό του κι είναι έτοιμος να του καταφέρει το τελειωτικό χτύπημα, της είπε οργισμένη και μ' εκείνη την τσιριχτά διαπεραστική και δυνατή φωνή, «Σας επιβάλλω πρόστιμο για εξύβριση ανωτέρου σύμφωνα με τον κώδικα δικαστικού σώματος και συγκεκριμένα με τον Νόμο 23, δημοσιευμένο στην εφημερίδα τού κράτους, στο τεύχος 120, παράρτημα Δ, άρθρο 15, παράγραφος 49/987 της 11^{ης} Μαρτίου, εδάφιο 22 κι άρθρο 2, παράγραφος 23/11 της 23^{ης} Αυγούστου, εδάφιο 1 του ίδιου Νόμου».

Οι ένορκοι κι η πρώτη πρωτοδίκης την κοιτούσαν άναυδοι ενώ η δεύτερη πρωτοδίκης βρήκε την ευκαιρία, όση ώρα μιλούσε η πρόεδρος, να γλιστρήσει αθόρυβα προς το γραφείο της και ν' ακουμπήσει διακριτικά τον δικό της κώδικα που περιελάμβανε το εδάφιο 32, όπως ακριβώς κι ο κώδικας τής πρώτης πρωτοδίκης. Η πρόεδρος στράφηκε προς το γραφείο της και κάθισε στο πολυτελέστατο κάθισμά της ακουμπώντας στην πλάτη του και απλώνοντας τα χέρια της πάνω στην επιφάνεια τού επίπλου. Μετ' απ' αυτή την τόσο σημαντική νίκη της κοιτούσε αφ' υψηλού όχι μόνο την πρωτοδίκη αλλά κι όλους τους υπόλοιπους τής αίθουσας.

Κάποια στιγμή έριξε το βλέμμα της βιαστικά πάνω στον κώδικα τής δεύτερης πρωτοδίκης και με τρόπο είδε το 32^ο εδάφιο. Έπιασε τον κώδικα, τον περιεργάστηκε και ρώτησε μ' έντονο ύψος, «Τίνος είν' αυτός ο κώδικας;» «Δικός μου κυρία πρόεδρε, είναι ο ίδιος κώδικας μ' αυτόν που έχει η συνάδελφος», κι έριξε τη ματιά της στην πρώτη πρωτοδίκη. Σηκώθηκε απ' τη θέση της, πήγε στο γραφείο τής πρώτης πρωτοδίκης, πήρε τον κώδικά της στα χέρια κι έκανε τις σχετικές συγκρίσεις ανάμεσα στον δικό της κώδικα και στους άλλους δύο. Σαστισμένη απ' το αποτέλεσμα τής σύγκρισης σκέφτηκε ότι πρέπει να έχουν βαλθεί να την βγάλουν τρελλή ή κάτι τέτοιο. Πώς είναι δυνατόν ο κώδικας ο δικός της να μην συμφωνεί με τους άλλους δύο;

Αμέσως ζήτησε να φέρουν τον μεγάλο κώδικα τού μεγάρου. Αυτός ο κώδιξ ήταν ο αρχαιότερος τής χώρας και περιελάμβανε όλους τους νόμους κι όλα τ' άρθρα, όσα είχαν προταθεί κι όσα είχαν τελικώς ψηφιστεί, από ιδρύσεως χώρας μαζί με τις τροποποιήσεις τους, τις αντικαταστάσεις τους, τις κυρώσεις τους και τα συμπληρώματά τους. Όμως, πάνω στη βιασύνη της και το ζόρι της ν' αποδείξει ότι έχει αυτή δίκιο, ξέχασε να λάβει υπ' όψιν της κάτι που γνώριζε καλά τόσο αυτή όσο κι ο κάθε ανώτατος υπάλληλος τής χώρας: Σ' αυτόν τον κώδικα καταφεύγουν σχεδόν πάντα μόνον οι εκκολαπτόμενοι δικηγόροι που επειδή δεν ξέρουν ακόμα καλά τη δουλειά τον χρησιμοποιούν ως σωσίβιο σωτηρίας, ειδικά όταν σκαλώνουν, και σκαλώνουν κάθε λίγο και λιγάκι ελλείψει εμπειρίας, σε κάποιο απλό νομικό ζητηματάκι! Ένας δικαστής τής δικής της αξίας δεν θα χρησιμοποιούσε ποτέ τον μεγάλο κώδικα, τουλάχιστον φανερά, γιατί σ' αντίθετη περίπτωση θα ξέπεφτε στα μάτια όχι μόνον όλου τού δικαστικού σώματος αλλά ακόμα και στα μάτια των υπαλλήλων καθαριότητας τού μεγάρου!

Όταν συνειδητοποίησε το σφάλμα της ήταν πλέον πια αργά. Οι δύο δικαστές είχαν καταλάβει ότι η πρόεδρος δεν ήταν δα και τόσο σπουδαία όσο πίστευαν μέχρι εκείνη τη στιγμή. Μέσα στη συνειδησή τους κλονίστηκαν όλες τους οι πεποιθήσεις περί αυθεντίας προέδρου που κυριαρχούσαν φυσικά και σ' όλες τις υπόλοιπες συνειδήσεις αυτής τής χώρας. Έβγαλαν ένα σιγανό γέλωτα κοιτώντας η μία την άλλη· η πρόεδρος απέφυγε κάθε οπτική επαφή μαζί τους, κάτι που θα την έφερνε σε δύσκολη θέση και θα επιβεβαίωνε μέσα της όλα όσα

είχαν κατά νου οι δύο δικαστές. Κλωνισμένη και με χέρια που έτρεμαν άνοιγε κι έκλεινε τους φακέλους εμπρός της, έβγαζε τα λάθος δικόγραφα, τοποθετούσε έγγραφα σε λάθος φακέλους και γενικά δεν μπορούσε να κρύψει την παραδοχή της ότι τελικώς κι ένας πρόεδρος τής κλάσης της μπορεί να κάνει και λάθη.

Σε λίγο ακούστηκε απ' την διπλανή αίθουσα των δακτυλογράφων ένας συνεχόμενος τριγμός από ροδάκια καροτσιού που βρισκόταν σε κίνηση, έμοιαζε πολύ με την εκνευριστική στριγκλιά μωρού που πεινάει ή νιώθει πόνο. Όταν άνοιξε η πόρτα τής αίθουσας συσκέψεων ένας δικαστικός κλητήρας εμφανίστηκε να σπρώχνει ένα τέτοιο καροτσάκι, φορτωμένο μ' ένα πελώριο μαύρο βιβλίο. Αυτός ήταν ο περίφημος μέγας κώδιξ τής χώρας, ένα τερατώδες βιβλίο μεγάλου σχήματος, βάρους διακοσίων ακριβώς κιλών, αποτελούμενο από έξι εκατομμύρια σελίδες. Αν τοποθετούσε κάποιος τον κώδικα, κλειστό, σε γραφείο, αυτός έφτανε σε ύψος τα δύο μέτρα περίπου!

Οι ένορκοι μαζί με τις δύο δικαστές κουβάλησαν με δυσκολία το γιγαντιαίο βιβλίο και το τοποθέτησαν πάνω στο γραφείο τής προέδρου. Η πρόεδρος, έτοιμη να εκραγεί, ούρλιαξε στον δικαστικό κλητήρα, «Ποιος σου είπε ρε ανόητε να φέρεις τον μεγάλο κώδικα;» «Μα εσείς κυρία πρόεδρε», απάντησε ο κλητήρας τρομαγμένος απ' τις φωνές και τ' απότομο ύψος τής προέδρου. «Τον κακό σου τον καιρό! Εξαφανίσου γρήγορα! Α, και να μην ξεχάσω: Επειδή δεν φοράς γραβάτα όπως προβλέπει ο κανονισμός, σου επιβάλλω πρόστιμο εν ονόματι του Νόμου 43 περί αμφίεσης δημοσίων υπαλλήλων και συγκεκριμένα του άρθρου 34, παράγραφος 23/879 της 3^{ης} Δεκεμβρίου, εδάφιο 68!»

Η πρόεδρος είχε χάσει τον έλεγχο και την ψυχραιμία της πλέον και προσπαθούσε να μαζέψει τ' ασυμμάζευτα. Σε μια ύστατη προσπάθεια να πείσει τους υπόλοιπους αλλά κυρίως τον εαυτό της ότι πάνω στην σύγχυση που της είχαν προκαλέσει οι έντονες διαφωνίες με τις πρωτοδίκες, μπέρδευσε τα λόγια της και ζήτησε εκ παραδρομής τον μεγάλο κώδικα, προσποιήθηκε ότι δεν τον είχε ξαναχρησιμοποιήσει κι ότι έπρεπε να την βοηθήσει κάποιος για να βρεθεί ο σωστός αριθμός εδαφίων τού επίμαχου άρθρου. Η νέα γυναίκα με τ' όμορφο χαμόγελο προσφέρθηκε ν' ανοίξει τον ογκώδες τόμο στην σελίδα 2.345.678 όπου αναφερόντουσαν τα σχετικά με τον πραγματικό αριθμό εδαφίων τού άρθρου 43, παράγραφος 23/233 της 19^{ης} Φεβρουαρίου, του Νόμου 1245. Με τα χρόνια είχε μάθει να χρησιμοποιεί τον κώδικα μ' άνεση και στο παρελθόν είχε βοηθήσει στα πρώτα τους βήματα ουκ ολίγους δικηγόρους και συμβολαιογράφους να μάθουν τη σωστή και γρήγορη χρήση αυτού τού πολύτιμου βιβλίου. Όποιος ήθελε να συμβουλευτεί ένα τέτοιο βιβλίο, έπρεπε πρώτα να περάσει την κατάλληλη εκπαίδευση.

Κάθε σελίδα του ήταν μεγάλων διαστάσεων, περίπου μισό μέτρο πλάτος κι ένα μέτρο ύψος, κι ιδιαίτερα πυκνογραμμένη, με όριο κειμένου απέχον ένα τέταρτο τής ίντσας μόνον, απ' τις άκρες τής κάθε σελίδας. Το μέγεθος τής κάθε γραμματοσειράς ήταν 5 και σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στις υποσημειώσεις, 3! Το κείμενο ήταν οργανωμένο σε δωδεκάστηλα κι ενώ το κυρίως κείμενο καταλάμβανε τη μισή σελίδα περίπου, την άλλη μισή την καταλάμβαναν οι εκατομμύρια υποσημειώσεις τού βιβλίου τούτου. Οι προτάσεις τού κυρίως κειμένου ήταν τρομακτικά σχοινοτενείς –υπήρχαν προτάσεις που έφταναν η κάθε μια τις εκατό αράδες κι οι περισσότερες προτάσεις τέτοιες ήταν– πράγμα που καθιστούσε το κείμενο δαιδαλώδες κι απόκρημνο. Όποιος έμπλεκε με τον μεγάλο κώδικα πελάγωνε στην κυριολεξία γιατί συνήθως έχανε, εκ των πραγμάτων, την νοηματική συνοχή τού κειμένου. Ίδια και πιο δαιδαλώδης ακόμα ήταν η

κατάσταση με τις υποσημειώσεις που συχνά παρέπεμπαν τον αναγνώστη σ' άλλες σελίδες του κώδικα πολύ πιο μπρος ή πολύ πιο πίσω απ' την τρέχουσα σελίδα ή ακόμα και σ' άλλες υποσημειώσεις. Κι αν ληφθεί υπ' όψιν ότι κάθε αράδα του κυρίως κειμένου είχε τουλάχιστον δέκα υποσημειώσεις, καταλαβαίνει κανείς πόσο αποθαρρυντική γινόταν η μελέτη τού μεγάλου κώδικα.

Η πρόεδρος με μεγάλη αγωνία ν' αποδείξει σ' όλους ότι οι δύο πρωτοδίκες κάνανε μέγα λάθος, κάτι που θα κηλίδωνε την υπόληψή τους και θα τους στοίχιζε ακόμα και τη δουλειά τους (σ' αυτό αποσκοπούσε κυρίως), πήρε ένα μεγάλο μεγεθυντικό φακό κι ανέβηκε μια σκαλίτσα που στο μεταξύ είχε στήσει ο κλητήρας σύρριζα στο γραφείο της, απ' την μεριά που προεξείχε ελαφρώς ο μέγας κώδιξ.

Η πρόεδρος αφού έριξε μια γρήγορη ματιά στην επίμαχη σελίδα, άρχισε να την διαβάσει με προσοχή απ' την αρχή. Ήξερε ότι δεν θα χρειαζόταν να διαβάσει όλες τις πληροφορίες, ειδικά αυτές που δίνονταν απ' τις εκατοντάδες υποσημειώσεις τής οικείας σελίδας. Κι όμως αυτή θεωρούσε απαραίτητο να διαβάσει τα πάντα, ακόμα κι αυτά που δεν θα της κόμιζαν ό,τι έψαχνε, δηλαδή τον ακριβή αριθμό εδαφίων τού συγκεκριμένου άρθρου. Ο άψογος επαγγελματισμός της και κυρίως η τελειομανία της, της το επέβαλε ακόμα κι αν έπρεπε να περάσουν πολλές ώρες μέχρι να ολοκληρώσει την μελέτη μιας και μόνον σελίδας. Ήξερε ότι αν ξεχνούσε ή αν παρέλειπε κάτι, εξαιτίας κούρασης ή βιασύνης, θα κατηγορούσε τον εαυτό της ότι δεν έκανε τη δουλειά του σωστά, ότι λιγοψύχησε ή ότι παραιτήθηκε. Επομένως δεν θα άφηνε τίποτα αδιάβαστο και βάλθηκε να πηγαινοφέρνει το βλέμμα της απ' τις υποσημειώσεις, στο κυρίως κείμενο και τούμπαλιν μυριάδες φορές κι άλλες τόσες υποχρεώθηκε να ακολουθήσει τη διαδρομή προς άλλες σελίδες που της υποδείκνυαν οι υποσημειώσεις κι αυτές πάλι οι καινούργιες σελίδες την έστελναν σ' άλλες υποσημειώσεις κι όλο αυτό το ατέρμονο πήγαινε έλα στις εκατομμύρια σελίδες τού βιβλίου, που υποστηριζόταν απ' την νέα γυναίκα με σημειώσεις που κρατούσε η ίδια για να μην χαθεί η πρόεδρος μέσα σ' αυτόν τον απέραντο κυκεώνα αράδων, παραγράφων, παραπομπών και παραπομπών των παραπομπών, την πείσμωνε ολοένα και περισσότερο για ν' ανακαλύψει την πολυπόθητη πληροφορία και να επιβεβαιώσει έτσι τον εαυτό της. Στο κάτω-κάτω, περί αυτού επρόκειτο: Μια αυτοεπιβεβαίωση που θα έκανε την ίδια να νιώσει καλύτερα αλλά κυρίως θ' αποστόμωνε τον κάθε κατώτερό της υπάλληλο – τις δύο πρωτοδίκες, τον κλητήρα και τους ενόρκους και μαζί μ' αυτούς όλους όσοι θα την θεωρούσαν ανίκανη σε περίπτωση διάδοσης τού άσχημου νέου περί συγχύσεώς της – και θα τον έφερνε σε δυσμενή θέση. Είχε λοιπόν ξεκινήσει ένα μίσος μέσα της απ' τη στιγμή τής αμφισβήτησής της που μεγάλωνε όσο χανόταν μέσα στις αράδες τού τερατώδους κώδικα.

Όταν κάποια στιγμή απομακρύνθηκε κάμποσες σελίδες απ' την σελίδα 2.345.678 λόγω μιας υποσημείωσης, διαπίστωσε ότι εξαιτίας τής πολυκαιρίας η τελευταία παραπομπή στον πάτο του φύλλου είχε ξεθωριάσει. Το ένστικτό της την προειδοποιούσε ότι ήταν πλέον πολύ κοντά στην πολυπόθητη λύση τού μυστηρίου των διαφορετικών αναφορών περί του ακριβούς αριθμού των εδαφίων, αλλά τώρα όλες οι προσπάθειες κόντευαν ν' αποδειχτούν μάταιες. Αυτή η ξεθωριασμένη παραπομπή ίσως να ήταν και το τελευταίο στάδιο τής μελέτης της πριν οδηγηθεί η ίδια στο τελικό συμπέρασμα γιατί θα την έστελνε πιθανόν στη σελίδα εκείνη όπου η αγωνία της θα έπαιρνε ένα τέλος και θ' άρχιζε το βάσανο για όλους τους άλλους μέσα στην αίθουσα συσκέψεων. Η νέα γυναίκα

παρακολουθώντας όλα τ' αναγνωστικά βήματα τής προέδρου, σκέφτηκε ότι θα πρέπει να υπάρχει τρόπος να διαβαστεί αυτή η κρίσιμη υποσημείωση. Κοίταξε τον κλητήρα κατευθείαν στα μάτια για λίγη ώρα και της ήρθε η ιδέα περί ενός περιληψαρίου, δηλαδή εκείνου του βοηθήματος που συνοδεύει καθ' ένα νομικό εγχειρίδιο. Αφού λοιπόν όλα τα νομικά βιβλία έχουν το περιληψάρι τους, γιατί όχι κι ο μέγας κώδιξ; Εκεί ίσως να γινόταν σύντομη αναφορά στην εν λόγω παραπομπή, πράγμα που θα βοηθούσε την πρόεδρο να καταλάβει ποια θα ήταν η σελίδα με τη λύση. Ο κλητήρας την κοίταξε με τη σειρά του μ' ένα βαθύ και διεισδυτικό βλέμμα κι έφυγε γρήγορ' απ' την αίθουσα συσκέψεων.

Τη στιγμή εκείνη ο Κουντέσκου, που στεκόταν ακριβώς δίπλ' απ' τη μικρή σκάλα πάνω στην οποία ήταν ανεβασμένη η πρόεδρος μαζί με την νέα γυναίκα, παρατήρησε ότι οι δύο κώδικες των πρωτοδικών –τοποθετημένοι με μια ανεξήγητη τάξη ο ένας δίπλα στον άλλο πάνω στο γραφείο τής προέδρου, σαν να τους είχε βάλει εκεί, σε σημείο περίοπτο, κάποιο χέρι μόνο και μόνο για να μπορέσει να τους δει εύκολα κάποιος– είχαν την ίδια χρονολογία έκδοσης που όμως ήταν κατά ένα χρόνο μεταγενέστερη απ' την αντίστοιχη χρονολογία στον κώδικα τής προέδρου! Ο Κουντέσκου βρέθηκε σε δύσκολη θέση. Δεν ήξερε τι να κάνει. Να το πει στην πρόεδρο ή να τ' αποκρύψει; Αν της έλεγε την αλήθεια μπορεί να μην τον πίστευε και μάλλον δεν θα τον πίστευε έτσι πεπεισμένη όπως ήταν ότι κάποια φάρσα έχει στηθεί εις βάρος της, την οποία ο Κουντέσκου συνεχίζει πεισματικά. Αυτό μέχρι να κατέβαινε τη σκάλα και να διαπίστωνε το λάθος της ιδίως όμμασι. Αν της το απέκρυπτε, θα συνέχιζε να ψάχνει την απάντηση στο θέμα που την τυραννούσε, κι η αναζήτηση μιας τέτοιας λεπτομέρειας σ' ένα τέτοιο πελώριο βιβλίο ήταν επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία ακόμα και για την έμπειρη πρόεδρο, πράγμα που θα παράτεινε κι άλλο την τρομερή αγωνία της.

Απ' αυτή τη δύσκολη θέση τον έβγαλε ο κλητήρας, που στο μεταξύ είχε επιστρέψει στην αίθουσα με το περιληψάρι ανά χείρας και πλησιάζοντας το γραφείο τής προέδρου παρατήρησε την ίδια διαφορά ενός έτους μεταξύ των δύο εκδόσεων. Χωρίς να μπει στο δίλημμα τού Κουντέσκου, θεώρησε καθήκον του να ενημερώσει την πρόεδρο που εκείνη την ώρα ήταν ξανά απορροφημένη στο περιεχόμενο τής σελίδας 2.345.678, ψάχνοντας να βρει τον ακριβή αριθμό των εδαφίων τού άρθρου 43, παράγραφος 23/233 της 19^{ης} Φεβρουαρίου, του Νόμου 1245. Ψάχνοντας αράδα προς αράδα το τυπωμένο κείμενο με μεγάλη προσοχή για να μην τις μπερδέψει έτσι όπως ήταν πυκνοτυπωμένες ή παραλείψει κάποια, δεν άκουσε αυτά που της έλεγε ο κλητήρας και συνέχισε την αναζήτηση. Όλοι πίστεψαν τότε ότι η πρόεδρος προφασιζόταν με την καθυστέρηση αυτή –ήταν ήδη πάν' απ' ώρα μπροστά απ' τον κώδικα– ότι δυσκολευόταν να βρει την σχετική πληροφορία μόνον και μόνον για να τους δείξει ότι δεν είχε ξαναπιάσει τον κώδικα στα χέρια της ποτέ κι άρα δεν υπήρχε κανένας λόγος ν' αμφισβητούν το νομικό της κύρος.

Αφού δεν έλαβε καμμία απάντηση ο κλητήρας, πήρε θάρρος ο Κουντέσκου κι αποφάσισε να της πει τι είχε συμβεί. Την ακούμπησε στο πόδι κι αυτή γύρισε προς το μέρος του συνεχίζοντας να έχει τον μεγεθυντικό φακό στο πρόσωπο. Στο άκουσμα τού καινούργιου δεδομένου απ' τον Κουντέσκου το πρόσωπό της σκοτείνιασε και με δύναμη πέταξε τον φακό στο κεφάλι του. Γιατί η πρόεδρος αντέδρασε κατ' αυτόν τον τρόπο δεν μπόρεσε κανείς να καταλάβει εκείνη τη στιγμή. Πίστεψε ότι ο Κουντέσκου την κοροϊδευε μιλώντας περί δύο διαφορετικών εκδόσεων τού ίδιου κώδικα ή συνειδητοποίησε την αμέλειά της να ενημερώσει το γραφείο της με την πιο πρόσφατη έκδοση τού κώδικα, μια αμέλεια

αδικοιολόγητη, φυσικά, για μια πρόεδρο πρωτοδικών τού δικού της διαμετρήματος, και θύμωσε τόσο πολύ με τον εαυτό της που ξέσπασε πάνω στον άτυχο Κουντέσκου;

Το κεφάλι τού Κουντέσκου μάτωσε και ποτάμι το αίμα έτρεχε σ' όλο του το πρόσωπο. Ζαλισμένος απ' το δυνατό χτύπημα κατευθύνθηκε προς την πόρτα που οδηγούσε στην αίθουσα δακτυλογράφων τρεκλίζοντας και βαστώντας με το ένα του χέρι το τραυματισμένο σημείο τού κεφαλιού του. Κανείς δεν του έδωσε σημασία και μόνον η πρόεδρος κατεβαίνοντας γρήγορα απ' την σκάλα φώναξε, «Πιάστε τον, πάει να το σκάσει! Αυτό είναι παράνομο που κάνει· τ' ορίζει κι ο νόμος 12 του ποινικού κώδικα, άρθρο 4, παράγραφος 34/890 της 8^{ης} Αυγούστου, εδάφιο 21!» Άρπαξε το τηλέφωνο, πάτησ' ένα κόκκινο κουμπί πάνω στη συσκευή και φώναξε στ' ακουστικό, «Φρουρά! Φρουρά! Η φρουρά στην αίθουσα δακτυλογράφων, γρήγορα!»

Στο μεταξύ ο Κουντέσκου αναστατωμένος είχε ήδη εισέλθει στην αίθουσα δακτυλογράφων που εκείνη την ώρα ήταν σε μεγάλο εργασιακό οργανισμό· αυτό γινόταν εύκολα αντιληπτό απ' την δύναμη με την οποία ο κάθ' ένας απ' τους εκατό υπαλλήλους πάταγε τα πλήκτρα τής γραφομηχανής του. Ο Κουντέσκου ζήτηγε βοήθεια αλλά όλ' οι υπάλληλοι ήσαν συγκεντρωμένοι στη δουλειά τους και κανείς δεν είχε χρόνο να σηκώσει κεφάλι.

Όταν μπήκαν στην αίθουσα πέντε μυώδεις και θεόρατοι δεσμοφύλακες, κραδαίνοντας τα ρόπαλά τους, ο Κουντέσκου είχε ήδη σωριαστεί στο πάτωμα εξασθενημένος. Η φρουρά τον πλησίασε με προσοχή κι άρχισε να τον χτυπάει δυνατά και χωρίς αναπαμό όπου έβρισκε –το αίμα πεταγόταν σαν πίδακας προς διάφορες κατευθύνσεις πιτσιλίζοντας τις στολές τους και τα μούτρα τους– θυμίζοντας εν πολλοίς τον τρόπο που χτύπαγε ο οδηγός τής άμαξας τον σκύλο στη λεωφόρο, νωρίτερα, το πρωί.